

**እስተምህሮተ ኢግዚአብሔር
እና
መጽሐፍ ቅዱስ**

Doctrine of God and The Bible

**የሐታዊው መብት በሕግ የተጠበቀ ነው
Copyright Reserved © 2004**

**World Vision - East Africa
Sub-Regional Office
Kenya 2004**

እስተምህሮተ እግዚአብሔር

ማውጫ

ገጽ

መግቢያ.....	i
ክፍል አንድ	
ምዕራፍ	
አንድ - የእግዚአብሔር ህልውና /ህልዎተ እግዚአብሔር	1
1. ፈላስፎችና እንዳንድ ተስምዶዎች /Philosophers and some cultures/ ...	1
2. መጽሐፍ ቅዱስ ስለ እግዚአብሔር ህልውና የሚሰጠው ምስክርነት..	5
3. የእግዚአብሔርን መኖር አስመልክተው አማኒያን ፈላስፎች ያቀረቡለቸው ሙግቶች ወይም ክርክሮች.....	9
4. ክርስቲያናዊ ያልሆኑ አመለካከቶች/እምነቶች /Theistic Views/.....	16
5. የእግዚአብሔርን መኖር የማያምኑ ከሃዲያን /Atheists/.....	23
ሁለት - የእግዚአብሔር መገለጥ /The Revelation of God/	28
1. የመገለጥ ትርጉም /The Definition of Revelation/	28
2. የመገለጥ አስፈላጊነት /The Necessity of Revelation	28
3. የእግዚአብሔር መገለጥ እየጨመረ መምጣት /The Progressive Revelation of God/.....	30
ሦስት - የእግዚአብሔር ባሕርያት /The Attributes of God/	52
1. የማይተላለፉ ባሕርያት /Incommunicable Attributes/	52
2. የሚተላለፉ ባሕርያት /Communicable Attributes/	62
አራት - የእግዚአብሔር ስሞች /The Names of God/	68
1. ፈጣሪነቱንና አምላክነቱን የሚገልጹ የእግዚአብሔር ስሞች /Creatorship/Elohistic Names of God/.....	68

2. ማዳኑንና መታደጉን የሚገልጹ የእግዚአብሔር ስሞች /The Redemptive or Jehovahistic Names of God/	73
አምስት - አስተምህሮተ ሥላሴ /Doctrine of Trinity/.....	85
1. የአሐዱ ሥላሴነት ትርጉም /Definition of the Trinity/Triunity/ ..	86
2. “ሥላሴ” የሚለው ቃል ታሪካዊ አመጣጡና ጠቀሜታው	87
3. የአስተምህሮተ ሥላሴ ጠቅላላ ያለ አገላለጽ	88
ስድስት - አስተምህሮተ ሥላሴ / Doctrine of Trinity/	100
1. የአካል ትርጉም	100
2. የአንድነት ትርጉም	102
3. የሥላሴ ምሥጢር	103
4. መጽሐፍ ቅዱሳዊ የሥላሴ ትምህርት በሦስት ዓረፍተ ነገሮች ሲጠቃሰል	104
5. አስተምህሮተ ሥላሴን በመካድ የተነሱ የስሕተት ትምህርቶች /Heresies that Deny the Doctrine of Trinity/.....	107
6. ትምህርተ ሥላሴን የማጥናት አስፈላጊነት	112
ሰባት - መላእክት /Angels/	113
1. የአፈጣጠር ባሕርያቸው	114
2. የመላእክት ውድቀት	116
3. የመላእክት ድልድል /The Classification of the Angels/	118
ሀ. ቅዱሳን መላእክት /Holy Angels/	118
ለ. የክፋት መላእክት /The Evil Angels/	124
ከፍል ሁለት	
አስተምህሮተ መጽሐፍ ቅዱስ /Doctrine of Bible/.....	135
መግቢያ	135
ምዕራፍ	
አንድ - 1. በመንፈስ ቅዱስ መሪነት የተጻፈ መጽሐፍ /Inspired Book/ የተጠራባቸው ስሞችና አርእስቶች	136

2. በመንፈስ ቅዱስ መሪነት የተጻፈ መጽሐፍ /Inspired Book/ ተምሳሌቶች	140
3. መጽሐፍ ቅዱስ የሚከፋፈልባቸው ልዩ ልዩ መንገዶች	142
ሀ. የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት	142
ለ. አዲስ ኪዳን	143
ሐ. የመጽሐፍ ቅዱስ በምዕራፍ መከፋፈል	144
4. መጽሐፍ ቅዱስ በእግዚአብሔር ትእዛዝ የተጻፈ ነው	144
5. መጽሐፍ ቅዱስ ክሌሎች መጻሕፍት የሚሰይባቸው መንገዶች ..	148
ሁለት - 1. መጽሐፍ ቅዱስ የተጻፈበት ዓላማ	151
2. ስመሆኑ መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል መሆኑን እንዴት እናውቃለን?	151
3. የመጽሐፍ ቅዱስ ሥልጣንና ተግዳሮቶቹ	153
4. የመጽሐፍ ቅዱስ ሥልጣን የበላይነት	156
5. ስመጽሐፍ ቅዱስ ሥልጣን ራሳችንን የምናስገዛበት ምክንያት ...	157
6. መጽሐፍ ቅዱስ መገለጥ ነው /The Bible is Revelation/	158
ሦስት - 1. በታሪክ ሂደት እግዚአብሔር ሰለዎች የተናገረባቸው መንገዶች ..	159
2. ግልጠተ መሰከት /Revelation/	161
3. እስትንፋስ መሰከት /Inspiration/	161
4. አብርሃተ መሰከት /Illumination/	162
5. የአብርሃተ መሰከት አስፈላጊነት /Need for Illumination/.....	163
6. የተሰያዩ የእስትንፋስ መሰከት ጽንሰ አሳቦች /The Theories of Inspiration/	165
እራት - 1. የቀኖና መመዘኛ /Canon/	171
2. የቀኖና ማረጋገጫዎች	172
ሀ. የውስጣዊ ምስክርነት ማረጋገጫ	172
ለ. የውጫዊ ምስክርነቶች ማረጋገጫ	173
3. የብሉይ ኪዳን ቀኖናዊነት	173
4. ስለ ብሉይ ኪዳን መጽሐፍት የክርስቶስ ምስክርነት	175
5. የብሉይ ኪዳን ቀኖናዊነት እንደገና በቤተክርስቲያን መወሰን	176

አምስት - 1. የአዲስ ኪዳን መጽሐፍት አመጣጥና ቀኖናዊነታቸው.....	181
2. የአዲስ ኪዳን ቀኖና ከዳር እንዲደርስ ያደረጉ የተስያዩ ጉባኤዎች.....	184
3. ስመሆኑ መጽሐፍ ቅዱስን ስምን እናጠናዋለን?.....	185
4. መጽሐፍ ቅዱስን ስናጠና እንዴት እናጥናው?.....	185
5. መጽሐፍ ቅዱስን የምናጠናበት አኳኋን ምን መሆን አለበት?.....	188
ዋቢ መጻሕፍት /Reference Books/.....	191

መግቢያ

ይህ ትምህርት በአስተምህሮተ አግዚአብሔር /Doctrine of God/ እና በአስተምህሮተ መጽሐፍ ቅዱስ /Doctrine of Bible/ ላይ ያነጣጠረ ነው። ደክትሪን /Doctrine/ ማለት አስተምህሮ ማለት ነው። አስተምህሮ ደግሞ የተስያዩ ትምህርቶችን፣ መመሪያዎችንና ደንቦችን የሚያጠቃልል ነው። ስለሆነም አስተምህሮ ከሰ ልዩ ልዩ ጉዳዮች ማለትም ስለህይወትና ሥርዓት፣ ስለአግዚአብሔር ማንነት፣ ስለአግዚአብሔር ቃል አውነትና ከዚህ ውጭም አስተዳዳሪ ነክና የዲሞክራሲ ጉዳዮችን ሁሉ /Political Doctrines of Democracy/ የሚመለከት ሊሆን ይችላል።

የዚህ ትምህርት የትኩረት አቅጣጫ ግን በአስተምህሮተ አግዚአብሔር /Doctrine of God/፣ አስተምህሮተ መጽሐፍ ቅዱስና /Doctrine of Bible/ ከዚህ ጋር በተያያዙት ጉዳዮች ላይ ያተኮረ ነው። አግዚአብሔርና ቃሉን የሚመለከት አስተምህሮ /Doctrine/ ደግሞ ንጹሕ፣ ጤናማ፣ ትክክለኛና መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሆን አለበት። በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ የተመሠረተ አስተምህሮ ከሆነ ደግሞ ልናስተረውና ልንታዘዘውም ይገባል።

አስተምህሮ ከፍተኛ የሆነ ጥንቃቄን የሚጠይቅ ጉዳይ ነው። እጅ ለእጅ ተያይዘን ስጌታ ሥራ እንዳንንቀሳቀስ ሲደርገንም ይችላል። ዛሬ በኢትዮጵያ አብያተ ክርስቲያናት መካከል የጉላ የአስተምህሮ ልዩነት ባሰመኖሩ የአግዚአብሔር ስም የተመሰገነ ይሁን። ይሁን እንጂ እንዳንድ ጥቃቅን አስተምህሮዎችን እያጎላን እንድነትን ወደሚያፋልስ ችግር እንዳንገባ በማስተዋልና በአግዚአብሔር ብርሃን ልንመላሰስ ይገባል። ይህን ስንል በስጋት አብረን እንመላስሰ ሳይሆን በመቀባበልና በመከባበር አብረን እንመላሰስ ነው። ለዚህም ጌታ ይርዳን።

ከላይ አንደተጠቀሰው መጽሐፍ ቅዱስ ምንጩና መሠረቱ የሆነበት አስተምህሮ ንጹሕና ያልተዛባም ነው። ይሁን እንጂ ከጥንት ጀምሮ እንደ እንጉዳይ ሊፈሉ የኖሩና አሁንም ያሉ የሰሐተት አስተምህሮዎች ንጹሐን አስተምህሮተ አግዚአብሔርና አስተምህሮተ መጽሐፍ ቅዱስን ሲበርዙና

ሲደልዙ መቆየታቸውን መጽሐፍ ቅዱስ ብቻ ሳይሆን ታሪክም ይመሰክራል። በተለይም የቃሉን ሥልጣን በመቃረን፤ የወልድን ክብርና አምላክነት ዝቅ በማድረግና የመንፈስ ቅዱስን ለብእና በመካድ በትምህርታቸው እየሳቱ ያሳቱት መናፍቃን ሚና እጅግ ከፍተኛ ነው። ብዙ ጉዳትና ጥፋትም አድርጏል።

ጥንት የበቀሉ እነዚህ የበሕተት ትምህርቶችና አመለካከቶች በዘመናችንም እጅግ በረቀቀ በልት አፍራሽ እንቅስቃሴያቸውን ቀጥለውበታል። ከመጽሐፍ ቅዱስና ከቤተክርስቲያን ታሪክ እንደምንረዳው ሁልጊዜ ዓላማቸው በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ዙሪያ ነው። ዓላማቸውንም ከግቡ ለማድረስ የሚታገዙበት ጋይል ደግሞ ገደሕና ጤናማ የሆነውን የመጽሐፍ ቅዱስ አስተምህሮ እንደፍላጎታቸው አጣሞ መተርጎም ነው። ይህ ብቻ ሳይሆን የራሳቸው የሆነ የሥነ መለኮት ፍልስፍናንም በማበፋፋትና በማራመድ ጭምር ይዋጋሉ። በዚህም አሠራራቸው ብዙዎችን አሳበተዋል። ሌሎችንም ከያዙት እውነት እንዲንሸራተቱና እንዲወድቁ ምክንያት ሆነዋል።

ከዚህ በከፋ መልኩም የአምላክን ህልውና በመጠራጠር ከክህደት ጉራ ራሳቸውን የከተቱም ብዙዎች ናቸው። እነዚህም በፍጥረት፤ በኢየሱስ ክርስቶስና በመጽሐፍ ቅዱስ በኩል በጉልህ ራሱን የገለጠውን ፈጣሪ ማየት የተሳናቸው ናቸው። በተጨማሪም እግዚአብሔር የሰም በማለት ዓመፃን የሚያደፋፍሩ፤ በተግባራቸው ከተጠያቂነት ለመሸሸ በፍልስፍና ዋሻ ውስጥ ራሳቸውን ለመደበቅ የሚጥሩ የጥፋት መልእክተኞች ናቸው። ይህም ሳያንሳቸው የፍጥረትን አመጣጥ ያዛባሉ። በዚህም “በመጀመሪያ እግዚአብሔር ሰማያትንና ምድርን ፈጠረ” /ዘፍ. 1:1/ የሚለውን የመጽሐፍ ቅዱስን እውነተኛ ትምህርት በብርቱ ይቃረናሉ። በመሆኑም ፈጣሪ ፍጥረትን ፈጥሮ ሳይተው እየተንከባከበና በዙፋኑ ላይ መኖሩን ይክዳሉ። በዚህ አስተሳሰባቸው አስተምህሮተ እግዚአብሔርን ይቃወማሉ።

ይህ ትምህርት እንዲዘጋጅ ሊታቀድም ከላይ የተጠቀሱትን የበሕተት ትምህርቶችና ሌሎች የተሳሳቱ ፍልስፍናዎች ከግምት ውስጥ በማለገባት ነው። በተጓዳኝም ተማሪው የተጣመመ እካሄዳቸውን አውቆ ነቅቶ

እንዲከላከል የሚያስችለውን የእውቀት አቅም ማጎልበት እንዲችል ጭምር ነው። እነዚህ በሕገት የተካኑ አስተምህሮዎች የዘወትር ሽመቃቸው ዓላማ የእውነት አስተምህሮዎችን ብርሃን ማደብዘዝ ነው። የአስተምህሮ ምንጫቸውም ከሰይጣን ወይም ከሰው ነው። ሁለቱም አስተምህሮተ እግዚአብሔርንና አስተምህሮተ መጽሐፍ ቅዱስን የሚቃረኑ ናቸው። ስዚህ ምላሽ ለመስጠት የሚያስችሉ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ነጥቦች በትምህርቱ ውስጥ እንደ አስፈላጊነቱ ተካተዋል።

የዚህ ትምህርት ዓላማ የበሕተት ትምህርቶችን ማጋሰጥና መቃወም ብቻ ሳይሆን እግዚአብሔርንና መጽሐፍ ቅዱስን የሚመለከት ገደሕና ጤናማ አስተምህሮንም በተቻለ መጠን ለመዳለብ ጭምር ነው። እነዚህን አስተምህሮዎችም መጽሐፍ ቅዱሳዊ እውነቶችን እንደ ቁልፍ ማስረጃ በመጠቀም ተአማኒነታቸውን ያረጋግጣል። ከዚህ ጋር በማያያዝ በሰ እግዚአብሔር ህልውና፤ ለሰ እግዚአብሔር መገለጥ፤ ለሰ ባሕርያቱን፤ በሰ ስሞቹን፤ በሰ ፈጣሪነቱ፤ ለሰ እንድንቱና ሦበትነቱ፤ በሰ ቅዱሳት መላእክትና ለሰ ወደቁት መላእክት፤ እንዲሁም በሰ መጽሐፍ ቅዱስና ደራሲውም እግዚአብሔር በሰመሆኑ፤ በዎች በጽሑፍ እንዳሰፈሩት፤ እግዚአብሔርንና መጽሐፍ ቅዱስን አስመልክቶ በሰሚነገሩ ተቃራኒ ጽንሰ አሳቦችና አመለካከቶች ሁሉ ለመዳሰስ ሞክረናል።

ክፍል አንድ አስተምህሮተ እግዚአብሔር

ምዕራፍ አንድ የእግዚአብሔር ህልውና /ህልዎተ እግዚአብሔር/

የእግዚአብሔርን መኖር የሚክደውን ወይንም እግዚአብሔር የለም የሚለውን ሰው መጽሐፍ ቅዱስ ሞኝ ወይንም ቂል ነው ይለዋል /መዝ. 14:1; 53:1/። እንግዲህ ከህደት ማለት ሌላ ሳይሆን ይኸው ነው። የእግዚአብሔርን መኖር በመካድ የሚታወቁ ለዎች ከሐዲያን /Atheists/ ይባላሉ። እግዚአብሔር ሞኝነታችንን አውቆ ይቅር አለን እንጂ እኛም ለ17 ዓመታት ሙሉ እግዚአብሔር የለም በሚል ድምጽ ምድሪቷን ሞልተናት ነበር። መጽሐፍ ቅዱስ ሽምጥጥ አድርጎ እግዚአብሔርን የሚክደውን ሰው ሞኝ ወይንም ቂል ብቻ ሳይሆን “ክፉና ትእዚተኛም” በማለት ይጠራዋል።

ክፉ ሰው ከትዕቢቱ የተነሣ እግዚአብሔርን አይፈልግም፤
በሐሳቡም ሁሉ አምላክ የለም፤ ...በልቡም ከስፍራዬ
የሚነቀጥቀጥ የለም ከትውልድ አሰክ ትውልድም መከራ
አያገኘኝም ይላል። (መዝ. 10:4፤6 አዲሱ መደበኛ ትርጉም)

ከዚህ ቀጥለን ስለ እግዚአብሔር የተለጡትን የተሳሳቱ መግለጫዎችና አመለካከቶች እንቃኛለን።

1. ፈላስፎችና አንዳንድ ባሕሎች /Some cultures/

ሀ. ፕላቶ /Plato/

- ለፕላቶ፡ እግዚአብሔር ማለት «ዘላለማዊ የሆነ አሳብና የመልካም ነገር ምክንያት ማለት ነው።»

ለ. አርስቶትል /Aristotle/

- ለአርስቶትል እግዚአብሔር ማለት «የፍጡር ሁሉ የመጀመሪያው መሠረት ነው።»

ሐ. እስፒኖዛ /Spinoza/

- ለእስፒኖዛ፡- እግዚአብሔር ማለት «ፍጹም፣ የነገር ሁሉ ሁለንተና፣ ሕልውና ላለው ነገር ሁሉ እውነተኛ መነሻ/ምክንያት፣ ስፍጡር ሁሉ መነሻ/ ምክንያት ብቻ ሳይሆን፣ ነገር ግን እርሱ ራሱ ነው። ማንኛውም ልዩ የሆነ ነዋሪ ነገር እንኳ ቢሆን እርሱ ተቀርጾ እንደሚሰማ ሆኖ ተለውጦና ተስተካክሎ ወደ መኖር የመጣ ነው።»

መ. ለብኒዝ /Leibniz/

- ለብኒዝ፡- እግዚአብሔር ማለት «የነገሮች የመጨረሻው የመረዳት ወይም የማለብ ችሎታ ማለት ነው።»

ሠ. ካንት /Kant/

- ለካንት፡- እግዚአብሔር ማለት «በራሱ እውቀትና ፍቃድ ለተፈጥሮ መገኘት ምክንያትና መነሻ የሆነ ነገር ነው፣ ደግሞም ባለሙሉ መብት ግና ተግባር-አልቦ ነገር ነው፣ የግብረገብ ደራሲና ምንጭም ነው።»

ረ. ፊቼ /Fichte/

- ለፊቼ፡- እግዚአብሔር ማለት «የአጥናፈ ዓለም የግብረገብ ሥርዓት ነው፣ በሕይወት ውስጥ በእርግጥ የሚሠራም ነው።»

ሰ. ዜገል /Hegle/

- ለዜገል፡- እግዚአብሔር ማለት «ፍፁም የሆነ መንፈስ ነው። ይሁን እንጂ በለዎች ውስጥ ባለው የአስተሳሰብና የመረዳት ችሎታ አስከሚነታ ድረስ ራሱን የማያውቅ ነው።»

ሸ. ስትራውስ /Strauss/

- ስትራውስ፡- እግዚአብሔር ማለት «ከአጥናፈ ዓለም አንድ የሆነና ልዩ የሌለው ነው።»

ቀ. ኮምቴ /Comte/

- ለኮምቴ - እግዚአብሔር ማለት «ከስብአዊ ፍጡር ጋር አንድ የሆነ ነው።»

ቤ. ማቲው አሮልድ /Mathew Arold/

- «ሰማቲው አሮልድ እግዚአብሔር ማለት «ለጽድቅ የማያቋርጥ ፍላጎት ነው።»

ተ. አረማዊያን /Pagans/

- ለአረማዊያን እግዚአብሔር ማለት «ስብእና የሌለው ወይም የራሱ የሆነ ምርጫ የሌለው ነገር /Impersonal Thing/ ማለት ነው።»

ቸ. በጃፓን እገር

- በጃፓን እገር ሁሉም መለኮታዊ ኃይሎች «ካሚ» ተብለው ይጠራሉ።

«ካሚ» ማለት በላይ እንደማለት ነው። ለምሳሌ «ካሚ ካዜ» ማለት መለኮታዊ ንፋስ ማለት ነው። ነገር ግን መጽሐፍ ቅዱስ

በብእና ወይንም የራሱ የሆነ ምርጫ የሌለው ነገር፤ ለምሳሌ እንደ ሰማይና ነፋስ የመሳሰሉ ነገሮች መስኮታዊ ኃይል እንደሆኑ አድርጎ አያስተምርም። ይልቁንም መስኮታዊ ኃይል /Divine Power/ የሚለው ሐረግ የኢየሱስ ክርስቶስ ባሕርይ መግለጫ መሆኑን ይገልጻል። በመስኮታዊ ኃይሉም ረድቶናል። «በገዛ ከብሩና በበጎነቱ የጠራንን አርሱን በማወቅ ለሕይወትና ለእውነተኛ መንፈሳዊነት የሚያስፈልገንን ሁሉ የመስኮቱ ኃይል ለጥቶናል» /2ጴጥ. 1:3/።

ጎ. አንዳንድ ባሕሮች

■ በአንዳንድ ባሕሮች አመለካከት፡ እግዚአብሔር ማለት አንድ የሆነ ኃይል ብቻ ነው። ወይንም ቅርጽና መልክ የሌለው መንፈስ ብቻ ነው። ለክርስትና አምነት ግን እግዚአብሔር ማለት የሚሠራ /ዘፍ. 1:1/ የዮሐ. 5:17/ የሚናገር፤ ጥቅስ የሚያውቅ /1ኪሙ. 2:3/፤ የሚፈቅድ /1ዮሐ. 5:14/፤ የሚወስን /ሮሜ. 8:29-30/፤ ኢፌ.1:11/ ማለት ነው። ከዚህም በላይ ደግሞ ራሱን የገለጠና /ዕብ. 1:1 3/ አብ፤ ወልድ፤ መንፈስ ቅዱስ /ማቴ 28:19/ ተብሎ የተጠራ አምላክ ነው። በተጨማሪም የራሱ የሆነ አካል /Personality/ ያለውና ልክ እንደ እኛው የመውደድና /ሆሌ 14:4/ ሮሜ 5:8/ የመደለት ስሜት /ሉቃ 3:22/ ዕብ. 13:16/ /ዘፍ6:6/ ያለው ነው። የሚያስቆጣ ነገርን ካየ ይቆጣልም /ዘገ. 12:9/፤ ደግሞም ይራራልም /ዕብ. 4:15/፤ ቀናተኛና መሐሪም /መዝ. 11:2/ ነው። ክርስትና ለእግዚአብሔር ያለው አመለካከት ሙሉና መጽሐፍ ቅዱሳዊም ነው።

እስከአሁን የእግዚአብሔርን ህልውና ለሰሚከድ ሰውና ለእግዚአብሔር የተላላተ መግለጫ ስለ ስጡ ፈላስፎች መጽሐፍ ቅዱስ ምን እንደሚልና የሌሎችንም ባሕላዊ

አመለካከቶች ጨምረን ተመልከተናል። አሁን ደግሞ መጽሐፍ ቅዱስ ስለ እግዚአብሔር ህልውና ምን እንደሚል ቀጥለን እንመለከታለን።

2. መጽሐፍ ቅዱስ ስለ እግዚአብሔር ህልውና የሚሰጠው ምስክርነት፤

ስለ እግዚአብሔር ማጥናትና መመራመር ሰፊላስፎች የዘወትር ፍላጎታቸው ነው። ይህም በሺህ የሚቆጠሩ ዓመታት በቅብብሎሽ የቀጠለ ሲሆን ባፈም ቢሆን ቀዝቅዞ የማያውቅ ትልቅ ትኩሳት ነው። በዚህ የምርምር ሂደት ብዙ ፈላስፎች ቁጭ ብለው ሰፊ ጊዜ በመውሰድ ስለ እግዚአብሔር ማንነት በእጅጉ ለማስላለል ሞክረዋል። ሌሎች ደግሞ በማለብ ችሎታቸው ዘላለማዊ አምላክ ወደሚገኝበት ግዛት ለመዘለቅና ማንነቱን ለመረዳት ሙከራ አድርገዋል። ነገር ግን ስለ እግዚአብሔር እውነተኛ እውቀት የሚገኝበት መተኪያ የሌለው ምንጭ መጽሐፍ ቅዱስ ብቻ ነው።

መጽሐፍ ቅዱስ ስለ እግዚአብሔር መኖር ምንም ዓይነት ማረጋገጫ ስመስጠት አይሞክርም። ወይንም ለለዚህ ነጥብ አጀንዳ አለይዞ ሙግት ከፍቶ አያውቅም። ምክንያቱም የእግዚአብሔርን መኖር አስቀድሞ መቀሰልን የመጀመሪያው መሠረታዊ ጉዳይ አድርጎ ለሰሚቆጥር ነው። የመጽሐፍ ቅዱስ ጸሐፊዎችም /የብሉይም ሆኑ የአዲስ ኪዳን/ የእግዚአብሔር መኖር የማይነቃነቅ ቋሚ እውነት መሆኑን አጥብቀው ይገነዘባሉ። ከመካከላቸው እንዲህ ዓይነቱን ነጥብ ያነሣና ወደ ክርክር የገባ አንድም ጸሐፊ የለም። የዘፍጥረት ጸሐፊም እግዚአብሔር ዘላለም ኗሪና ፈጣሪ መሆኑን ለሰተረዳ በቀጥታ እንዲህ በማለት ጽፏል። «በመጀመሪያ እግዚአብሔር ስማያትንና ምድርን ፈጠረ» /ዘፍ. 1:1/።

እስከአሁን አንዳየው ለመጽሐፍ ቅዱስና ለጸሐፊዎቹ እግዚአብሔር ያለና የነበረ /ዘጸ. 3:14/፤ ደግሞም ዘላለማዊ ነው /ዕብ. 1:10 12/።

ይህ አቋም የመጽሐፍ ቅዱስን ሥልጣን ሰተቀበልን ለአኛም ጭምር ነው። ስለሆነም

የእግዚአብሔርን መኖር በቀጥታ እምኖ መቀበል የመጀመሪያው ፍጹም ጽኑ የሆነ መሠረታዊ ጉዳይ ነው። እግዚአብሔርን በጥናትና በምርምር ለመጨበጥ ፈላጊነቱ በሄዱበት አቅጣጫ ብንሄድ ምን ጊዜም ቢሆን አናገኘውም። በመሠረቱ በምርምር ኃይል ሊረጋገጥ የሚችል እግዚአብሔር ከቶውንም የለም። ካለም ደግሞ አርሱ እግዚአብሔር ሳይሆን ሰው ስራሽ ጣዖት ነው።

መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔርን መኖር እምኖ መቀበሉ ብቻ በቂ ነው አይልም። በዚህ ደረጃማ አጋንንትም ያምናሉ። አንዲያውም በፍርሃትም ይንቀጠቀጣሉ /ዕብ. 2:19/ ይላል። ስለዚህ መጽሐፍ ቅዱስ ሰው የእግዚአብሔርን መኖር አንዲያምን ብቻ ሳይሆን በአርሱ ላይ በመታመን በባርክት አንዲኖር ይጠብቅበታል /ዕብ.11:5/። አንዲህ ዓይነቱ መታመንም ሰው ከእግዚአብሔር ጋር መልካም ጉብረት አንዲኖረው ያደርጋል። ይህ ብቻ ሳይሆን ፈላጊነቱ በምርምራቸው ኃይል ያላገኙትን አምላክ ለማግኘትና ለማወቅም ሁነኛ መንገድ ነው። የእግዚአብሔርን መኖር ለማረጋገጥ ክተፈለገም መንገዱ እምነት ብቻ ነው። «እምነት ተስፋ ያደረግነው ነገር አንደሚፈጸም እርግጠኛ የምንሆንበት የማናየውም ነገር አውን መሆኑን የምንረዳበት ነው» /ዕብ. 11:1/። ስለዚህ እግዚአብሔርን በእምነት የፈለጉ ሁሉ ያገኙ ታል /ኤር. 29:13/፤ ሲታመኑበት ደግሞ በረከቱን ይቀበላሉ /ዕብ.11:6/።

ሰው በሥጋ ተወልዶ ክፉና ደጉን በሚገባ ወደ መሰየቱ ዕድሜ ሲደርስ የመጀመሪያ እርምጃው ፈጣሪው በዙፋኑ ላይ በሰዓላዊነቱ እንዳለ ማመንና መቀበል ነው። ይህን አውነት ችላ ብሎ የሚተው ከሆነ ግን የራሱንም ማንነት መረዳት ከማይችልበት የሕይወት አንቅጥላሽ ውስጥ ይገባል። (ይህ ማለት የሚኖርበትን ዓለምም ሆነ ስለ ራሱ ሕይወት ምንነት ማሰረጃ ከሆነው ከእግዚአብሔር ክልል ውጭ ሆኗል ማለት ነው።) ስለዚህ አንድ ሰው አስቀድሞ

በእግዚአብሔር መኖር ካለመነ በስተቀር አንዳች ነገር ከአርሱ ሊቀበል ይቅርና የአርሱን ማንነት እንኳ ሊያውቅ አይችልም። ከዚህ የምንረዳው ዋና ነገር እምነት ፈጣሪን ፍጡር ከሆነው ሰው ጋር የሚያያይዝ መሣሪያ መሆኑን ነው።

በዝርዝር አንዳየነው፤ ሰው የእግዚአብሔርን መኖር የሚያረጋግጥበት ብቸኛ መንገድ እምነት ነው። እግዚአብሔር በፍጥረት /ሮሜ. 1:20/፤ በመጽሐፍ ቅዱስና /ዮሐ. 5:39/ በልጁ በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል የተገለጠ /ዕብ. 1:1-2/ መሆኑን መጽሐፍ ቅዱስ ያስነብናል። ይሁን እንጂ ሰው በዚህ መልኩ ራሱን የገለጠውን አምላክ ማየትና መዳሰስ የሚችለው ሲያምን ብቻ ነው። ከሐዲያን በሙላት የተገለጠውን አምላክ ማየት ያልቻሉበት ምክንያት ሌላ ሳይሆን ባለማመናቸው ነው። በንግግራቸው የእግዚአብሔርን መኖር የሚገልጡና በተግባራቸው ግን የሚከዱ ሰዎች አንዳሉም መገንዘብ ያስፈልጋል። እነዚህ ሰዎች የእግዚአብሔርን መኖር ጨርሰ ከሚከዱ ከሃዲያን ጋር ብዙ ልዩነት የሌላቸውና በአካሄዳቸውም እኩያዎች የሆኑ ናቸው።

የእግዚአብሔርን መኖር ለማረጋገጥ የሚያስፈልገው መፈላለፍና ብዙ መመራመር ሳይሆን ማመን መሆኑን ተመልክተናል። ስለዚህ እግዚአብሔር መኖሩን ለማረጋገጥ የሚያስፈልገው የእምነት እርምጃ መውሰድ ብቻ ነው። በምርምር ብዛትና በአእምሮ ሰፋትም ልንደርስበት አንችልምና። ስለሆነም በእምነት፤ በፍጥረት፤ በመጽሐፍ ቅዱስና በልጁ በኩል ራሱን የገለጠውን አምላክ ማወቅ ይቻላል። ብዙዎች የእምነትን አቅጣጫ ባለመከተላቸውና በራሳቸው መንገድ በመሄዳቸው ምክንያት እስከዛሬም ቢሆን እግዚአብሔርን ማየት አልተቻላቸውም። እግዚአብሔር በሥጋ ዓይን አይታይምና። ምክንያቱም አርሱ መንፈስ ነው /ዮሐ. 4:24/። ከዚህም የተነሣ ማንም ያየው የለም። ይህን በተመሰከተ መጽሐፍ ቅዱስ ብዙ ማስረጃዎችን ያሰነብናል።

ከቶውንም እግዚአብሔርን ያየ ማንም የለም። ነገር ግን በአብ እቅፍ ያለው አንድያ ልጁ የሆነው አምላክ እርሱ ገለጠው። (ዮሐ. 1:18)

እግዚአብሔር እንዲህ አለ መልካምነቴ ሁሉ በፊትህ እንዲያልፍ አደርጋለሁ። በፊትህም ሰሜን እግዚአብሔርን አውጃለሁ። ለምምረው ምህረት አደርጋለሁ። ለምራራለትም ርገራጌን አደርጋለሁ። ነገር ግን ማንም እኔን አይቶ መኖር ስለማይችል ፊቴን ማየት አትችልም። (ዘፀ. 33:19-20)

ከዚያም እግዚአብሔር እንዲህ አለ በአጠገቤ ሥፍራ አለ አንተም በዓለት ላይ ትቆማለህ። ክብሬ በዚያ ሲያልፍ በዓለቱ በንጥቅ ውስጥ አደርግሃለሁ። በዚያም እስክማልፍ ድረስ በእጄ አጋርድሃለሁ። ከዚያም እጄን አነሳለሁ። ጀርባዬንም ታያለህ። ፊቴ ግን መታየት የለበትም። (ዘፀ. 33:21-23)

እነዚህ የመጽሐፍ ቅዱስ ማሰረጃዎች ሁሉ ከንድም ሥጋ ለባሽ በሥጋዊ ዓይነት እግዚአብሔርን እንዳላየ የሚያስረዱ ናቸው። በእንጻፋ ደግሞ ማንም ሰው የእግዚአብሔርን መኖር ለማጋገጥ ቢወድ የመጀመሪያው መሠረታዊ ነገር እግዚአብሔር እንዳለ ማመኑ ነው /ዕብ.11:6/። ይህ ፍጹም የሆነ ቅድመ ሁኔታ ነው። አንድ ሰው ይህን እስቀድሞ ካላረጋገጠ በስተቀር እምነቱንና ተስፋውን በእግዚአብሔር ላይ ማሳረፍ አይችልም። ምክንያቱም ማንም ወደ እግዚአብሔር መቅረብ የሚወድ ሁሉ የእግዚአብሔርን መኖር በማመን ይቅረብ ተብሎ ተጽፎአልና ነው /ዕብ. 11:6/። ከዚህ በኋላ በርሱ ላይ በመታመን የሚፈልገውን በረከት መቀበል ይችላል። አንግዲህ በእምነት የእግዚአብሔርን መኖር ማረጋገጥ የሚቻል ከሆነ፣ እግዚአብሔር የለም የሚል ቢኖር ሞኝ ወይም ቁል የሆነ ሰው ብቻ ነው /መዝ. 14:5፣ 53:1/። ከዚህ በኋላ ደግሞ የእግዚአብሔርን መኖርና ክለመኖር አስመልክቶ የተሰጡትን ሙግቶች እንዳስሳለን።

3. የእግዚአብሔርን መኖር አስመልክተው አማኒያን ፈላስፎች ያቀረቡአቸው ሙግቶች ወይም ክርክሮች

ሀ. የፍጥረተኛ ስርዓት አፈጣጠር ሙግት /ክርክር/ /Cosmological Argument/

“Cosmos” የሚለው ቃል የግሪክ ቋንቋ ቃል ነው። ትርጉሙም ቁሳዊ ዓለም ማለት ነው። በእርእሰቱ ላይ የተጠቀሰው ሙግትም ይህን ቁሳዊ ዓለም በማመላከት ይከራከራል። የሚከራከረውም የምክንያትና የውጤት ሕግን መሠረት በማድረግ ነው /Argues from the law of cause and effect/። ከዚህ ሕግ በመነሣትም ለአንድ ነገር መኖር ምክንያት የሆነ ሌላ ነገር አለ ይላል። ለምሳሌ ዓለም እዚህ አለ። ይህ ዓለም እንዴት ሊገኝ ቻለ? ወይም እንዴት ወደዚህ ሊመጣ ቻለ? የሚለውን ጥያቄ እንደሚያስነሣ የሚያነጋግር አይደለም። ስለሆነም አሁን የሚታየው ዓለም በዚህ መልኩ ወደ መኖር እንዲመጣ ምክንያት የሆነለት ከበስተጀርባው ሌላ ነገር አለ በማለት ይሟገታል። ስለዚህ ዓለምንና ሁለንተናዋን በዚህ መልኩ እንዲገኝና እንዲኖር ያደረገ ከበስተጀርባ አንድ ምክንያት የሆነ ነገር እንዳለ ሰው አምኖ መቀበል ክለበት ይላል። በእጠቃላይ ካለመኖር ወደ መኖር የመጡ ሁሉም ነገሮች የመጀመሪያ ምክንያትና መነሻ ወደሆነላቸው ነገር ይጠቁማሉ ብሎ ከተሟገተ በኋላ እንግዲያውስ እርሱ ሌላ ሳይሆን የፍጥረት ሁሉ ባለቤትና ፈጣሪ የሆነው እግዚአብሔር ነው ብሎ ይደመድማል /ዘፍ. 1:1፣ መዝ. 19:1-6፣ ሮሜ. 1:19-20፣ ዕብ. 11:3፣ 1:1-2/።

ለ. የንድፍና የግልጽ ዓላማ ሙግት /Teleological Argument/

ቲዎሎጂ “Teleology” የግሪክ ቃል ሲሆን፣ የተፈጥሮን ንድፍ አስመልክቶ ማሰረጃዎችን ያጠናል። “Teleologic” የሚለው

ቃል ደግሞ የተፈጥሮን ንድፍ ከዓላማ ጋር በማያያዝ የሚገልጽ ቃል ነው። ይህም የእግዚአብሔርን መኖር እስመልክቶ በማስረጃነት የሚያገለግል ነው።

የንድፍና የግልጽ ዓላማ መግት /Teleological Argument/ መነሻው ከንድፍና ከዓላማ ነው። ከዚህ አንፃርም ዓላምና ሁለንተናዋ በዚህ መልክ መኖራቸው ብቻ ሳይሆን ፍጹምና የተስተካከለ ንድፍም አላቸው ይላል። በውስጧ የሚገኙ አስፈላጊና መሠረታዊ ነገሮችንም ይገልጻሉ። እንዲሁም በሰላምና በስምምነት ይኖራል። ስለሆነም ዓለም እንዲህ ዓይነቱን ንድፍና ቅርጽ እንዲይዝ ያደረገ እንደ ወለን የሌለውና የላቀ አውቀት ያለው ፈጣሪ መኖር አለበት እንጂ ፍጥረት በራሱ ይህንን እስደናቂ ቅርጽና ንድፍ አልተገኘበትም ይላል። እንዲህ ዓይነቱ ቅንብር፣ የነገሮች ሁሉ መያያዝና አብረው በስምምነት መኖራቸው በዓላማ በአቅድ የሆነ እንጂ ያለ ዓላማ በአጋጣሚ የተከሰተ ነው ለማለት የሚያስችል ድፍረት ከቶውንም የለም በማለት ይሟገታል። ለምሳሌ ያለ ሕንፃ ሠራተኛ እንደ ሕንፃ ሊኖር ይችላል? ያለ ሰዓት ሠራ እንደ ሰዓት ሊኖር ይችላል? ያለ በላይ ተቆጣጣሪስ ይህ አጽናፈ ዓለም በዚህ ሁኔታ ይኖር ነበር? ያለ ፈጣሪስ የፍጥረት ሥርዓት መኖር ይችላል? ሕግስ ቢሆን ያለ ሕግ ሠራ ወይንም ለጪ የተገኘ ነው? እንግዲህ ይህን ስናስተውል ዓለም በራሱ ይህንን መልክ እንዳላገኘና ውብ የሆነ ቅንብሩም በአጋጣሚ እንዳልሆነ እንረዳለን። ከዚህ በመነሣትም ቅርጽ የለጣትና በዓላማ በዚህ ሁኔታ ያቀነባበራት ከርሷ በላይ እጅግ የላቀ ጥበበኛና አዋቂ አለ በማለት ይሟገታል።

ሐ. የሰው አፈጣጠር መግት /Anthropological Arugment/

“Anthropological” የሚለው ቃል የመጣው “Anthrops” ከሚለው ከግሪክ ቃል ነው። ትርጉሙም ሰው ማለት ነው። Anthropological የሚለው ቃል “Anthropology” ከሚለው ቃል ጋር የተያያዘ ነው።

“Anthropological Argument” ስንል ደግሞ ስለ ሰው አፈጣጠር ሁኔታ የሚሟገት መግት ነው ማለት ነው። የሙጉቱ ጭብጥም አውቀትንና ብልህነትን ታድሎ የተፈጠረው ሰው ራሱ እርሱን በዚህ ሁኔታ ወደ መኖር ያመጣው እጅግ በጥበብና በአውቀት የላቀ እግዚአብሔር ስለ መኖሩ ትልቅ ማስረጃ ነው የሚል ነው። በቢሊየን የሚቆጠሩ ሰዎች በዓለም ላይ ቢኖሩም እንዲሁ ከሌላው የተለየ ነው። እያንዳንዱ የሰው ልጅ የፈጣሪን መኖር የሚያመለክትና የሚሟገት ብሎም ደግሞ የፈጣሪን ማህተምና ዓላማ የተሸከመ ነው በማለት ይከራከራል። ይህን ስንገነዘብ ሰው ከሌሎች እንስሳት በዝግመተ ሰውጥ የመጣ ነው የሚሉ የዝግመተ ሰውጥ ፈላስፎች ሰው ሰፈጣሪ ካለው ተጠያቂነትና ኃላፊነት ለማምሰጥ የሚያደርገው ለዋጂ ሙከራ ነው ለማለት ያስችላል። ስለሆነም ሰው የማንም አሻራ ያረፈበት ሳይሆን የእግዚአብሔር ድንቅ ሥራ ውጤት ነው። ደግሞም ሰው የፍጥረት የክብር ዘውድ ሆኖ በእግዚአብሔር መልክ የተፈጠረ ነው /ዘፍ. 1:1 28፣ መዝ. 94:9/። ከተፈጠሩት እንስሳት ሁሉ የላቀና የበላይ ነው። በመሆኑም ሁለንተናው እጅግ በጣም ያማረ ነው ተብሎ የታወጀበት ዝንጆሮ እንኳ ቢኖር ከሰው ጋር ሊወዳደር አይችልም እያለ ከርክሩንና ሙጉቱን አበክሮ ያቀርባል።

መ. የግብረገብነት/የሥነምግባር መግት /The Moral Argument/

የግብረገብነት ሙግት /The Moral Argument/ ሰው በመሠረቱ ግብረገብዊ ፍጡር ነው በማለት ሙግቱን ይጀምራል። በውስጡም ከፋና ደጉን የሚለያይበትን ይዟል። ይህ ብቻ ሳይሆን ክፉ የሆነውን እንዲያለወግድና ከእውነተኛ ነገር ጋር እንዲጣበቅ የሚያደርገውንም ዓይነተኛ የሆነ የውስጥ ባሕሪያንም የተላበሰ ነው ይላል። መጽሐፍ ቅዱስ ይህን ሕሊና ብሎ የሚሰይም ሊሆን፤ ከእግዚአብሔር የተበረከተ መሆኑንም ጨምሮ ይገልጻል። ሰው የሕሊናውን ኬላ በሚጥሰበት ጊዜ ጥፋተኛ መሆኑን ሕሊናው ሰለሚመለከርበት ሊደርስበት ያለውን ቅጣት ይፈራል። ይህ የሕሊና ጉዳይ በሁሉ ሰው ውስጥ የሚገኝና ሲፈጠርም በውስጡ የነበረ ነው። ሕሊና ሁሉን እቀፍ መሆኑ ደግሞ ለመልካምና ትክክለኛ ለሆነ ነገር ጋላፊነትን በሰው ዘር ሁሉ ውስጥ ያስቀመጠ እንደ ከሁሉ ይልቅ እጅግ የላቀ የሕግ ሰጪና ዳኛ ለእንዳለ ማስረጃና ምስክር ነው በማለት ይሟገታል /ሮሜ. 2:14 15፤ 1ጢሞ. 4:2፤ ቲቶ. 1:15፤ ዕብ. 9:14፤ ዮሐ. 8:9።

ሠ. የሥነ ሕይወት አመጣጥ ሙግት /The Biological Argument/

ባዮሎጂ “Biology” ማለት የሥነ ሕይወት አጠናን ሳይንስ ሊሆን፤ የቃሉ አመጣጥ “Bios” ከሚለው ከግሪክ ቃል ነው። ትርጉሙም ሕይወት ማለት ነው።

የሥነ ሕይወት አመጣጥ ሙግትም የሕይወት አመጣጥን መሠረት በማድረግ ይሟገታል። ሕይወት ሊመጣ የሚችለው ከቁስ አካል ብቻ ሳይሆን ቀደም ሲል ከነበረው ሕይወት እንደሆነና ይህ ደግሞ በሳይንሳዊ አቅጣጫም ቢፈተሽ ሐቅ ነው በማለት ይሟገታል። ይህን ለማረጋገጥ ወደ ጌላ ተመልሰን የሁሉንም ሕይወት አመጣጥ አሰላ እናድርግ። በመጨረሻም መነሻቸው ወይም ምንጫቸው እግዚአብሔር ራሱ እንደሆነ

እንደርሰበታለን። ስለሆነም የሕይወት ሁሉ ምንጭ የሆነ እንደ ከሁሉ የላቀ አካል መኖሩ የግድ ነው በማለት ይከራከራል። ይህ ከሁሉ እጅግ ልቀ የሚገኘው አካል ደግሞ የሕይወት ሁሉ ምንጭ ነው። እርሱ ራሱ ደግሞ የዘላለም ሕይወት ነው ይላል። በመጨረሻም ይህ የሕይወት ምንጭ ሌላ ሳይሆን እግዚአብሔር ነው በማለት ሙግቱን ይጽጫል /መዝ. 36:9፤ ዮሐ. 11:25፤ 14:6፤ 10:26:1:1-5።

ረ. የታሪክ ሙግት /The Historical Argument/

የሰው ልጅ የታሪክ ሂደት ወደ እንደ የማይታይ መሪ፤ ገዥና የሕዝቦች እጣ ፋንታ ወደ ተቆጣጣሪ ወደሆነው አምላክ ያመለክታል። ለምሳሌ ባቢሎን በሌሊት የወደቀችው ወታደሮች በሮችን መዝጋት በረሱ ጊዜ ነው። ይህ እንደሚከሰትም የእግዚአብሔር ነቢያት ከመቶ ዓመታት በፊት እርሱ በተናገራቸው መሠረት ተንብየው ነበር /ኢሳ. 45:1-5፤ ዳን. 5። በጥንቃቄ የተጠና ታሪክ ሁሉ ከክስተቱ በስተጀርባ የእግዚአብሔር እጅ እንዳለ ይገልጻል። ዓላማው ደግሞ ፍቃዱ ይፈጸም ዘንድ ነው /ራእይ 17:17/ በማለት የታሪክ ሙግት የታሪክ ተቆጣጣሪ የሆነው እግዚአብሔር መኖሩን ታሪክ ራሱ ይሟገታል ብሎ ክርክሩን ይደመድማል።

ሰ. የሥነ ክርስቶስ ሙግት /The Christological Argument/

የሥነ ክርስቶስ ሙግት /The Christological Argument/ የእግዚአብሔርን መኖር አስመልክቶ ከተለያዩ ታላላቅ ሙግቶች መካከል ትልቁና እንደኛው ነው። ስለዚህ የታሪክ ማዕከል ከሆነው ከእያሉ ውጭ የእግዚአብሔርን መኖር መናገር እንደማይቻል ይህ ሙግት ያስምርበታል። ስለሆነም ከድንግል መወለዱ፤ ያለ ጋጢአት የሆነው ማንነቱ፤ ተእምራቱ፤ ትምህርቱ፤ ሞቱ፤ መቀበሩ፤ ትንሣኤውና እርገቱ

ከእግዚአብሔር ውጭ ሊገለጹ አይችሉም ይላል። ኢየሱስ ክርስቶስም የእግዚአብሔርን መኖር የገለጠ የመጨረሻውና ትልቁ መገለጥ ነው። የኢየሱስ ክርስቶስ ማንነት፣ የሠራው ሥራና የተናገረው ነገር ሁሉ እግዚአብሔር ስለ መኖሩ ማስረጃ ነው።

/ዮሐ. 1:1-3፣ 14-18፣ 14:6-9፣ 1ጢሞ. 3:16/። በምድር ሕዝቦች ሁሉ የመዋጀትን ሥራ ከሚሠራው ክርስትና በክርስቶስ ከሚኖረው ከእግዚአብሔር ውጭ የለዎች ሕይወት ትርጉም የለሽና እንቅጥልሽ ይሆናል ሌላ የሥነ ክርስቶስ ሙግት አሳቡን ያጠቃልላል።

ሸ. የሰው የተፈጥሮ ግንዛቤ/እውቀት /Ontological Argument/

Ontological የሚለው "Ontology" ከሚለው ቃል ጋር የተያያዘ ነው። "Ontology" ማለት ከተፈጥሮና ክፍጡር ጋር ግንኙነት ያለው ጽንሰ አሳብ ሆኖ የፍጡርን ባሕርይ፣ የአኗኗሩን ሁኔታና እውነትን/እውቀትን የሚያጠና የፍልስፍና ስርፍ ነው።

የሰው የተፈጥሮ ግንዛቤ ሙግት ከሰው አፈጣጠር ሙግት /Anthropological Argument/ ጋር የቅርብ ዝምድና ያለው ነው። ሰው አዋቂ ሆኖ ብቻ አልተፈጠረም። ነገር ግን በደመነፍሱ ወይም በሕገ ልቦናው የእግዚአብሔርን መኖር ያምናል። የሕገ ልቦና እውቀትም ያለ ትምህርትና ምርምር እንዲሁ ብቻ ግለሰቡ ተጎናጽፎት ለላለው እውቀት የሚናገር ነው። ስለዚህ ሰው በዚህ ዓይነቱ እውቀት አማካይነት እግዚአብሔር እንዳለ ይገነባል፤ ከዚህ እውቀት ጋር ተወልዷልና በማለት የሰው የተፈጥሮ ግንዛቤ ሙግት ያስገነዝባል። እንዲህ ዓይነቱ እውቀት አንዳንድ ጊዜ በሰው ውስጥ የአምልኮን ጥማት /ፍላጎት/ የሚፈጥር ኃይማኖታዊ

የመረዳት ሁኔታ ነውም ይባላል። በመሠረቱ ሰው እግዚአብሔርን እንዲያመልክ ሆኖ የተፈጠረ ነው። እግዚአብሔር እንዲህ ዓይነቱን መረዳት በውስጡ አስቀድሞ ባያደርግ ኖሮ አርሱንም ለማምለክ ባልፈለገም ነበር። ስለሆነም በእግዚአብሔር ማመን ማለት ዝም ብሎ ባሕላዊ የሆነ ሁኔታ አይደለም። ነገር ግን እግዚአብሔር ራሱ በሰው ውስጥ ያስቀመጠውና ከሰው ጋር አብሮ የተወለደ ነገር ነው። ስለሆነም በውስጡ የነበረ እውቀት/መረዳት ነው በማለት ይህ የሙግት ዓይነት ክርክሩን ያጠቃልላል /ዮሐዋ. 17:23-24፣ ሮሜ. 1:18-32፣ ዮሐ. 1:3-7፣ መዝ. 115:1-8/።

ቀ. መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሙግት /Bibliological Argument/

"Bibliological" የሚለው ቃል "Biblos" ከሚለው ክግሪክ ቃል ጋር የሚያያዝ ነው። "Bible" የሚለው የእንግሊዝኛ ቃልም ከዚሁ "Biblos" ከሚለው ክግሪክ ቃል የተገኘ ነው። "Biblos" ማለት መጽሐፍ (Book) ማለት ነው። በእርግጥ "Bible" የሚለው የእንግሊዝኛ ቃል በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ አልተጠቀሰም። ተጠቅሶ የሚገኘው "Biblos" የሚለው የግሪክ ቃል ነው።

መጽሐፍ ቅዱስ ለእግዚአብሔር መኖር ምስክር ነው። ይህም የሆነበት ምክንያት ከሌሎች መጽሐፍት ሁሉ ይልቅ እጅግ የላቀና በእስትንፋሰ መለኮት አነሳሽነት የተጻፈ በመሆኑ ነው። ለሰዎች እጅና በምድራዊ ቋንቋ ቢጻፍም የበላይ ተቆጣጣሪና የመጽሐፉ ዋና ደራሲ ግን የሁሉ ፈጣሪና ገዢ የሆነ እግዚአብሔር ነው። በእንዲህ ዓይነቱ መንገድ የተጻፈው መጽሐፍ ቅዱስም ስለ እግዚአብሔር ፍጹም የሆነ የእውነት ምስክርነቱን በአጽንኦት ያውጃል። በመሆኑም በመጽሐፍ ቅዱስ የተገለጡት የእግዚአብሔር ባሕሪያቱና ዓላማዎቹ ሁሉ እንደ

ፍጹምና ትክክል ተደርገው ተቀባይነትን ሊያገኙ ይገባል በማለት መጽሐፍ ቅዱሳዊ መግት /The Bibliological Argument/ አላቡን ይፈጽማል።

በ. የማስረጃዎች ስምምነት መግት /The Argument from Congruity/

“Congruity” የሚለው ቃል ስምምነት፣ መጣጣምና መዋሃድ ማለት ነው። እስካሁን ያየናቸው ዘጠኙም መግቶች እርስበርሳቸው የሚስማሙ፣ የሚጣጣሙና የሚዋሃዱ ናቸው። ሁሉም ሁለንተናዊ አንድነትን ያንፀባርቃሉ። ይህ እንግዲህ ስምምነትን፣ መጣጣምንና መዋሃድን መሠረት ያደረገ መግት ነው። የዘጠኙም መግቶች ስምምነት የእግዚአብሔርን መኖር የሚያመለክት ነው። ይህ ባይሆን ኖሮ እነዚህ ተዛማጅ እውነቶች ሁሉ እንዲህ በተለማማ፣ በተጣጣሙና በተዋሃደ መልኩ ሊብራሩ ባልቻሉም ነበር እያለ የማስረጃዎች ስምምነት መግት የእግዚአብሔርን መኖር እስመልክቶ መግቱን ይጠቀሳል።

4. ክርስቲያናዊ ያልሆኑ ለመለካከቶች/እምነቶች /Theistic Views/

ሀ. ሁሉም ነገር አምላክ ነው፣ አምላክም ሁሉ ነገር ነው የሚል /Theistic Views/

ፓንቲይዝም “Pantheism” የሚለው ቃል ከሁለት ቃላት የተገኘ ነው። እነዚህም “pan” /ትርጉም ሁሉም ማለት ነው/ እና “Theos” /ትርጉሙ እግዚአብሔር ማለት ነው/ ናቸው። በአንድነት ተጋጥመው “Pantheism” የሚለውን ቃል ያስገኛሉ ማለት ነው። “Pantheism” ማለትም ሁሉም ነገር

እግዚአብሔር ነው፣ እግዚአብሔር ሁሉም ነው ማለት ነው። ይህ ጽንሰ አሳብም/ እምነት ሁሉም ቁሳዊ ነገሮች የጠበቃላቸው አምላክ አካል ክፍል እንደሆኑና ክሊርሱ ጋርም ጭማክነት ደረጃ እንደሚቆጠሩ ያምናል። ከዚህ በመነሣትም ከተፈጥሮ ውጭ የተለየ አምላክ የለም ይላል። ስለዚህም በተፈጥሮ ውስጥ ያለው ማንኛውም ነገር የእግዚአብሔር ክፍል ወይም እግዚአብሔርን የሚገልጽ/የሚያሳይ ነው በማለት ያስምርበታል። እነዚህም ዛፎችን፣ አእዋፍን፣ እጮችን፣ አንስሳትና የመሳሰሉት ሁሉ የእግዚአብሔር አካል/ክፍል ናቸው ብሎ የሚቀበል አመለካከት ነው። እንዲያውም ተፈጥሮ እንዲህ በመሆኑ እግዚአብሔር ነው ብሎ ይደመድማል። ሄንሪ ቲይስን የሚባሉ የሥነ መለኮት ምሁር አምስቱን የ“Pantheism” ክፍሎች ቀጥሎ ባለው መንገድ ዘገበዋቸዋል።

1. በቁስ አካላዊ ላይ ብቻ ያተኮረ ፓንታይዝም /Materialistic Pantheism/

ይህ ጽንሰ አሳብ ለው አምልኮውን መስጠት የሚችለው ለእጽናፈ ዓለም/ ለተፈጥሮ ብቻ ነው ይላል። ምክንያቱም ለዓለም ሥርዓት መነሻ ወይም መገኛው ዝግመተ ለውጥ በመሆኑ ነው በማለት ያብራራል። ስለዚህም ከዚህ ውጭ ምንም ዓይነት መለኮታዊ እውነት ያለው የለም። ስለሆነም ጭነት አካል /matter/ ራሱ እግዚአብሔር ነው በማለት ይቀጥላል።

2.. ሐይሎ-ዘይዝም ወይም ፖንሳይዝዝም /Hylozoism or Panpsychism/

ይህ ጽንሰ አሳብ ከቁሳዊ ፓንቲይዝም እልፍ በሚለት ጭነት አካል ያልሆነውን አምላክ ጭነት የሚፈልግ ነው። ይህም ሲሆን በማንነቱ የላቀ አምላክ መኖሩን የካደ ስላሚገኝ ጉድለት አለበት።

3. ኒውትራሊዝም /Neutralism/

ይህ ጽንሰ አሳብ የመጨረሻው እውነት፣ ሐሳብ ወይም ቁስ አካል አይደለም፤ ነገር ግን ከሁለቱ ለየት ያለ ነው ይላል። ይህም አመለካከት እግዚአብሔርን በቁስ አካል ውስጥ የመፈለግ አቅጣጫን የተከተለ ስለሆነ ከጉድለት ያላመለጠ ነው።

4. ተጨባጭ እውነታውን በአሳብ ፈጥሮ ማየት/ይህ ዓለም ራሱ ሀሳብ ነው የሚል ፍልስፍና /Idealism/

ይህ ፍልስፍና /ጽንሰ አሳብ የመጨረሻው እውነታ በሐሳብ የሚፈጠር ዓለም ነው ይላል። ዓለምም የግለ ሰብ አሳብ ወይም ወሰን የሌለው አሳብ ውጤት ነው በማለት ያስተምጣል። ስለሆነም ይህ ጽንሰ አሳብ ማንኛውም ነገር በአሳብ ውስጥ ብቻ ይኖራል ባይ ነው። የዚህ ፍልስፍና አካሄድ የሰውን ስብእናና አሳብ የሚያወድስና አምላክ የሚያደርግ ነው።

5. ፍሎሶፊካል ሚስቲሲዝም /Philosophical Mysticism/

ይህ ፍልስፍና በአሳብ ሂደት ወይም በመንፈሳዊ መረዳት በኩል የእውነታን ተፈጥሮ ለማግኘት የሚፈልገውን ማንኛውንም ዓይነት ፍልስፍናን የሚያጠቃልል ነው። የሚፈለገው «እውነታ» ከውጭ ሳይሆን ከራሱ ከግለሰቡ ውስጥ አንደሆነ የሚሞግት ነው። የፍልስፍናው ትእዛዝ ሩቅ ሳትሄድ በአሳብ ሂደት ወይም (በመንፈሳዊ መረዳት) በኩል ወደ ውስጥህ ፍለጋ አድርጎ የሚል ነው። ይህን በማድረግ አንተ ራስህ አምላክ እንደሆንክ ትረዳለህ ይላል። ጠቅለል ሊደረግ ይህ ራስን አምላክ የማድረግ ፍልስፍና ነው። በውስጥ ተዳፍኖ ያለውን የራስህን ማንነት ማምለክም ነው። ከዚህ የምንረዳው ይህ ፍልስፍና ሰው ራሱ አምላክ ነው የሚል መሆኑን ነው። በመቀጠልም ሊታወቅ የሚችለው አምላክ በሰው ውስጥ ያለው የሰው የራሱ ማንነት ብቻ ነው ይላል። ስለዚህ ይህ ፍልስፍና

ሰው ራሱ በውስጣዊ ማንነቱ እግዚአብሔር ነው ስለሚል እግዚአብሔርንም በትክክል ከማወቅ በእጅጉ የራቀ ነው። እንግዲህ “Panthism” በሁሉ ነገር ውስጥ እግዚአብሔርን ለማግኘት ሙከራ በማድረጉ ሁሉም ነገር እግዚአብሔር ነው ለማለት የበቃና ስሕተትንም የተላበሰ ፍልስፍና ነው።

ማጠቃለያ

1. ፓንቴይዝም /Panthism/: ፍጥረትን አምላክ በማድረግ የፍጥረትን አምላክ ሳይረዳ የቀረ አመለካከት ነው።
2. ማቴሪያሊስትክ /Materialistic Pantheism/: ቁስ አካልን ዘላለማዊ በማድረግ ቁስ አካልን የሠራውን ዘላለማዊ አምላክን ሳይረዳ የቀረ ጽንሰ አሳብ ነው።
3. ሃይሎዞይዝም /Hylozoism/ - የሕይወትን ደንብና ሥርዓት አምላክ በማድረግ የሕይወት ምንጭ የሆነውን አምላክ ሳይረዳ የቀረ አመለካከት ነው።
4. ኒውትራሊዝም /Neutralism/ - አንዳንድ ነገሮችን አምላክ በማድረግ የሁሉ ፈጣሪ የሆነውን አምላክ ሳይረዳ የቀረ ጽንሰ አሳብ ነው።
5. ሃሳባዊነት /Idealism/ - ሐሳብን አምላክ በማድረግ ፍጹም የሆነ አሳብ ያለውን አምላክ ሳይረዳ የቀረ ፍልስፍና ነው።
6. ፍልስፍናዊ ሚስቲሲዝም /Philosophical Mysticism/ - ሰውን ራሱን አምላክ ነው በማለት ሁሉንም ሰው የሠራውን አምላክ ሳይረዳ የቀረ ፍልስፍና ነው።

ለ. ባለ ብዙ አማልክት አመለካከት /The Polytheistic View/

"Polytheism" የሚለው ቃል የተገኘው "Poly" (ትርጉሙ ብዙ) ከሚለው ቃልና "Theos" /ትርጉሙ እግዚአብሔር/ ከሚለው ቃል ነው። "Polytheism" ማለትም ብዙ አማልክት ማምለክ ማለት ነው። አብዛኛዎቹ የጥንት ኃይማኖቶች ይህንን የመሰለ የአምልኮ ዘዴ የሚከተሉ ነበሩ። ቁጥራቸው አናሳ ይሁን እንደ እስክ ዛሬም ድረስ በዚህ የአምልኮ ሁኔታ ውስጥ ያሉ ኃይማኖቶች አሉ። እንዲህ ዓይነቱን አምልኮ ከሚከተሉት ሕዝቦች መካከል ግብፃውያን፣ አሦራውያን፣ ባቢሎኖች፣ ግሪኮችና ሮማኖች እንደ ምሳሌ የሚጠቀሱ ናቸው። እነዚህ አዘዞች ፅሁፉንም ዓይነት አማልክት በማምለክ ይታወቃሉ። /ጳውሎስ፣ እሳጦች፣ አውራጆች፣ ፀሐይ፣ ጨረቃ፣ ሙሉትና ግርዝ የመሳሰሉትን ሁሉ ያመልካሉ/። ከናእናዊያንና ፍልስጥኤማውያንም ይህንን የአምልኮ መንገድ የሚከተሉ ናቸው።

ይህ አማልክትን ማምለክ መጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ የሚያወግዝው ጉዳይ ነው። ምንም ዓይነት አማልክት የእግዚአብሔርን ቦታ ሊይዙ አይገባም በማለት ያስጠነቅቃል /ዘጸ. 20:3፣ ዘጸ. 5:7/። በተጨማሪም አማልክትን ከብር ወይም ከወርት ለእናንተ አታብጁ በማለት መጽሐፍ ቅዱስ ያስምርበታል /ዘጸ. 20:23፣ 37:17፣ ዘሌ. 19:4/። ሌላው ቀርቶ የአማልክትንም ለም እንዲ መጥራት ከልክል እንደሆነም ተጽፏል /ዘጸ. 23:13፣ ኢያ. 23:7/። እስራኤላውያን ከጣኦታት ጋር ቃልኪዳን በማድረግና እነርሱንም በማምለክ እንዳይጠመዱ ተነግሯቸው ነበር /ዘጸ. 23:32፣ ዘጸ. 6:14፣ 7:4,25/። እነዚህ ሁሉ እንግዳ ጣኦታት በመባል ይታወቃሉ /ዘጸ. 10:17/። ሁሉም የእረማኖች አማልክት በእግዚአብሔር የተጠሉ ናቸው

/ዘጸ. 12:31፣ 20:18፣ ሕዝ. 7:20፣ ያሳሙ. 7:13፣ መሳ. 10:16/።

ከአንዱ ከእውነተኛው እግዚአብሔር ሌላ ጣኦትን ማምለክ በእግዚአብሔር አርግማንና ቁጣ ሥር መውደቅን ያመጣል /ዘጸ. 11:28፣ 28:14/። ለለሆነም እግዚአብሔር ብቻውን አምልኮ ሊቀበል የሚገባው እውነተኛ አምላክ ነው /ዘፀ. 20:1-3፣ 18:11፣ ዘጸ. 10:14-17፣ 1ዜና. 16:25፣ መዝ. 97:9፣ ኤር. 2:11፣ 5:7፣ 16:20/። ደግሞም ከሁሉም አማልክት የላቀ አምላክ ነው /ዘፀ. 15:11፣ መዝ. 95:3/።

ሐ. የሁለትዮሽ /Dualistic View/

የሁለትዮሽ ጽንሰ አሳብ /ሁለት የተለያዩና ዘላለማዊ የሆኑ ተቃራኒ አምላኮች እንዳሉ የሚቀበል አመለካከት ነው። የነገሮችን መሠረታዊ ምንነት የሚያጠና የፍልስፍና ዘርፍ /Metaphysics/ እነዚህን ሁለት ተቃራኒ ኃይሎች አሳብና /Mind/ ቁስ አካል /matter/ በማለት ይገልጻቸዋል። በግብረ ገብ ወይም በሥነ ምግባር እኳያ እነዚህ ሁለት ተቃራኒ ኃይሎች በጎና /good/ ክፉ /evil/ ወይም ፍጹም ትክክልና /absolute right/ ፍጹም ስህተት /absolute wrong/ እንደሆኑ ይታወቃል። በኃይማኖት አንፃር ደግሞ እግዚአብሔርና ለይጣን መሆናቸው ነው። በተፈጥሮአዊ ትርጉም ሲወለድ ብርሃንና ጨለማ ናቸው።

የሁለትዮሽ ጽንሰ አሳብ እግዚአብሔር ራሱን በራሱ የገለጠበትን የሉአላዊነቱን መገለጥ ፈጽሞ የሚቃረን ነው። እግዚአብሔር እርሱን የሚቃወሙትን ኃይሎችን ጨምሮ በሁሉ ላይ ገዢ መሆኑ በግልጽ ይታወቃል። በዚህ ማንነቱ ምክንያት ክርሱ ኃይል ጋር የሚለተካከል ምንም ዓይነት ኃይል የለም።

እግዚአብሔር አንድ ነገር ተናገረ እኔም ይህን ሁለት
 ጊዜ ሰማሁ ኃይል የእግዚአብሔር ነው። (መዝ.
 62:11)

መ. የዴሮኒስትክ አመለካከት /The Deistic View/

የዴሮኒስትክ ጽንሰ አሳብ እግዚአብሔር ከፈጠረው ፍጥረት ጋር የሚገኘው በኃይሉ ብቻ ነው የሚል ነው። ፍጥረትንም የሚያንቀሳቅሱ የተለያዩ የተፈጥሮ ሕጎችን ከደነገገ በኋላ በነዚሁ ሕጎች አጽናፈ ዓለሙ ይንቀሳቀስ ዘንድ ትቶታል ይላል። የሰውና የመለኮት ግንኙነትም ቢሆን ከፍልስፍናው አኗፊ ከዚህ የተለየ አይደለም። ይህ አመለካከት እግዚአብሔር ከፈጠረው ፍጥረት ጋር እንደሌለ አድርጎ ያቀርባል። አጽናፈ ዓለምንም ልክ አንድ ለዓት ከተሞላ በኋላ በራሱ እንዲሮጥ እንደሚደረግ ሁሉ እግዚአብሔርም የፈጠረውን ፍጥረት ልክ በዚሁ መልኩ ትቶታል ይላል። በተጨማሪም ዴሮኒስትክ /Deism/ እግዚአብሔርን አመለካች እውነት ሊታወቅ የሚችለው በምርምር ነው በማለት ያስተምራል። በዚህ አመለካከትም መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔርን እውነት የያዘና ልዩ መገለጫ መሆኑንም አይቀበልም። በአጠቃላይ ዴሮኒስትክ /Deism/ እግዚአብሔር በሁሉ ለፍራ የሚገኝ መሆኑንና በማያቋርጥ ኃይሉም የፈጠረውን ፍጥረት ሁሉ እንደሚንከባከብ ያልተረዳ አመለካከት ነው።

በአጭር አገላለጽ፡ ሁሉም የቴየስትክ አመለካከቶች /Theistic Views/ በተወለደ ደረጃ በእግዚአብሔር የሚያምኑ ቢሆንም፤ ለሰ እግዚአብሔር ያላቸው አሳብ ግን የሚያረክ አይደለም። እግዚአብሔርንም ለመግለጽ የተጠቀሙበት አቅማጫ የሰውን መከራዎች የሚያመለክት ነው።

ማጠቃለያ

1. ፖንቴይዝም /Pantheism/: ሁሉን ነገር እግዚአብሔር በማድረግ የሁሉ እምላክ የሆነውን እግዚአብሔርን ሳይረዳ የቀረ አመለካከት ነው።
2. ፖሊቴይዝም /polytheism/: ብዙ አማልክት እንዳሉ በመቀበል እንዲሁ እውነተኛ እምላክ ሳይረዳ የቀረ ጽንሰ አሳብ ነው።
3. ሁለትዮሽ /Dualism/: መልካምነትና ክፋት እኩል የሆኑ አማልክት እንደሆኑ ሊቀበል፤ ሁለቱም ደግሞ በጦርነት ላይ እንደሆኑም ያምናል። በዚህ አመለካከትም በክፋት ሁሉ ላይ የሚፈረደውን መልካሙን እግዚአብሔርን ሳያገኝ የቀረ ጽንሰ ሐሳብ ነው።
4. ዴይዝም /Deism/: እግዚአብሔር ከፈጠረው ፍጥረት ጋር እንደሌለና ዝም ብሎ ፈጥሮት ብቻውን እንደተወው አድርጎ የሚመለከት ጽንሰ አሳብ ነው። ይህ አመለካከት እግዚአብሔር በሁሉ ለፍራ እንደሚገኝና ሁሉን ቻይ እምላክ እንደሆነ ሳይረዳ የቀረ ነው።
5. በእግዚአብሔር መኖር የማያምኑ ከሃዲያን /Atheists/ እነዚህን ከሃዲያን በሁለት ዋና ዋና ክፍሎች ከፍለን እንመለከታቸዋለን።
 - ሀ. የእግዚአብሔርን መኖር ጨርሶ የመካድ አመለካከት ያላቸው ከሃዲያን /The Atheistic Views/ እነዚህ ጨርሶ በእግዚአብሔር መኖር የማያምኑ ምድቦች ናቸው። በዚህ ምድብ የሚካተቱና በእካሄድ ዘይቤላቸው በስድስት የሚከፈሉ ከሃዲያን ቀጥለው ያሉት ናቸው።

1. በተግባር መካድ /Practical Atheism/

በተግባር ከሃዲው ምናልባት እግዚአብሔር ይኖር ይሆናል የሚልና ነገር ግን በሚኖረው ኑሮ በፍጹም እግዚአብሔር እንደሌለ የሚገልጽ ነው።

2. በሂሳብ መካድ /Dogmatic Atheism/

እንዲህ ዓይነቱን አመለካከት የያዘ ሰው በእግዚአብሔር አለማመኑን በግልጽ ያወጀ ነው።

3. አካሄዱ ከህደትን የሚያንፀባርቅ /Virtual Atheism/

ይህ አመለካከት የጎብረተሰብን ንቃተ ሕሊናና (የእጽናፈ ዓለማትን የግብረ-ገብ ሥርዓት) መሠረት በማድረግ በዓለምና በሕይወት ዙሪያ የሚያውጠነጥን አላብን የሚያንጸባርቅ ነው። የዚህ አመለካከት አካሄድ ሊፈተሽ የእግዚአብሔርን መኖር የሚደብቅና የሚያደበዝዝ ተቃራኒ አላብ ነው። እንዲህ ዓይነቱ አመለካከት በርግጥም ከህደትን የተጎናፀፈ አመለካከት ነው።

4. ማስረጃ የለም ባይ ተቺ ከህደት /Critical Atheism/

ይህ አመለካከት ማንም የእግዚአብሔርን መኖር ሊያረጋግጥ ወይም በግልጽ ማሳየት የሚችል የለም እያለ የሚተችና የእግዚአብሔርን መኖር የማይከድ ነው።

5. በራስ መለኪያ ወይም አይታ ሳይ የተመሠረተ ከህደት /Classical Atheism/

የዚህ አመለካከት ከህደት የሚያነጣጥረው የእንዳንድ ኃይማኖት አምላክን ወይም አማልክቶችን በመካድ ሳይ ነው።

6. አመለካከትን የበላይ ያደረገ ከህደት /Rationalistic Atheism/

ይህ አመለካከት የአመለካከትን የበላይነት ያነገሠና በእግዚአብሔር መኖር ማመንን ያጣጣል ነው። አመለካከትንም ብቸኛ የእውቀት ምንጭ አድርጎ የሚቀበል ነው።

ለ. የእግዚአብሔር መኖር አለመኖር፡ አይታወቅም የሚል አመለካከት ያላቸው ከሃዲያን /Agnostic View/

ይህ አመለካከት እግዚአብሔር ይኑር አይኑር ማንም ሰው ሊያውቅ አይችልም ይላል። ይህ አመለካከት ያለው ሰው ላውቅ አልችልም ወይም የማውቀው ነገር የለም ይላል። እግዚአብሔርንም በተመለከተ ይኑር አይኑር የማውቀው ነገር የለም የሚል ነው። በአጠቃላይ ይህን አመለካከት የሚከተሉ

ሁሉ ስለ እግዚአብሔር ወይም ስለ ባሕሪው፣ ብሉም ስለ እጽናፈ ዓለምም ምንም ዓይነት እውቀት ሊኖረን አይችልም ይላሉ። ይህ አላዋቂነትን የተላበሰ ግትርነት ነው /የሐዋ. 17:23/። በዚህ አመለካከት ሥር የሚመደቡ ሦስቱ ክፍሎች የሚከተሉት ናቸው።

1. የማወቅን አርግጠኝነት በተፈጥሮ ክስተት ሳይ የመሠረተ ጽንሰ አላብ /Positivism/

ይህ ጽንሰ አላብ በዓይን ከሚታዩ ነገሮች ባሻገር ምንም እውነት የሆነ ነገር የለም ይላል። ስለዚህ እግዚአብሔር እንደተጨባጭና መረጃ እንዳላቸው ነገሮች የሚመረመር ስላልሆነ ሊኖር አይችልም በማለት ይደመድማል።

2. በተግባር ውጤት/ጠቀሜታ ላይ የተመሠረተ ጽንሰ አሳብ /Pragmatism/

ይህ ጽንሰ አሳብ የሚለው እግዚአብሔር ኖሮ ቢሆን እግዚአብሔርን ለማወቅ/ለማግኘት የለው የመረዳት ችሎታ የማይደርስበት ልዩ የሆነ የእግዚአብሔር መንገድ የለም ይላል። በአጭር አነጋገር እግዚአብሔር የሚባል የለም ለማለት ነው።

3. ህልውናዊነት /Existentialism/

የለው የኑሮ ሁኔታ ሙሉ በሙሉ ለመረዳት በሚቻል ሁኔታ ወይም ላይንላዊ በሆነ መንገድ አልተከናወነም። ይህ ሁኔታ ደግሞ በግለሰቡ ነፃነትና በኃላፊነቱ ላይ ጭንቀትንና ችግርን አስከትሏል ይላል። ከዚህ ለማምለጥ እንዲቻለው ግለሰቡ በዚህ ዓላማ የለሽ እጽናፈ ዓለም ነፃ ፍቃዱን ተጠቅሞ የወደደውን ሁሉ ማድረግ ይችላል በማለት ለምግባረ ብልሹነት ጥሪ ያደርጋል።

ማጠቃለያ

የክህደትና /Atheistic/ እግዚአብሔር ይኑር አይኑር አይታወቅም ባይ /Agnostic/ አመለካከቶች የማያስኬዱና የማይደገፉ ናቸው። ምክንያቱም ሁለቱም አመለካከቶች ሰውን በተጠያቂነት የሚጠይቀው እግዚአብሔር እንዳለ የሚገልጸውን የሰውን ጠሊቅ እምነት የሚቃረኑ በመሆናቸው ነው። እነዚህ አመለካከቶች ሰዎች መኖሩን በጎሊናቸው ከሚያውቁት ከእግዚአብሔር እንዲያመልጡ ወይም እንዲሸሹ ለማበረታታት የተቀነባበሩ የለው ሙከራዎች ናቸው።

ማጠቃለያው ባጭሩ ሲቀመጥ

- ከሃዲው /Atheist/ እግዚአብሔር የለም ይላል። ከሃዲው እንዲህ ያለበት ምክንያት ራሱን እንደ እግዚአብሔር ለማድረግ ስለወሰነ ነው።
- እግዚአብሔር ይኑር አይኑር የማውቀው የለም /Agnostic/ ይላል። ይህ አመለካከት ያለው ሰው አምላኩን እንዲህ እንዲል ያደረገው ያላዋቂነቱ ግትርነት ነው።

ምዕራፍ ሁለት

የእግዚአብሔር መገለጥ /The Revelation of God/

1. የመገለጥ ትርጉም

የመገለጥ ትርጉም በትክክል ሲገልጥ የሚችለው ቃል አፖካሊፕሲስ /Apokalupsis/ የሚለው የግሪክ ቃል ነው። ትርጉሙም የተገለጠ ማለት ነው። ለሐዚህ የግሪክ ቃል የሆነው "Apokalupsis" የእንግሊዝኛ ቃል የሆነውን "Revelation" በትክክል ይገልጻል ማለት ነው። በሥነ-መለኮት ትምህርት መገለጥ ማለት እግዚአብሔር ራሱን ለሰው በመግለጥ በምንም ዓይነት መንገድ ቢሆን ለው ሊያገኝ የማይችለውን እውነት ለሰው ልብ ያስተላለፈበትን ተጨባጭ አቅጣጫን የሚያመለክት ነው። ይህም የእግዚአብሔር መገለጥ በተፈጥሮካዊ አስተሳሰብ ሊገኝ የማይችለውን የእግዚአብሔርን እውነት የሚያስተላልፍ ነው። ይህም በወንጌላዊው ማቴዎስ ከጻፈው ከጌታ ቃል ጋር የሚለማማ ነው። «ሁሉ ነገር ከአባቴ ተሰጥቶኛል፤ ከእብ ሌላ ወልድን የሚያውቅ የለም፤ ከወልድና ወልድ ራሱ ፈቅዶ ከሚገልጥላቸው ሌላ አብን የሚያውቅ የለም» /ማቴ. 11:27/።

2. የመገለጥ አሰራሪነት

የእግዚአብሔር መገለጥ አሰራሪ የሆነው በሁለት ዋና ዋና ምክንያቶች ነው።

ሀ. የመጀመሪያው ምክንያት፣ እግዚአብሔር ከሰው በላይ የላቀና ለውም ጨርሶ ሊደርስበት የማይችል ወሰን የሌለው አምላክ መሆኑ ነው። ይህም እግዚአብሔር በማንም ላይ ያልተደገፈና በራሱ የቆመ፤ እጽናፈ ዓለምንም በኃይሉ ብቃት ደግፎ የያዘ መሆኑን የሚያሳይ ነው። በዚያው ልክ ደግሞ ከእጽናፈ ዓለም ውጭ ርቆና ልቆ ያለ አምላክ መሆኑንም የሚያመለክት ነው።

እርሱ ደግሞ የነገሥታት ንጉሥ፤ የጌቶችም ጌታ ነው። ከሁሉም የላቀና በሉአላዊነቱም የሁሉም ገዥ ነው። የፈቀደውንም እንደሚያደርግ መጽሐፍ ቅዱስ ይናገራል /ኢዮ. 23:13፤ መዝ. 115:3፤ 135:6፤ ዳን. 4:35/። ይህ ብቻ ሳይሆን በባሕሪውና በማንነቱም ከሰው ልጅ ማንነት የላቀ በመሆኑ ማንም እርሱን ያየ አንደሌለ መጽሐፍ ቅዱስ ይመሠክራል /ዮሐ. 1:18፤ 1ጢሞ. 6:16፤ ዘጸ. 33:20/። ለሌሎችም ሰው በፈለገው አቅጣጫ ቢሰማራ እርሱ ካለበት ሊደርስ አይችልም። ከዚህና ከላይ ከተዘረዘሩት ነጥቦች የተነሣ እግዚአብሔር ለው እርሱን ማግኘትና ማወቅ እንዲችል የወሰደው እርምጃ ራሱን ለሰው መገለጥ ነው።

ለ. የእግዚአብሔር መገለጥ አሰራሪ የሆነበት ሁለተኛው ምክንያት ደግሞ ለው ኃጢአተኛ ከመሆኑ የተነሣ እግዚአብሔርን ሊያውቅም ሆነ ሊረዳው ስለማይችል ነው። ምክንያቱም ለው በኃጢአት በወደቀ ጊዜ ሥጋው፤ ነፍሱና መንፈሱ ተበላሽቶ ለሰነበር ነው። ይህ ማለት በመንፈሳዊ ሕይወቱ ጨለማ በሆነ ሁኔታ ውስጥ ገብቷል ማለት ነው። ልቡ፤ አስተሳሰቡና ማስተዋሉ ሁሉ ጨልሟል ነው። ይህም ከአምላክ የመለየት፤ በክፋት ሥራውና በአስተሳሰቡ የእግዚአብሔር ጠላት የመሆን ውጤት ነው /ኤፌ. 4:17-18፤ ቆላ. 1:21፤ ዘፍ. 3:1-6/። ከዚህ የምንረዳው ፍሬ ነገር የለው ውድቀት ለእግዚአብሔር መገለጥ የግድ አሰራሪ መሆኑን የሚያሳይ ምልክት እንደሆነ ነው። ይህም እግዚአብሔር ራሱ ራሱን ለሰው የመገለጥ እርምጃ ካልወለደ በስተቀር ለው እርሱን ማግኘትም ሆነ ማወቅ እንደማይቻለው ያመለክታል። ይህን እውነት አለመልክቶ መጽሐፍ ቅዱስ እንዲህ ያስነብዛል።

የእግዚአብሔርን ጥልቅ ምስጢር ልትለክ ትችላለህ? ወይስ ሁሉን የሚችለውን አምላክ መርምረህ ትደርስበታለህ? ከስማይ ይልቅ ከፍ

ይላል። ምን ልታደርግ ትችላለህ? ከሲኦልም
ይጠልቃል ምን ልታውቅ ትችላለህ? መጠኑ
ከምድር ይልቅ ይረዝማል። ከባሕርም ይልቅ
ይለፋል። (ኢዮ. 11:7-9)

ከእግዚአብሔር ጥበብ የተነሣ ዓለም በገዛ ጥበብዋ
እግዚአብሔርን ማወቅ ስለተሳናት በስብከት ሞኝነት
የሚያምኑትን ያድን ዘንድ የእግዚአብሔር በጎ
ፈቃድ ሆኖአል። (1ቆሮ. 1:21)

በውስጡ ካለው ከራሱ መንፈስ በስተቀር ከሰው መካከል
የአንድን ሰው ሐሳብ የሚያውቅ ማን አለ? እንደዚሁም
ከእግዚአብሔር መንፈስ በስተቀር የእግዚአብሔርን ሐሳብ
የሚያውቅ ማንም የለም። ከእግዚአብሔር የሆነውን መንፈስ
እንጂ የዓለምን መንፈስ አልተቀበልንምና! ይህም እግዚአብሔር
በነፃ የሰጠንን እናውቅ ዘንድ ነው።... መንፈሳዊ ያልሆነ ሰው
ከእግዚአብሔር መንፈስ የሆነውን ነገር ሊቀበል አይችልም።
ምክንያቱም እንዲህ ያለው ነገር ሰእርሱ ሞኝነት ነው።
በመንፈስም የሚመረመር በሰሆነ! ሲረዳው አይችልም።
መንፈሳዊ ሰው ግን ሁሉንም ነገር ይመረምራል! ራሱ ግን
በማንም አይመረመርም። (1ኛ ቆሮ. 2:11-16)

3. የእግዚአብሔር መገለጥ እየጨመረ መምጣት /The Progressive Revelation of God/

መለኮታዊ መገለጥ ባንዱ ወይም በሂደት እየጨመረ ወደ ሙሉ
የሚደርስ ነው /ኢሳ. 28:9-13፣ ዕብ. 1:1-2፣ ማቴ. 16:17፣ ዘጳ.
29:29/። በአጠቃላይ ሲታይ ግን የእግዚአብሔር መገለጥ የሚመጣው
ቀጣዩ መገለጥ በቀደመው ላይ እየተገነባ ተከታታይነት ባለው አካሄድ
ነው። መጽሐፍ ቅዱስም ይህንን መለኮታዊ መገለጥ ጠቅሷል ባለ

መልኩ ዘግቦታል። ይህም መለኮታዊ መገለጥ በሁለት ምድብ
ይከፈላል።

ሀ. አጠቃላይ መገለጥ /General Revelation/

ለ. ልዩ መገለጥ /Special Revelation/

ሀ. አጠቃላይ መገለጥ /General Revelation/

- ትርጉም፡ እግዚአብሔር ለሁሉም የሰው ዘር ራሱን የገለጠበት
መንገድ ነው።
- አጠቃላይ መገለጥ መባሉ በሁለት መሠረታዊ ምክንያቶች
ነው።
 1. መገለጡ ዓለም አቀፍ በመሆን ለማንኛውም ሰው በየትኛውም
ጊዜና በዓት በመድረሱ።
 2. የመልአክቱ ይዘት እንደ ልዩ መገለጥ ዝርዝር ባለመሆኑ
ምክንያት ነው።

1. የአጠቃላይ መገለጥ ዓይነቶች

እግዚአብሔር በፍጥረት ተገልጧል /The Revelation of
God in Creation/

የፍጥረት ሁኔታ ራሱ እንደ ፈጣሪ እንዳለ የሚጠቁም ነው።
ይህም ማለት የፍጥረት ንድፍ፣ የቅንብር ውበቱ፣ በአግና
በሥርዓት መዋቀሩና የተስተካከለ እንቅስቃሴው ሁሉ እንደ
በጥበብ፣ በአውቀትና በማንነቱ ከፍጥረት ሁሉ እጅግ የላቀ
አምላክ እንዳለ ያሳያል ማለት ነው። አርሱም ሌላ ሳይሆን
ሕያውና በራሱ የቆመ እግዚአብሔር መሆኑ የማያጠራጥር ነው።
መጽሐፍ ቅዱስም እግዚአብሔር የፍጥረት ሁሉ ፈጣሪ እንደሆነ
በቀጥታ ያውጃል።

በመጀመሪያ እግዚአብሔር ሰማያትንና ምድርን ፈጠረ
(ዘፍ. 1:1)።

ሰማያት የእግዚአብሔርን ክብር ይናገራሉ፤ የሰማይም
ጠፈር የእጁን ሥራ ያውጃሉ። (መዝ. 19:1)

ሁሉ ነገር በእርሱ ተፈጥሮአል፤ ከተፈጠረው ሁሉ
ያለ እርሱ የተፈጠረ ምንም የለም። (ዮሐ. 1:3)

ፍጥረት በአፈጣጠር ይዘቱ የእግዚአብሔር መጽሐፍ ነው።
ምክንያቱም የምድር ሕዝቦች ሁሉ የሚሰሙትንና የሚረዱትን
ቋንቋ ስለሚናገር ነው። እግዚአብሔር በፍጥረት በኩል ራሱን
የመግለጡ ጉዳይም የሰው ዘር ሁሉ ለእርሱ ተጠያቂ መሆኑን
ለማመልከት ነው። ምክንያቱም እግዚአብሔር ራሱን ለሰው ዘር
ገልጿልና ነው። ለሰዚህ ማንም ከዚህ ተጠያቂነት ሊያመልጥ
አይችልም።

ለሰ እግዚአብሔር ሊታወቅ የሚችለው ለእነርሱ
ግልጽ ነው፤ ምክንያቱም እግዚአብሔር ለእነርሱ
ግልጽ እድርጎታል። ዓለም ከተፈጠረ ጀምሮ
የማይታየው የእግዚአብሔር በሕርይ ይኸውም
ዘላለማዊ ኃይሉና መሰከትነቱ፤ ከፍጥረቱ በግልጽ
ይታያል፤ ለሰዚህ ሰዎች ማመካከያ የላቸውም። (ሮሜ.
1:19-20)

ቀደም ሲል አንዳየነው የእግዚአብሔር በፍጥረት መገለጥ ፈጣሪ
አምላክ እንዳለ የሚገልጽ ነው። እንዲህ ዓይነቱ የእግዚአብሔር
መገለጥም እርሱ የፍጥረት ቅርጽ አስተካካይ፤ መሃንዲሶና
እጽናፈ ዓለሙን ሁሉ በኃይሉ ችሎት ደጋፊ መሆኑንም ጨምሮ
ለመልካች ነው /ዮሐዋ. 14:15-17፤ 17:24-29፤ ዘፍ. 1:1፤ ኢሳ.
40:12-14/።

ይሁን እንጂ የእግዚአብሔር በፍጥረት መገለጥ በራሱ የርሱን
ሙሉ ማንነት ለመግለጥ ብቃት የለውም። ሰለሆነም የፍጥረት
ቀዳሚ ሥራው እግዚአብሔር እንዳለ ማሳየቱ ነው። ሆኖም
ሰውን ከእግዚአብሔር ጋር ማገናኘት የሚያስችል አቅም
የለውም። የእግዚአብሔርን ኃይል የሚያንፀባርቅ ቢሆንም
አርሱነቱን ግን በሙላት መግለጥ አይችልም። በተጨማሪም
ሰውን በግሉ እግዚአብሔርን ወደ ማወቅ ደረጃ አንዲደርስ
የሚያደርግ ብርታትም የለውም። ወይም ክርስቶስን ለሰው
የመግለጥ ኃይል የለውም ነው።

ለሰዚህ ፍጥረት ማለት ወደ ተጨማሪ የእግዚአብሔር መገለጥ
ሰውን አመልካች ነው። ደግሞም ፍጥረት ክርሱ ባሻገር የርሱ
ሠሪ እንዳለ ሰውን ለመቀሰቀስና እርሱን መፈለግ እንዲጀምር
ለማድረግ የተነደፈ ንድፍ ነው። በሌላ አነጋገር ሰው ፍጥረትን
በመመልከት ከፍጥረት ባሻገር ያለውን ፈጣሪ እንዲረዳ ለማድረግ
ነው።

ከፋቱ ግን አብዛኛው የሰው ዘር ከላይ የተጠቀሰውን
አለመምረጡና አለማድረጉ ነው። ከዚህ ይልቅ የተፈጠሩ
ነገሮችን መረጠ። የራሱ የእጁ ሥራ የሆኑትን እንኳ ሳይቀር
በመምረጥና በማወደስ አምላካቸው እንዲሆኑ ፈቀደ። ሐዋርያው
ጳውሎስ ይህን አለመልከቱ እንዲህ በማለት ጽፏል።
የእግዚአብሔርን አውነት በሐሰት ለወጡ፤ በፈጣሪ ፋንታ
ፍጡር አመሰከሩ፤ አገለገሉም፤ ፈጣሪም ለዘላለም የተመሰገነ
ነው፤ አሜን /ሮሜ. 1:25/። እነዚህ ሰዎች ወደ ፈጣሪው
አምላክ አመልካች የሆነውን የፍጥረትን አውነት በዚህ አሳዛኝ
ድርጊታቸው አጎደፉ። በፈጣሪም ፋንታ ፍጥረትን አምላክ
አድርገው አነገሡ።

ለ. እግዚአብሔር በሰው ሕሊና ተገልጧል

ሕሊና ሰንል ሰው መልካም የሆነውን ይመርጥ ዘንድ እግዚአብሔር ሰውን በፈጠረ ጊዜ በውስጡ ያስቀመጠው ስጦታ ነው። ሕሊናም ሰው በኃጢአት እስከ ወደቀበት ጊዜ ድረስ በዝምታ የቆየ ይመስላል። ነገር ግን እግዚአብሔር ለአዳምና ለሔዋን የሰጣቸው ትእዛዝ /ዘፍ. 2:17/ በተጣለ ጊዜ ይህ ድፍረት ሕሊናን ወደ ተግባሩ እንዲገባ እንቀሳቅሳታል። ይህም የሕሊና ወቀሳ ገፍቶአቸው ከእግዚአብሔር ሰመደበቅ ሙከራ ባደረጉበት ጊዜ የተገለጠ ሆኖአል /ዘፍ. 3:8-11/።

በሰው ውስጥ ሕሊና መኖሩ በሁሉ ዘንድ ተቀባይነት ያለው እውነት ነው። ይህም ሰው ግብረገብ ያለው ፍጡር መሆኑን ያሳያል። ይህ ደግሞ ደጉን ከክፉ ለይቶ እንዲያውቅ ይረዳዋል። እዚህ ላይ መነሣት ያለበት ጥያቄ ቢኖር ሰው ይህን የግብረገብነት ስሜት ከየት አገኘ የሚለው ነው። አንዳንዶች ሕሊና ከማንበረሰብ ግንኙነት የሚገኝ ነው ይላሉ። መገዱንም ሲጠቁሙ ከሌሎች መመሪያን በመቀበል ነው በማለት ያስምሩበታል። በዚህ አመለካከት ውስጥ ያለው መሠረታዊ እውነት ሕሊና በማንበራዊ ተጽዕኖ ሊወሰን ይችላል የሚለው ሊሆን፣ ለሕተቱ ደግሞ ሰው ግብረገባዊ ሥርዓት ሊቀበል የሚችለው ከሌሎች ሰዎች ብቻ ነው የሚለው ነው።

እንደ ሐዋርያው ጳውሎስ አገላለጽ ግን አሕዛብ ስለ ሕግ ፈጽሞ ያልተማሩ ቢሆንም፣ ሕጉ ግን በልባቸው ውስጥ ተጽፏል። ሕግ የሌላቸው አሕዛብ ሕግ የሚያዝዘውን ነገር በተፈጥሮ ሊያደርጉ፣ ሕግ ባይኖራቸውም እነርሱ ለራሳቸው ሕግ ናቸው። ሕሊናቸው ስለሚመሰክር፣ ሐሳባቸው ስለሚከላቸው፣ ደግሞም ስለሚከለክላቸው የሕግ ትእዛዝ በልባቸው የተጻፈ መሆኑን ያሳያሉ /ሮሜ. 2:14-15/።

ይህ በተፈጥሮ በሰው ውስጥ ያለው ሕግ በማንነቱ የላቀ ሕግ ሰጪ አንዳለ ያመለክታል። ይህ ሕግ ሰጪ ሕጉን በሰው ውስጥ ማስቀመጡን ብቻ ሳይሆን፣ ሰው ለዚህ ሕግ ተጠያቂ እንደሆነም ጭምር ያስገነዝባል። ይህ ደግሞ በሕሊና እግዚአብሔር መገለጡን የሚያረጋግጥ ነው። እግዚአብሔርም የመጨረሻ ሕግ ሰጪ አምላክ ነው።

የእግዚአብሔር በሕሊና መገለጥ በራሱ ብቁ አይደለም። ይህም በሁለት ምክንያቶች ነው። 1/ ሕሊና መለኮታዊ የሆነ ሕግ ሰጪ እንዳለ የሚጠቁም ቢሆንም፣ የእግዚአብሔርን ማንነት ግን በሙላት የማሳወቅ ጉልበት የለውም። ወይንም ኢየሱስ ክርስቶስን ለሰው የማሳየት ኃይል የሌለው ነው። 2/ ሕሊና እግዚአብሔር በሰው ውስጥ ላስቀመጠው ሕግ መለኮሪ ቢሆንም፣ ምስክርነቱ ግን ሊወድቅ የሚችል ነው።

ይህ የሚከሰተው በኃጢአት ምክንያት ነው። ኃጢአትም የሰውን ሕሊና ያደክማል፣ ያበላሻል፣ ያረክሳል፣ ደግሞም ያጎድፋልም፣ ይጎዳልም /1ቆሮ. 8:7 10፣ 1ጢሞ. 4:2፣ ቲቶ. 1:15/። እነዚህ ሁሉ ተዳምረው ሕሊናን በማደንዘዝ ምስክርነቱ ውድቅ እንዲሆን ያደርጉታል። ስለሆነም ሕሊና ወደ ቀደመው ትክክለኛ ሚና መመለስ የሚችለው በኢየሱስ ክርስቶስ ደምና በእግዚአብሔር ቃል ብቻ ነው /2ቆሮ. 4:2፣ 1ጢሞ. 3:9፣ ዕብ. 9:14፣ 10:22/።

1. እግዚአብሔር በታሪክ ተገልጧል /The Revelation of God in History/

በዓለም ሕዝቦች ታሪክ የእግዚአብሔር መገለጥ ታይቷል። የነገሥታት መውደቅና መነሣት ምሥጢርም የሚያሳየው ከዚህ ድርጊት በስተጀርባ የሁሉ የበላይ መሪ፣ ገዢ፣ ተቆጣጣሪ፣

ኃይል የሆነ አምላክ መኖሩን ነው /ዘፃ. 32:8፤ መዝ. 75:7፤ ጳጉ. 4:32፤ ዮሐዋ. 17:26፤ ሮሜ. 13:1.../።

አግዚአብሔር በሰው ልጅ ታሪክ ሂደት በማያቋርጥ መልኩ ጣልቃ እንደገባ ነው። ቀጥሎ ያሉት ማስረጃዎች አግዚአብሔር በመጽሐፍ ቅዱስ ዘመን ይኖሩ በነበሩ ሕዝቦች ጣልቃ መግባቱን የሚያመለክቱ ናቸው።

1. የአግዚአብሔር ጣልቃገብነት በግብፃውያን ታሪክ ታይቷል /ዘፀ. 9:12፤ ሮሜ. 9:17፤ ኤር. 46:14 26፤ ሕዝ. 29-30/።
2. አግዚአብሔር የአሦራውያን ግዛት እንዲወድቅ አድርጓል /ኢሳ. 10:12 19፤ ሕዝ. 31 ናሆ. 3: 1-7/
2. አግዚአብሔር በባቢሎናውያን ግዛት ላይ በትንቢቱ ቃል መሠረት ፈርዷል። የኤፍራጥስ ወንዝ መድረቅና፤ የባቢሎን ከተማ ሁሉም በሮች ክፍት መሆንና የሜዶንና የፋርስ ወታደሮች በሌሊት ወደ ከተማይቷ ገብተው አደጋ መጣል በአግዚአብሔር ሰላላዊነት ማስረጃና ምስክር ነው /ጳጉ. 1-5፤ ኤር. 50-51፤ ኢሳ. 47-48፤ 45:1-5/።
3. የሜዶንና የፋርስ ግዛትም ወደ በኋላ በአግዚአብሔር ፍርድ ሥር ውሏል /ኢሳ. 44:24-45:1-7፤ ጳጉ. 2፤ ጳጉ. 7/።
4. የግሪክ ግዛትም አግዚአብሔር በወሰነው ጊዜ ወድቋል /ጳጉ. 8:1-25፤ 11:1-35/።
5. አግዚአብሔር የሮም መንግሥት እንደሚነሣ በዳንኤል በኩል ተናግሮ ነበር። እርሱም ደግሞ በተቀጠረለት ጊዜ ወድቋል /ጳጉ. 7:7፤ 23፤ 9:24-27/።
6. በአግዚአብሔር የታሪክ መገለጥ ሂደት የእስራኤል ታሪክም አንዱና በሥላ መልኩ አግዚአብሔር መገለጡን ያሳየበት ነበር። አግዚአብሔር ከዓለም ሕዝቦች መካከል እንደ አንድ

ሕዝብ አድርጎ በመውሰድ /ዘፃ. 4:34-40/ በሲና ተራራ ክርስ ጋር ቃልኪዳን እንዲገቡ አድርጓል። የአግዚአብሔር በመገናኛ ድንኳን መገለጥ፤ የአሮንና የሌዋውያን የክህነት አገልግሎት፤

የመሥዋእት ደንብና ሥርዓት፤ የግብረገብና የእስተዳደርን ሕግ መቀበላቸው ሁሉ በሥጋ ዓይን የማይታየው አግዚአብሔር በዚህ ሕዝብ ታሪክ ጣልቃ ለመግባቱ ማስረጃዎች ናቸው /ዘፀ. 19-40፤ ዘሌ. 1-9/። የእስራኤል ሕዝብም መጠበቅ በርግጥም የማይታየው መለኮታዊ እጅ የምድር ሕዝቦችን እጣ ፋንታ እንደሚወሰን ትልቅ ምስክር ነው /እስቴር 1-10/። እስከዛሬም ቢሆን እስራኤል የዚህ ሰላላዊ እጅ መኖር አመልካች ሆና ቀጥላለች።

ታሪክ ሰላላዊ የሆነ አምላክ በሥራ ላይ እንደሆነ የሚያሳይ ቢሆንም፤ ማንነቱን ግን በሚገባ ለእኛ የሚገልጥ አይደለም። ለሰላምም እንደ ሌሎች ሁሉ የአግዚአብሔር በሰው ታሪክ መገለጥም እርሱነቱን በሚገባ የማሳወቅ ብቃት የለውም። ወይንም ኢየሱስ ክርስቶስን ለሰው የመግለጥና የማሳየት ኃይል የለውም። ስለዚህ ተጨማሪ መገለጥ ማስፈለጉን በዚህ ልንረዳ እንችላለን።

መ. አግዚአብሔር በመጋቢነቱ ተገልጧል /The Revelation of God in Providence/

አግዚአብሔር ፍጥረቱን ሁሉ በማያቋርጥ መልኩ በመንከባከብ፤ በመጠበቅና በመለኮታዊ ኃይሉ ደግሮ በመያዝ ራሱን ገልጧል። ይህን በተመለከተ መጽሐፍ ቅዱስ ብዙ ማስረጃዎችን ያቀርብናል።

እግዚአብሔር ሆይ ሥራህ እንዴት ብዙ ነው ሁሉን በጥበብህ ሠራህ... ምግባቸውን በወቅቱ ትሰጣቸው ዘንድ እነዚህ ሁሉ አንተን ተስፋ ያደርጋሉ... እጅህንም ስትዘረጋ በመልካም ነገር ይጠግባሉ... መንፈስህን ስትልክ እነርሱ ይፈጠራሉ! የምድርንም ገጽታ ታጽባለህ:: (መዝ. 104:24-30)

እንደዚህም በማድረጋችሁ በሰማይ ባለው አባታችሁ ልጆች ትሆናላችሁ:: እርሱ ፀሐዩን ሰክፋዎችና ሰደጎች ያወጣል:: ዝናቡንም ለጋጢአተኞችና ሰጸድቃን ያዘንባል:: (ማቴ. 5:45)

እናንተ ሰዎች ለምን ይህን ታደርጋላችሁ አኛም እኮ እንደ እናንተው ሰዎች ነን:: እናንተም ደግሞ ከዚህ ክንቱ ነገር ርቃችሁ ሰማይና ምድርን፣ ባሕርንም በውስጣቸውም የሚኖሩትን ሁሉ ወደ ፈጠረ ወደ ሕያው እግዚአብሔር እንድትመለሱ ወንጌል እንስብክላችኋለን:: እርሱ ባሰፋት ትውልዶች ሕዝቦች ሁሉ በገዛ መንገዳቸው እንዲሄዱ ተዋቸው:: ይሁን እንጂ ዝናብን ከሰማይ እንዲሁም ፍሬያማ ወቅቶችን በመስጠቱ፣ ደግሞም ልባችሁን በመብልና በደስታ በማርካቱ መልካምን በማድረግ ራሱን ያለ ምስክር አልተወም:: (ዮሐዋ. 14:15-17)

ሠ. እግዚአብሔር በሰው ኃይማኖተኝነት ተገልጧል /The Revelation of God in Man's Religious Nature/

በማንኛውም ሰው ሕይወት የኃይማኖተኝነት ስሜትና ፍላጎት አለ:: እንዲህ ዓይነቱ የውስጥ መነሣት ደግሞ ከእርሱ የላቀና የበለጠ ኃይል መጥሩን አመልካች ነው::

ማጠቃለያ

አጠቃላይ መገለጥ በሁሉ ሥፍራ ላሉ ሰዎች ሁሉ እግዚአብሔር የራሱን ህልውና የገለጠበት መንገድ ነው::

ነገር ግን አጠቃላይ መገለጥ የእግዚአብሔርን ማንነት በሚገባ ለሰዎች መግለጥና ክርስቶስንም ደግሞ የማሳየት ብቃት የለውም:: ይህ የሚያሳየው አጠቃላይ መገለጥ የሚያድን ወይም ሊያደድቅ የሚችል መልእክት በውስጡ የሌለው መሆኑን ነው:: ስለሆነም አጠቃላይ መገለጥ ተጨማሪ መገለጥ አስፈላጊ መሆኑን ከመጠቆም ያላለፈ ነው::

ሊ. ልዩ መገለጥ /Special Revelation/

1. ትርጉም

ልዩ መገለጥ ማለት እግዚአብሔር በተወሰነ ጊዜና ቦታ ሰጥቶቸው ራሱን የገለጠበት መንገድ ነው:: ይህ ማለት ግን እግዚአብሔር ያዘጋጀው ደህንነት ሰውን ሁሉ አያጠቃልልም ማለት ሳይሆን፣ በክርስቶስ የተገለጠውን እግዚአብሔርን አውቀው በሕይወታቸው ላይ ያነገሡት ጥቂቶች እንጂ ሁሉም ሰዎች አይደሉም ለማለት ነው:: «ወደ ጥፋት የሚወስድ መንገድ ትልቅ በሩም ሰፊ ነውና፣ ብዙዎችም በዚያ ይገባሉ:: ወደ ሕይወት የሚያደርሰው ግን መንገዱ ቀጭን፣ በሩም ጠባብ ነው፤ የሚገቡበትም ጥቂቶች ብቻ

ናቸው» /ማቴ. 7:13-14/ ከሚሰው ከዚህ ቃል ይህን መረዳት ይቻላል። ይህም መገለጥ በእግዚአብሔር የመዋጀት ሥራ አማካይነት እነዚህ ሰዎች ወደ ኅብረቱ ሙላት እንዲገቡ ያስችላቸዋል። ስለዚህ ልዩ መገለጥ የእግዚአብሔር ጽድቅ ያለበት መገለጥ ነው።

2. የልዩ መገለጥ አስፈላጊነት /The Necessity of Special Revelation/

ስው በኃጢአት በመውደቁ ምክንያት ከእግዚአብሔር ጋር የነበረውን ኅብረት አጥቷል። ከዚህ የተነሣ ልዩ የሆነ የእግዚአብሔር መገለጥ ወሳኝ ሆኑ። ይህም መገለጥ ሰው እግዚአብሔርን በሙላት እንዲያውቀው ስለሚያስችል እጅግ አስፈላጊ ነው። ከአጠቃላይ መገለጥ የሚያልፍና በኢየሱስ ክርስቶስ የተገለጠውን እግዚአብሔርን ሰዎች በሚገባ ማሳየት የሚችል ነው። በሌላ አባባል ልዩ መገለጥ አጠቃላይ መገለጥ ካልደረሰበት ደርሶ ሰውና እግዚአብሔርን ያገናኝ በመሆኑ፣ አስፈላጊነቱ ጣራን የነካ ነው።

3. የልዩ መገለጥ ዓይነቶች

ሀ. እግዚአብሔር በተለምዶ ተገልጧል /The Revelation of God in Miracles/

ተለምዶ በተፈጥሮ ሕግ ላይ መሰከታዊ ጣልቃ ገብነትን የሚያመሰክሩ አምላካዊ ክንዎኔ ነው። በዚህ አኳያ በእግዚአብሔር የተደረጉ እውነተኛ ተለምዶት የመኖራቸውን ያህል ሰይጣንም ደግሞ አስመስሎ ያደረገበት ሁኔታ ነበር። ሆኖም እግዚአብሔር በሰው ታሪክ ሂደት በቀጣይነት በእውነተኛ ተለምዶት አማካይነት ኃይሉንና ማንነቱን ገልጿል። የእግዚአብሔርን እውነተኛ

ተለምዶትና የሰይጣንን አስመሳይነት ከታች ከተዘረዘሩት መመልከት እንችላለን።

1. በግብፅ የተከናወነ መቅሰፍቶች ተለምዶት ነበሩ /ከፀ. 4:12/።
2. የግብፅ መተተኞች የሠሯቸው ተለምዶት ግን ሰይጣናዊ ማስመስያሚያ ናቸው /ከፀ. 7:12-22/።
3. የቀይ ባሕርና የዮርዳኖስ ወንዝ መከፈል የተለምዶት ሥራ ነበር /ከፀ. 14-15፣ ኢያ. 4-5/።
4. የመና ከስማይ መውረድ/መዝነብና ከዓለት ውኃ መፍሰስ የተለምዶት ሥራ ውጤቶች ነበሩ /ከፀ. 16 17፣ 1ቆሮ. 10: 1-6/።
5. በክርስቶስ በሐዋርያት አገልግሎት ብዙ ተለምዶት በመንፈሳዊ፣ በእካላዊና በቁሳዊ ነገሮች ላይ እንደተገለጡ በወንጌላትና በሐዋርያት ሥራ ተዘግጧል። /ማቴ. 4፣ 8፣ 9፣ ማር. 1፣ 2፣ 3፣ 4፣ ሱቃ. 4፣ 5፣ 6፣ ሱቃ. 4፣ 5፣ 6፣ ዮሐ. 2፣ 4፣ 5፣ 6፣ 9፣ ዮሐ. 3፣ 5፣ 8፣ 9/
6. የክርስቶስ ተቃዋሚ ደግሞ ብዙ ሰዎችን ለማሳለት ተለምዶትን እንደሚያደርግ ተጽፎአል /ማቴ. 24:24፣ 2ተሰ. 2:9፣ ራሱ. 13:13፣ ዮሐ. 8:9-11/።

በአጠቃላይ ከዘፍጥረት እስከ ራእይ ድረስ መጽሐፍ ቅዱስ በእግዚአብሔር ተለምዶዊ ሥራዎች የተሞላ ነው። ከነዚህ መካከል ትልቁና የተለምዶት ሁሉ፣ ተለምዶ ግን የክርስቶስ ትንሣኤ ነው። እርሱም ከፍተኛ የሆነና የእግዚአብሔር ኃይልና ክብር የታየበት ነው።

እንግዲህ አስመሳይ ተአምራት የሰይጣንን ማንነትና ኃይል እንደሚገልጡ ሁሉ፤ እውነተኛ ተአምራት ደግሞ የእግዚአብሔር ማንነትና የኃይሉ ማስረጃዎች ናቸው። የሰይጣን ተአምራዊ ማስመስያዎች ዓላማ ለዎችን ለማሳሳትና ከእግዚአብሔር ለማራት ነው። በአጼዱ ደግሞ የእውነተኛ ተአምራት ዓላማ ለዎችን በመባረክና በመማረክ ወደ እግዚአብሔር እንዲመለሱ ማድረግ ነው። ተአምራት በጥንትም ሆነ በዘመናችን እግዚአብሔር የራሱን ማህተ ለሰው ሊገባው በሚችል መንገድ በመግለጽ፤ በፈቃዱ ኃይሉን ያሳየባቸው የእግዚአብሔር ልዩ መገለጦች ናቸው።

ለ. እግዚአብሔር በትንቢት ተገልጿል

ትንቢት ሁለት ዓይነት ሊሆን፤ አንደኛው በሰብከት መልክ የሚተላለፈው መልእክት ነው። ሁለተኛው ደግሞ ወደ ፊት ሊሆን ባለው ክስተት ላይ የሚያተኩር ነው። ሁሉም እስትንፋሱ-እግዚአብሔር ያረፈባቸው ቢሆኑም ለመግለጽ የማያጻግተው ወደፊት ሊከሰቱ ባሉ ነገሮች ላይ የሚያተኩረው ነው። አስቲ ስስ ነገሥታትና ስለ ክርስቶስ የተነገሩትን ትንቢቶች ቀጥለን እንመልከት።

፲. የነገሥታት መውደቅ በእግዚአብሔር ነቢያት በተነገረው መሠረት ከዓመታት በኋላ ያለ ምንም መዛነፍ በአስደናቂ ሁኔታ ተፈጽሟል።

ሀ. የአምር መውደቅ በሕዝ. 31 ተተንብዮ ነበር።

ለ. የባቢሎን ውድቀት በኤርምያስ 50-51 እና በኢሳይያስ 47-48 ተተንብዮ ነበር።

ሐ. ግብጽም እንደምትወድቅ በሕዝ. 30-31 ተተንብዮ ነበር።

መ. የግሪክ መንግሥትም እንደሚወድቅ በዳን. 8 ተተንብዮ ነበር።

2. የክርስቶስ መምጣት በእግዚአብሔር ነቢያት ተተንብዮ ነበር። በዚህ መሠረትም በክርስቶስ አጭር የምድር የሕይወት ዘመኑ እንደሚፈጸሙ ተጠብቀው የነበሩ ወደ 300 የሚደርሱ ትንቢቶች ተነግረዋል። ከእነዚህም ትንቢቶች አብዛኛዎቹ የተፈጸሙት ክርስቶስ የምድር ሕይወቱ ሊያበቃ በጥቂት ሰዓታት ጊዜ ውስጥ ነበር። እነዚህ ትንቢቶችም በተለያዩ ጸሐፊዎች ለሺህ ዓመታት ሊነገሩ የቆዩ ነበሩ። የማይፈጸሙም ያመለኩ ነበር። እግዚአብሔር ግን ጊዜው ሲደርስ በአስደናቂ ሁኔታና በዝርዝር በክርስቶስ ኢየሱስ ፈጽሞአቸዋል። ስለ ክርስቶስ ከተነገሩት ትንቢቶች መካከል ቀጥለው ያሉትን መመልከት እንችላለን።

ሀ. ክርስቶስ የሴቲቱ ዘር እንደሚሆን /ዘፍ. 3:15፤ ኢሳ. 7:14፤ ማቴ. 1:20 23።

ለ. ክርስቶስ የአብርሃም ዘር እንደሚሆን /ዘፍ. 12:1-3፤ ማቴ. 1:1።

ሐ. ክርስቶስ ከይሁዳ ነገድ እንደሚመጣ /ዘፍ. 49:10፤ ዕብ. 7:14።

መ. ክርስቶስ በቤተልሔም ከተማ እንደሚወለድ /ሚክ. 5:2፤ ማቴ. 2:6።

ሠ. ክርስቶስ በመንፈስ እንደሚቀጣ /ኢሳ. 61:1-2፤ ሉቃ. 4:18-20/

ረ. ክርስቶስ ነፍሳትን እንደሚያገለግልና እንደሚፈውስ /ኢሳ. 35፤ ማቴ. 8።

- ለ. በአህያ ሳይ ተቀምጦ ወደ ኢየሩሳሌም እንደሚመጣ /ዘክ. 9:9፤ ማቴ. 21:4-5/
- ሸ. ክርስቶስ በ30 ብር እንደሚሸጥ (ዘክ. 11:12-13፤ ማቴ 26:15፤ 27:9)።
- ቀ. ክርስቶስ የመስቀል ሥቃይ እንደሚደርስበት /መዝ. 22፤ ኢሳ. 53፤ ማቴ. 27/።
- በ. ክርስቶስ ከሞት እንደሚነሣ፤ ወደ ስማይ እንደሚያርግና ለንጉሥነትና ለክህነት አገልግሎት በአብ ቀኝ እንደሚቀመጥ /መዝ. 16፤ መዝ. 110፤ ማቴ. 22: 43-45/።

ማጠቃለያ

ተአምራት የእግዚአብሔር ኃይል መገሰጫ እንደሆኑ ሁሉ የትንቢት መፈጸምም እንዲሁ የእርሱ እውቀት መገሰጫ ነው።

ሐ. እግዚአብሔር በክርስቶስ ተገልጧል

በፍጥረት፣ በሕሊና፣ በታሪክና በመጋቢነቱ የተገለጠው የእግዚአብሔር አጠቃላይ መገለጥ የእግዚአብሔርን ማንነት ለሰው ዘር በሙሳት ለመግለጥ ብቃት አልነበረውም። በተአምራትና በትንቢት የተገለጠው የእግዚአብሔር ልዩ መገለጥም ቢሆን እንዳንድ ባሕርዩን ከመግለጥ ውጭ የእርሱን ማንነት በሙሉ ለመግለጥ አቅም የለውም። እነዚህ ሁሉ ተጻምረው የእግዚአብሔርን ማንነት በሙሳት መግለጥ አልቻሉም። ይህ ሁኔታቸው የሚያመለክተው አሁንም ቢሆን መሰሉ ለሙሉ እግዚአብሔርን መግለጥ የሚችል ብልጫ ያሰው መገለጥ አስፈላጊ መሆኑን ነው። ስለሆነም እግዚአብሔር ይህን አስፈላጊ ጥያቄ በርክስቶስ ኢየሱስ በመገለጥ የተሟላ እንዲሆን አድርጓል።

ኢየሱስ ክርስቶስም የእግዚአብሔርን ፈቃድ፣ ባህርይውንና፣ ጠባዩን በመግለጥ ጭምር የእግዚአብሔርን ድምር መገለጠኝ ሁሉ የሚያጠቃልል ሆኖአል። ለእነዚህ ክርስቶስ ፍጹም ግልጽ በሆነ ሁኔታ የለውን መልክ በመያዝ እግዚአብሔርን ገልጿል። ስለሆነም ዛሬ ክርስቶስን መመልከት ማለት እግዚአብሔርን መመልከት ነው። ይህን እውነት በተመለከተ መጽሐፍ ቅዱስ እንዲህ ያስነብዛል።

በመጀመሪያ ቃል ነበረ፤ ቃልም ከእግዚአብሔር ጋር ነበረ፤ ቃልም እግዚአብሔር ነበረ... ቃልም ሥጋ ሆነ፤ በመካከላችንም አደረ፤ እኛም ጸጋንና እውነትን ተሞልቶ ከአባቱ ዘንድ የመጣውን የእንድያን ልጅ ክብር አየን። (ዮሐ. 1:1፤ 14)

ከቶውንም እግዚአብሔርን ያየ ማንም የሰም ነገር ግን በአብ እቅፍ ያሰው አንድያ ልጁ የሆነው አምላክ እርሱ ገለጠው። (ዮሐ. 1:18)

ኢየሱስም እንዲህ አሰው፤ እንተ ፈልጻለሁ ይህን ያህል ጊዜ ከእናንተ ጋር ስኖር አታውቀኝምን? እኔን ያየ አብን አይቶአል፤ እንዴትስ አብን አሳየን ትላለህ? እኔ በአብ እንዳለሁ፤ አብም በእኔ እንዳለ አታምንምን? (ዮሐ. 14:9-10)

እርሱ የማይታየው አምላክ አምሳል ነው፤ ከፍጥረት ሁሉ በፊት በኩር ነው። (ቆላ. 1:15)

እግዚአብሔር ከጥንት ጀምሮ በተለያዩ ጊዜና በልዩ ልዩ መንገድ በነቢያት በኩል ለአባቶቻችን ተናግሮ፤ በዚህ መጨረሻ ዘመን ግን ሁሉን ወራሻ ባደረገውና ዓላማትን በፈጠረበት በልጁ ለእኛ ተናገረን። እርሱ የእግዚአብሔር ክብር ነጸብራቅና የባሕርዩ ትክክለኛ ምሳሌ ሆኖ በኃያል ቃሉ ሁሉን ደግፎ ይዞአል፤

የኃጢአትን መንጽት ካስገኘ በኋላ በሰማያት በግርማው ቀኝ ተቀመጠ።

ዕብ. 1:1-3 /ማ.ቴ. 11:17፤ ቆላ. 2:9፤ 2ቆሮ. 4:3-6፤
ሮሜ. 16:25-26፤ አሞ. 3:7፤ 2ጢሞ. 3:15-16
በተጨማሪ ተመልከት/

ማጠቃለያ

ክርስቶስ የመጨረሻው የእግዚአብሔር መገለጥ ነው። ምክንያቱም እርሱ ራሱ እግዚአብሔር ስለሆነ ነው።

መ. እግዚአብሔር በመጽሐፍ ቅዱስ ተገልጧል /The Revelation of God in Scripture/

የእግዚአብሔር በክርስቶስ መገለጥ የሕያው ቃል መገለጥ ነው። ቃልም ሥጋ ሆነ። የእግዚአብሔር በመጽሐፍ ቅዱስ መገለጥ ማለት በመጽሐፍ ቅዱስ የተጻፈ ቃል ማለት ነው። ቃሉም በመለኮታዊ እስትንፋስ የተተነፈሰና የተመዘገበም ነው። መጽሐፍ ቅዱስ እንዲጻፍ የተፈለገበት ምክንያት እግዚአብሔር ራሱን የገለጠበት የተለያዩ መገለጦች /ተለምራት፣ ትንቢት፣ ክርስቶስና ወዘተ/ በጽሑፍ እንዲያዙ እግዚአብሔር ራሱ ሰለፈለገ ነው። ለሙሴ ከሰጠው ትእዛዝ ይህን እውነት መረዳት እንችላለን፤ «እግዚአብሔር ሙሴን ሲታወስ እንዲኖር ይህን በጥቅልል መጽሐፍ ላይ ጻፈው» /ዘጸ. 17:14/ በማለት አዘዘው። በኤርምያስ መጽሐፍ ላይም ተመሳሳይ ትእዛዝ አናገኛለን፤ «የእስራኤል አምላክ እግዚአብሔር እንዲህ ይላል የነገርሁህን ቃል ሁሉ በመጽሐፍ ጻፈው» /ኤር. 30:2/።

እግዚአብሔር በስው ታሪክ ሂደት ጣልቃ ገብቶ ለሰው ተገልጦ የተናገረባቸው መገለጦች ሁሉ በመጽሐፍ እንዲለፍሩ

ትእዛዝ የሰጠው እርሱ ነው። ይህም በዓለም አቀፍ ደረጃ ለሰው ልጅ ሁሉ እንደ ገጸ በረከት እንዲሆን ነው። እንዲህ ተብሎ እንደተጻፈ፤ «አሁንም ሂድ በሰሌዳ ላይ ጸፍላቸው፤ በጥቅልል መጽሐፍ ላይ ከተብላቸው ለሚመጡትም ዘመናት፤ ለዘላለም ምስክር ይሆናል» /ኢሳ. 30:8/። በእግዚአብሔር ትእዛዝ የተጻፈውን ቃል ከመስማት አኳያ የተሰጠው ማሳሰቢያ እንዲህ ይላል። «ይህን የእግዚአብሔር ቃል መስማት የማይፈልጉ ዓመፀኛ ሕዝቦች አታላይ ልጆች ናቸው» /ኢሳ. 30:9/ በማለት መጽሐፍ ቅዱስ ያረጋግጣል። እግዚአብሔር ለጥቅማቸው እንደሰጣቸው ለተገንዘቡና ለሚታዘዙ ግን በረከት እንደሚያገኛቸው ተጽፎአል /ዘጸ. 28:1-2/።

አንዳንድ አስፈላጊ የሆኑና ለሕዝቦች ሁሉ መሰጠት የነበረባቸው መገለጦች ነበሩ። እነዚህም የእግዚአብሔር ልጅ ከሆነው ከኢየሱስ ክርስቶስ ጋር የሚሰማሙና የሚመሳሰሉ ናቸው። እነዚህም መገለጦች በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ተጠቃለዋል። መጽሐፍ ቅዱስም በእስትንፋሱ-መለኮት አማካይነት የተጻፈ ነው። በመሆኑም በውስጡ የማይሻሩ፣ የማይለወጡና የተገለጡ የእግዚአብሔር ባሕርያት፣ የመለኮቱ ማንነትና ፈቃድ በግልጽ ተዘግበዋል። መጽሐፍ ቅዱስ እንዲህ ባለ ይፋዊ መንገድ የእግዚአብሔርን ሙሉ ማንነት በግልጽ ያስቀመጠ ስለሆነ፣ የመጨረሻው የእግዚአብሔር ልዩ መገለጥ ነው።

ሀ. እግዚአብሔር በሰዎች የግል ልምምድ ተገልጽዋል።

እግዚአብሔር በልዩ ልዩ መንገድ ራሱን የመገለጡ ዓላማ ለው እርሱን አውቆት እንዲቀበለው ነው። እግዚአብሔር ለውን በመልኩና በአምሳሉ እንደፈጠረው መጽሐፍ ቅዱስ ይናገራል /ዘፍ. 1:26-27/። ከፈጣሪውም መገለጥን መቀበል

ይቻለው ዘንድ የአስተሳሰብንና የመንፈስ መረዳትን ችሎታ ተቀብሏል። ይሁን እንጂ በዚህ ችሎታው ተጠቅሞ የአግዚአብሔርን መገለጥ ለመቀበል ተጨማሪ የመንፈስ ቅዱስ አርዳታ ያስፈልገዋል /1ኛ ቆሮ. 2:12/።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ የደቀመዛሙርቱን አእምሮ በመክፈትና መንፈሱን በመሰጠት ይህን የመሰለ አርዳታ አድርጎላቸዋል። በዚህም አግዚአብሔርን ማወቅ እንዲችሉ አእምሮአቸውንና መንፈሳዊ መረዳታቸውን በመቀስቀሰና በማብራት ዝግጁ አደረገ /ሉቃ. 24:44 45፤ ዮሐ. 20:22/። ስለሆነም የአግዚአብሔር የመጨረሻ መገለጥ የሆነውን መጽሐፍ ቅዱስ ወደ መረዳት ደረጃ ደረሱ። እንዲህ ተብሎ እንደተጻፈው፤ «በዚህን ጊዜ ቅዱሳት መጻሕፍትን እንዲያስተውሉ አእምሮአቸውን ከፈተላቸው» /ሉቃ. 24:44/።

ሁሉም የአግዚአብሔር መገለጥ ዓላማ ሰው እግዚአብሔርን ወደ ማወቅ እንዲደርስ ነው። እግዚአብሔርንም በተፈጥሮ፣ በሕሊና፣ በታሪክ፣ በተአምራትና በትንቢት በተገለጠው መሠረት አውቀዋለሁ ማለት በቂ አይደለም። ስለዚህ ሰው በግል የሕይወት ልምምድ የግድ እግዚአብሔርን ሊያውቀው ይገባል። በዚህ መሠረት ሰው በኃጢአት ከወደቀበት ጊዜ ጀምሮ አስከ ዛሬ ድረስ በሚሊዮኖች የሚቆጠሩ ሰዎች በግል የሕይወት ልምምድ አምላካቸውን ሊያውቁ ችለዋል። ቀጥለው ያሉት የግል ልምምዶች ከመጽሐፍ ቅዱስ የተወሰዱ አንዳንድ ምሳሌዎች ናቸው።

1. ብሉይ ኪዳን

ሀ. ሄኖክ አካሄዱን ከእግዚአብሔር ጋር አደረገ / ዘፍ. 5:21 24/።

ለ. ኖጎም እንደ ሄኖክ ሁሉ አካሄዱን ከእግዚአብሔር ጋር አደረገ /ዘፍ. 6:9,13/።

ሐ. እግዚአብሔር ለአብርሃም ራሱን ገለጠ /ዘፍ. 12:1-3/።

መ. ይስሐቅ እግዚአብሔርን አወቀ /ዘፍ. 26:24/።

ሠ. ያዕቆብ ከእግዚአብሔር ጋር የተለያዩ ግንኙነቶችን አድርጓል /ዘፍ. 28:13፤ 35:1/።

ረ. ተወዳጁ የያዕቆብ ልጅ ዮሴፍ ከእግዚአብሔር መገለጥን አግኝቷል /ዘፍ. 37:5-11/።

ሰ. እግዚአብሔር በሚነድ ቁጥጭ ውስጥ ለሙሴ ተገልጧል /ዘፀ. 3:1-5/።

ሸ. ኢያሱ እንደ እግዚአብሔር አለቃ ሆኖ ከተገለጠው ጌታ ጋር ተገናኝቷል /ኢያ. 4:13-15/።

ቀ. ጌዴዎን ከእግዚአብሔር መጎብኘትን አግኝቷል /መላ. 6:25/።

በ. ጌታ ለሳሙኤል በራአይ ራሱን ገልጦለታል /1ኛ ሳሙ. 3:2-4/።

ተ. ንጉሡ ዳዊት ከጌታ ጋር የግል ልምምድ ነበረው /1ኛ ሳሙ. 23:9-12/።

ቸ. ኤልያስ በእግዚአብሔር የለሆላስ ድምፅ በኩል እግዚአብሔርን አወቀ /1ኛ ነገ. 17:2-4/።

ጎ. ኢሳይያስ የእግዚአብሔርን ቅድስና በተመለከተ መገለጥን አግኝቷል /ኢሳ. 6:8/።

3. አዲስ ኪዳን

- ሀ. እሥራ ሁሉቱ ሐዋርያት በኢየሱስ በኩል በግል ሕይወታቸው እግዚአብሔርን ተሰማምደዋል /ማቴ. 10:10/።
- ሲ. ኢየሱስ ሰለው የግል ሕይወት የእግዚአብሔር መገለጥ ነው /ማቴ. 11:27፤ 16:17-18/።
- ሐ. ሐዋርያው ጳውሎስ የኢየሱስ ክርስቶስን መገለጥ በግል እግኝቷል /ዮሐዋ. 9:4-6፤ 18:9/።
- መ. ተወዳጁ ሐዋርያው ዮሐንስ በልምምዱ ኢየሱስን አውጽል /ዮሐ. 13:23-25፤ 1ዮሐ. 4:7 11፤ ራእይ. 1:1-12/።

ማጠቃለያ

በብሉይና በአዲስ ኪዳናት ውስጥ የሚገኝ መገለጥ በእብዛኛው የተገኘው ከቅዱሳን የግል ሕይወት ልምምድ ነው። ይሁን እንጂ የዚህ ምንጭ እግዚአብሔር ሰነርሱና በእነርሱ በኩል ራሱን ለመገለጥ ያደረገው የፍቃደኝነቱ ተግባር ውጤት ነው። ስለሆነም ዛሬ በኃጢአተኞች ሕይወት የሚታየው የወንጌል የመሰወጥ ኃይል እግዚአብሔር በግል ልምምድ እንደሚገለጥ የተትረፈረፈ ምስክር ነው።

የእግዚአብሔር መገለጥ ማጠቃለያ

- አጠቃላይ መገለጥ - የሚያጸድቅ መልእክት የለውም። ይሁን እንጂ ሰውን ተጠያቂና ጥፋተኛ የማድረግ ጉልበት አለው /ሮሜ. 1:18-3:19/። ደግነቱ ሰውን ከዚህ ጥፋት ሊያድን ወደሚችል አስፈላጊ መገለጥ የማመልከት አልግሎትን ይሰጣል። እርሱም

የእግዚአብሔር የመጨረሻ መገለጥ የሆነው ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ነው።

- ልዩ መገለጥ - የእግዚአብሔር ባሕርይ፣ መሰሉ ማንነቱና ሰለው ያለው መልካም ፈቃዱ መሉ በመሉ የተገለጠበት መገለጥ ነው። እርሱም መጽሐፍ ቅዱስ ወይም የመጽሐፍ ቅዱሱ ኢየሱስ ነው። ልዩ መገለጥ የሚያጸድቅ መገለጥ ቢሆንም ይህን አውቀው መቀበል የቻሉ ግን ጥቂቶቹ ብቻ ናቸው። ስለዚህ ልዩ መገለጥ እንደ አጠቃላይ መገለጥ ሰለው ሁሉ የተገለጠ ሳይሆን ለጥቂቶች ብቻ የተገለጠ መገለጥ ነው የተባለውም በዚህ ምክንያት ነው።

ምዕራፍ ሦስት

የእግዚአብሔር ባህርያት /The Attributes of God/

በዚህ ምዕራፍ ሥር የእግዚአብሔርን መስኮታዊ ማንነት የሚገልጡትን ባሕርያትን በዝርዝር እንመለከታለን።

የእግዚአብሔር ባሕርያት ስንል የእግዚአብሔርን ለየት ያለ መለኮታዊ ማንነቱንና የላቀ ችሎታውን የሚያመለክቱ የአምላክነቱ መሰያ ናቸው ማለታችን ነው። ወይም የእርሱነቱ መገሰሚና የሉአላዊነቱ መሠረት የተገነባበት መለያዎቹ ናቸው ማለት እንችላለን። እነዚህንም ባሕርያት ማወቅ የእግዚአብሔርን ማንነት ለመረዳት ያስችላል። ብዙ የሥነ መለኮት ምሁራን የእግዚአብሔርን ባሕርያት በተሰያየ መንገድ በመክፈል ያስቀምጣሉ። ለምሳሌ ኤሪክሰን የተባሉት የሥነ መለኮት ምሁር የታላቅነቱ ባሕርያትና የመልካምነቱ ባሕርያት በማለት ይከፍሏቸዋል። በመሠረቱ የእግዚአብሔር ባሕርያት እግዚአብሔር የተለየ መሆኑንና እንደገናም ስሰውም የቀረበ መሆኑን የሚያሳዩ ናቸው። ከዚህ በመነሣት የእግዚአብሔር ባሕርያት የማይተላለፉና /Incommunicable Attributes/ የሚተላለፉ /Communicable Attributes/ መሆናቸውን አስመልክቶ በሁለት መክፈሉ የሚመረጥ ነው።

1. የማይተላለፉ ባሕርያት /Incommunicable Attributes/

የማይተላለፉ የእግዚአብሔር ባሕርያት ማለት እግዚአብሔር ለሰው የማያጋራቸውና ለርሱ ብቻ የተወሰኑ ባሕርያት ናቸው። እነዚህ ባሕርያት ፈጽሞ ለሰው የማይሰጡ ናቸው። ምክንያቱም ሰው እነዚህን ባሕርያት የሚመጥን ማንነት የሰውምና ነው። እነዚህን ባሕርያት የሚመጥን ማንነት ያለው እግዚአብሔር ብቻ ነው። ለስዚህ ወደ ማንም የማይተላለፉና በእግዚአብሔር ዘንድ ብቻ የተወሰኑ ናቸው። ከዚህ የተነሣም ነው የማይተላለፉ የእግዚአብሔር ባህርያት በመባል የሚጠሩት። እነዚህንም ቀጥሰን በዝርዝር እንመለከታቸዋለን።

ሀ. እግዚአብሔር የሁሉ ገዥና ተቆጣጣሪ ነው

ማለት የበላይ፣ እለቃ፣ ከፍተኛ፣ የላቀ፣ ገዥና ተቆጣጣሪ ነው። ይህን ለንል ፍጥረት ሁሉ በእግዚአብሔር ቁጥጥር ሥር ነው ማለታችን ነው። እግዚአብሔር የአጽናፈ ዓለምን ሁሉ ዕድል ፈንታ ወላኝ ነው ማለታችንም ነው። ይህ ባሕርይ ከእግዚአብሔር አይታና ሥልጣን ውጭ በጎን የሚከናወን ነገር እንደሌለ የሚያረጋግጥም ነው። ይህ የእግዚአብሔር ባሕርይ ክርስቲያኖችን የሚያበረታታና የሚያደፋፍርም ነው። ምክንያቱም ከእግዚአብሔር ቁጥጥር ውጭ የሚሆን ነገር እንደሌለ ስለሚያስገነዝብ ነው። ለሰሆንም የእግዚአብሔር እቅዶች ሁልጊዜ የድል እቅዶች ናቸው። ያቀደውንም ሁሉ በድል ይፈጽማል። «ከምሥራቅ ነጣቂ አሞራ፣ ከሩቅ ምድር ዓላማዬን የሚፈጽም ሰው እጠራለሁ። የተናገርሁትን እደርጋለሁ፣ ያቀድሁትን እፈጽማለሁ» /ሊሳ. 46:11/።

ለዚህ ስእግዚአብሔር ባሕርይ የተወዳጁ የሴፍ ታሪክ ግንባር ቀደም ምሳሌ ነው። ወንድሞቹ ለአስማኤላውያን በሃያ ብር ሸጡት። እነርሱም የሴፍን ወደ ግብፅ ወሰዱት /ዘፍ. 37:28/። የሴፍ ግን እግዚአብሔር ክርሱ ጋር ስለነበረ በግብፅ ምድር የጠቅላይ ሚኒስትርነትን ማዕረግ አገኘ። ወንድሞቹም እህል ለመሸመት ወደ ግብፅ በመጡ ጊዜ የሴፍ ይህን የእግዚአብሔር የበላይ ተቆጣጣሪነትን ባሕርይ የሚገልጠውን ቃል እንዲህ ሲል ሰወንድሞቹ ተናገረ። «እናንተ እኔን ስመጉዳት አስባችሁ እድርጋችሁት ነበር! እግዚአብሔር ግን ዛሬ እንደሚታየው ሁሉ የብዙዎችን ሕይወት ሰማዳን ሰበጎ ነገር አዋለው /ዘፍ. 50:20/።

ለ. እግዚአብሔር ዘላለማዊ ነው

እግዚአብሔር ዘላለማዊ ነው ለንል እግዚአብሔር ያልኖረበት ጊዜ ፈጽሞ የለም ማለታችን ነው። እንዲያውም

የእግዚአብሔርን መኖር በጊዜ መለካት አንችልም። ምክንያቱም እርሱ የጊዜ ፈጣሪ በመሆኑ ነው። ስለዚህ እግዚአብሔር ከጊዜ ውጭ ያለና መጀመሪያም መጨረሻም የሌለው ዘላለማዊ አምላክ ነው። እያንዳንዱ ቀንም በእርሱ ውስጥ ነው። እርሱ ፈጣሪ እንጂ የተፈጠረም አይደለም። ስለዚህ ማንም የአድሜውን ዘመን ሊቆጥር የሚችል የለም። የእግዚአብሔር ሰው መሆኑ ይህን ክመንፈስ ቅዱስ ያገኘውን መረዳት በጸሎቱ አረጋግጧል «ገና ተራሮች ሳይወለዱ፤ ምድርንና ዓለምን ከመፍጠርህ በፊት፤ አንተ ከዘላለም እስከ ዘላለም አምላክ ነህ /መዝ. 90:2/።

የሕይወት ተዛምዶ

ቀደም ብሎ እንደተገለጸው እግዚአብሔር ዘላለማዊ ነው። ከዚህ ባህርይውም የተነሣ ያለፈውንና የወደፊቱን የማየት ችሎታ አለው። በመሆኑም ለሕይወታችን የሚበጀውንና የሚሻለውን ያውቃል። ምክንያቱም እርሱ ዘላለማዊ አምላክ ነው። ስለዚህ የሚጠቅመንን ነገር ፍጹም በሆነ አምላካዊ እውቀት ያውቀዋል። ለምን ከጠቢቡ ለላሞን ጋር ቀጥሎ ያለውን አባታዊ ምክር ጮክ ብለን አናውጀውም?

በፍጹም ልብህ በእግዚአብሔር ታመን በራሱ ማስተዋል አትደገፍ፤ በመንገድህ ሁሉ እርሱን አወቅ፤ እርሱም ጎዳናህን ቀና ያደርገዋል። (ምሳሌ 3:5-6)

ሐ. እግዚአብሔር ሁሉን ያውቃል

እግዚአብሔር ሁሉን ያውቃል ለንል እግዚአብሔር የማያውቀው ነገር ፈጽሞ የለም ማለታችን ነው። ስለዚህ እግዚአብሔር ሁሉን አዋቂ ነው። እውቀትንም ሁሉ አጠቃሎ ይዞአል። ጥንት የተፈጸሙትን፤ በቅርብ የተፈጸሙትንና በመፈጸም ላይ ያሉትን፤ ወደፊትም ሊሆኑ ያሉትን ብቻ

ሳይሆን የሚቀሩትን ሁሉ አጠቃሎ ያውቃል። እውቀቱም ዓለም ከተፈጠረ ጊዜ ጀምሮ እየሆነ ያለውን ብቻ ሳይሆን ዓለም ከመፈጠሩ በፊትም በዓለም ሊሆን ያለውን ሁሉ በዘላለም እውቀቱ ይረዳዋል። የእርሱም እውቀት ከአኛ እውቀት የላቀና የራቀ ነው። ይህ ማለት የዘላለም ያህል የእግዚአብሔር እውቀት የእኛን እውቀት የዘላለምን ያህል ይበልጣል ማለት ነው።

እግዚአብሔር እውቀት ለማግኘት ትምህርት ቤት መግባት አያስፈልገውም። እውቀቱ ዘላለማዊና ፍጹም ስለሆነ በየቀኑ መጨመርና ማደግ አያስፈልገውም። መታወቅ ያለበትን ሁሉ ያውቃልና። የእግዚአብሔር እውቀት የማይደርስበትና የማይጠቀልለው ነገር ከቶ ሊገኝ አይችልም። ከርሱም የተሰወረ ምንም ነገር የለም። ሊኖርም አይችልም። የዕብራውያን ጸሐፊ ይህን ነጥብ በሚገባ ገልጾታል።

ከእግዚአብሔር ዓይን የተሰወረ ምንም ፍጥረት የለም፤ ለሰራሳችን መልስ መስጠት በሚገባን በእርሱ ፊት ሁሉም ነገር የተራቆተና የተገለጠ ነው /ዕብ. 4:13/ በማለት ደምድሞታል።

የሕይወት ተዛምዶ

እግዚአብሔር ኃጢአታችንን ሁሉ ያውቃል። ይህን ሁሉ እያወቀ ግን ይወደናል። ይህ አፍቃሪ አምላካችን የወደፊቱን ሁሉ ያውቃል። ስለዚህ ሁኔታዎችን ተመልክተን መፍራትና መጨነቅ የለብንም። ይልቁንም ከእርሱ የሚገኘውን ጥበብና ምክር መፈለግ አለብን። በእጅ አዙር ሳይሆን በቀጥታ ፊቱን በመፈለግ ይህን መንፈሳዊ በረከት ማትረፍ እንችላለን። ይህን ነጥብ መጥቀስ ያስፈልገበት ምክንያት ብዙዎች በሌሎች በኩል ካልሆነ በስተቀር የልጅነታቸውን መብት በመጠቀም የለማዩ አባታቸውን ፊት መፈለግ ለላቆሙ ነው። ይህም እካሄድ ብዛት ያላቸውን ምዕመናን ለአጋንንታዊ ጥቃት ዳርጓቸዋል።

መ. እግዚአብሔር በሁሉም ስፍራ ይገኛል

የእግዚአብሔርን በሁሉ ስፍራ የመገኘት ባሕርይውን ተከትሰው ሲነሡ የሚችሉ ጥያቄዎች በላሉ እነርሱን ማስተናገድ ወይም መመለስ ያስፈልገናል። ጥያቄዎቹም፡

1. በሁሉ ስፍራ እግዚአብሔር አስ ካልን ለምን በሰማያት የምትኖር አባታችን ተብሎ ይጸሰያል /ማቴ. 6:9 ቀጥሎ ያስትንም ተመልከት፡ መዝ. 103:19፤ መዝ. 113:5/?
2. እግዚአብሔር በሁሉም ሥፍራ ነው ስንል በቁሳዊ ነገሮች ውበጥ ሁሉ ይገኛል ማለት ነው?
3. እግዚአብሔር በሁሉም ስፍራ አስ ካልን በአማኞች ውስጥ ሲያድር በማያምኑት ውስጥ ግን የማያድረው እንዴት ነው?
4. ሊየሱስ በሥጋዊ አካሉ እንዴት በሁሉ ቦታ ሲገኝ ይችላል?
5. የረገጥከው ምድር የተቀደሰ ነውና ጫማህን አውልቅ መባሉ ለምንድነው? እግዚአብሔር በቦታ ሊወሰን ይችላልን/ዘጸ. 3:1-5/?

መልስ

1. እግዚአብሔር በሰማይ ይኖራል የሚለው አነጋገር እግዚአብሔር የሚኖረው በሰማይ ላይ ብቻ ነው ለማለት እንዳልሆነ ግንዛቤን ማግኘት ያስፈልጋል። ስለዚህ እግዚአብሔር በሰማይ ብቻ ሳይሆን በሁሉም ስፍራ የሚገኝ አምላክ ነው። ስለሆነም እግዚአብሔር በሰማይ የመኖሩን ያህል በዚያው ልክ ደግሞ በምድር ላይ እንዳለ የሚያረጋግጡ የመጽሐፍ ቅዱስ ማስረጃዎችን ቀጥለን እንመልከት።

ከመንፈሱ ወዴት እሄዳለሁ? ከፊትህስ ወዴት እሸሻለሁ? ወደ ሰማይ ብወጣ! አንተ በዚያ አለህ! መኝታዬንም በሲኦል ባደርግ በዚያ ትገኛለህ። በንጋት ክንፍ ተነሥቼ ብበር! እስከ ባሕሩ ዳርቻ መጨረሻ ብሄድ! በዚያም ብሆን እጅህ ትመራኛለች።

ቀኝ እጅህም አጥብቃ ትይዘኛለች። እኔም ጨሰማው በእርግጥ ይሰውረኛል ብል ጨሰማ የአንተን ዓይን አይዝም! ሌሊቱም እንደ ቀን ያበራል! ጨሰማም ብርሃንም ለአንተ እንድናቸውና። (መዝ. 139:7-12)

እኔ የቅርብ አምላክ ብቻ ነኝ? ይላል እግዚአብሔር የሩቅስ አምላክ አይደለሁም? እኔ እንዳላየው በስውር ቦታ ሲሸሸግ የሚችል አለን? ይላል እግዚአብሔር። (ኤር. 23:23-24)

ከላይ ከተስጢት የመጽሐፍ ቅዱስ ማስረጃዎች በመነሣት እግዚአብሔር በሰማይ ላይ ብቻ እንደማይኖርና ነገር ግን በሁሉ ስፍራ የሚገኝ አምላክ መሆኑን እንረዳለን። ስለዚህ በሰማያት የምትኖር አባታችን መባሉ እግዚአብሔር የሚኖረው በሰማይ ላይ ብቻ ነው ለማለት ሳይሆን፤ በእርሱና እርሱ በፈጠረው ፍጥረት መካከል ያለውን ልዩነት ለማሳየት ነው።

2. እግዚአብሔር ደግሞ በሁሉ ስፍራ አስ ማለት ፓንቴይዝም እንደሚያስተምረው እግዚአብሔር በሁሉም ነገሮች ውስጥ ይገኛል ወይም ሁሉም ነገር እግዚአብሔር ነው ማለት አይደለም። እንዲህ መሰሉን ክሆን ተሳስተናል። ፓንቴይዝም ፍጥረትን አምላክ በማድረግ የፍጥረትን ፈጣሪ ሳይረዳ የቀረ እስተምህር ነው። እኛ ግን እግዚአብሔር በሁሉ ስፍራ አስ ሲባል መረዳት ያለብን እግዚአብሔር በሁሉም ነገሮች ባሉበት ስፍራ በጋይሉና በታላቅነቱ ይገኛለችዋል ወይም አስ ማለት

እንደሆነ ግንዛቤ ይነረን ነው። በእንደ ጊዜ በሁሉ ስፍራ የመገኘት ችሎታ ያለውም እርሱ ብቻ ነው። ከእንዲህ ዓይነቱ አምላክ እይታ ስመደበቅ መሞከርም ሞኝነት ነው። ዮናስ ከዚህ አምላክ ፊት ራሱን ለመሰወር በመሞከሩ ለእንዲህ ዓይነቱ ሞኝነት ተጋልጦ ነበር። በተየስው መንገድ እየሄደ ባለ አምላኩ በያዘው ጊዜ በዚያን ሰዓት ሞኝነቱን እንዳወቀ የዚህ መጽሐፍ ጸሐፊ ይገምታል። በእንደ ጊዜ በሁሉ ስፍራ የመገኘት አምላካዊ ብቃት ያለው እግዚአብሔር ግን ዮናስ የት እንደነበረ ያውቅ ነበር /መዝ.139:7-12/።

3. እግዚአብሔር በሁሉ ቦታ የሚገኝ ቢሆንም የእርሱን መገኘት የሚሰማመዱት ያሳመኑ ባይሆን አማኞች ናቸው። አማኞች የእግዚአብሔር ማደሪያ ናቸው /1ቆሮ. 3:16/። ይሁን እንጂ የአማኞች ልምምድ ሁሉ እንደ እይነት ነው ማለትም አይደለም፤ ለምን ቢባል ጌታ ለልጆቹ ራሱን የሚገልጥበት መንገድ ይሰያያልና ነው። ያሳመኑት ግን እንዲህ ዓይነቱን ልምምድ ለመሰማመድ ፈቃደኞች ስለማይሆኑና ደግሞም ይህ መንፈሳዊ ልምምድ ስለማይገባቸው በሁሉ ስፍራ ለሚገኘው ለእግዚአብሔር ማደሪያ ሊሆኑ አይችሉም።

መንፈሳዊ ያልሆነ ሰው ከእግዚአብሔር መንፈስ የሆነውን ነገር ሊቀበል አይችልም፤ ምክንያቱም እንዲህ ያለው ነገር ለእርሱ ሞኝነት ነው በመንፈስም የሚመረመር ስለሆነ፤ ሲረዳው አይችልም። (1ኛ ቆሮ. 3:14)

4. ኢየሱስ ሥጋዊ አካል እያለው እንዴት ሁሉ ቦታ ሊገኝ ይችላል? ለሚለው ጥያቄ አሁንም ቢሆን መልሱን የምናገኘው ከመጽሐፍ ቅዱስ ነው። የማቴ. 28:20 እና ኤፌ. 1:22-23 ባይ ያለውን የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል በሙሉ ትኩረታችን በሚገባ ብናጤነው ኢየሱስ ሥጋ የለበሰ ቢሆንም ሥጋ መልበሱ በእንደ ቦታ ሊወሰነው እንደማይችል መረዳት

እንችላለን። ደግሞም ኢየሱስ ከሙታን በተነሣ ጊዜ የትንሳኤ አካል ለብሶ ነበር /1ኛ ቆሮ. 15:44፤ ሉቃ. 24:36 43፤ ፈል. 3:21/።

የሕይወት ተዛምዶ

ብቻችንን የሆንን ሊመስለን እግዚአብሔር እዚያ አለ። እግዚአብሔር ደግሞ የተወን መስሎ ሲታየን እርሱ ግን ከእኛ ጋር ነው። ከዚህም በላይ የእግዚአብሔር በሁሉ ስፍራ መገኘት ለእኛ መጽናኛም ማከጠንቀቂያም ነው። ከዚህ ባሻገር የእግዚአብሔር በሁሉ ስፍራ መገኘት በውስጣችን ሲሠርጽ የቀጨጨው አምነታችን 4ፍቶ እንዲነሳ ያደርገዋል።

ሠ. እግዚአብሔር ሁሉን ቻይ ነው /God is all powerful: Omnipotent/

እግዚአብሔር ሁሉን ቻይ ከመሆኑ የተነሣ አጽናፈ ዓለሙን በቃሉ ብቻ ፈጥሮታል /ዘፍ:1/። ይህንንም ሊያደርግ ከማንም የኃይል ሽፋን እርዳታ አልጠየቀም (ሰነገሩ ዓለም ላይፈጠር በፊት ክርሱ በቀር ማንም አልነበረም)። ምክንያቱም እርሱ ብቻውን ሁሉን የማድረግ ኃይል ያለው አምላክ ነው። ከዚህ ባሕርይውም የተነሣ አማኞች ያገኙት የዘላለም ድነት እጅግ ዋስትና ያለውና አስተማማኝ ነው። የለማነው የወንጌል ቃልም የእግዚአብሔር የማዳን ኃይል ነውና /ሮሜ 1:16/። ስለዚህ እግዚአብሔር አምላካችን ሁሉን ቻይ አምላክ ነው። ከመዝሙረኛው ጋር በእንደነት ሁሉ ቻይነቱን እናውጃለን «ጌታችን ታላቅ ነው፤ እጅግ ኃይልም ነው፤ ሰጥበሱም ወሰን የለውም» /መዝ. 147:5/። አሜን።

የሕይወት ተዛምዶ

እግዚአብሔር ሲገኝመን ከሚችል ከማንኛውም ዓይነት ችግር በላይ የሆነ ኃይል አለው። በዚህ ምክንያት በደክምን ጊዜ ሁሉ እርሱ ቋሚ የሆነ የብርታታችን ምንጭ ነው።

ፈ. እግዚአብሔር አይለወጥም /God is Unchanging: Immutable/

እግዚአብሔር አይለወጥም ማለት በማንነቱ፣ በባሕርያቱ፣ በዕቅዶቹ፣ በዓላማዎቹና በተበፋ ቃሎቹ ፍጹም ከመሆኑ የተነሣ አይለወጥም ማለት ነው። የዕብራውያን መልእክት ፀሐፊ ኢየሱስ ክርስቶስ ትናንት፣ ዛሬም ስዘላለምም ያው ነው /ዕብ. 13:8/ ሲል ይህንን እውነት በማመላከት ነው። በተጨማሪም ቀጥለው ያሉትን የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎችን ተመልከት /ዘገ. 23:19፣ መዝ. 102:25-27/።

ይህን የእግዚአብሔርን ባሕርይ ተከትሎ መጽሐፍ ቅዱስን መሠረት ያደረገ ጥያቄ ሲነሣ ይችላል። ይኸውም በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ እግዚአብሔር ሐሳቡን እንደቀየረ፣ እንደተፀፀተም የሚናገሩ ክፍሎች በላሉ ነው። ቀጥለው ያሉት ጥቅሶችም ይህንን የሚመለከት አላብ የሚያንፀባርቁ ናቸው /ዘፍ. 6:6፣ ዘጸ. 32:9-24፣ ኢላ. 38:1-6/። ታዲያ እነዚህን ክፍሎች እንዴት እንመልከታቸው?

ክላይ የተገሰጡት የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች የእግዚአብሔር ባሕርይ /Personality/ መግለጫዎች ናቸው፤ ማለትም እግዚአብሔር የራሱ ፈቃድ፣ እውቀትና ስሜት እንዳለው የሚያመሰክቱ ናቸው ማለታችን ነው። ለሰሆንም የተደረጉት ለውጦች ሁሉ በዘላለማዊና በማይለወጠው እቅዱና ዓላማው ውስጥ አስቀድመው የተካተቱ ናቸው እንጂ ሁኔታዎች

በተከሰቱበት ቀን የእግዚአብሔርን መሰወጥ የሚያመስክቱ አይደሉም። ስለዚህ እግዚአብሔር አስቀድሞ ያቀደውን ዕቅድ ፈጽሟ አምላክ ነው /ነገ. 13:3-5/።

እግዚአብሔር ይሰወጣል ወይም ተሰወጠ ብለን ካልን አስቀድሞ ያላወቀውና በሂደት ያወቀው መረጃ አስማለታችን ነው። እንዲህ ማለታችን ደግሞ የእግዚአብሔር እውቀት ዘላለማዊ ሆኖ ሳለ /መዝ. 147:5፣ ኢላ. 8:19/ ውስን ነው ማለታችን ነው። ይህ ደግሞ እግዚአብሔርን መወበን ስለሆነ አምላካዊ ባሕርይውን ይጸረራል። የእኛንም አመለካከት የተላሳተ ያደርገዋል። እግዚአብሔር በባሕርያቱ የማይለወጥና ወበን የሌለው አምላክ ነውና /መዝ. 147:5/።

በሌላ ክፍልም ብናይ እግዚአብሔር በኃጢአት ላይ ያለው እቋም አልተለወጠም፤ ማለትም በኃጢአት ላይ መቆጣቱ እንዳለ ነው ማለታችን ነው። እንዲሁም ደግሞ በንስሐ በሚቀርቡት ላይ አልተለወጠም። በንስሐ በቀረቡ ጊዜ ሁሉ ምሕረት ያደርግላቸዋል ማለታችን ነው።

የተሰወጡ የሚመበሱ ሁኔታዎች የሚያንጸባርቁት እግዚአብሔር በማንነቱና በባሕርይው መሰወጡን ሳይሆን በሁኔታዎች ወይም በበዎች መለወጥ ምክንያት በሁኔታው ወይም በለውየውና በእግዚአብሔር መካከል ያለው ዝምድና /Relationship/ መሰወጡን የሚያሳዩ ናቸው። ለሰሆንም እግዚአብሔር ይህ ሁሉ እንደሚሆን ስዘላለም ባቀደው ዕቅዱ ውስጥ ያውቀው ነበር። በበዓቱ የሆነው ነገርም በእርሱ ዘንድ ቀደም ሲል ይታወቅ የነበረው ነው።

የሕይወት ተዛምዶ

በዚህ ዓለም ሁሉም ነገር የሚለወጥ ነው። ቤተሰባችን፣ የቅርብ ዘመዶቻችንና ጓደኞቻችን ሁሉ ይለወጣሉ። ነገር ግን የእኛ

እግዚአብሔር እይሰወጥም። በሌላ ነገር ላይ ከመደገፋቸው የተነሣ ሁሉም ነገሮች የሚለዋወጡ ናቸው። እግዚአብሔር ግን በምንም/በማንም ላይ የተደገፈ ስላልሆነ የማይሰወጥ ቋሚና ጽኑ እምላክ ነው። በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ እግዚአብሔር ሰአማኞች እንደሚፈጽሟቸው ተስፋ የገባቸው በብዙ ሺህ የሚቆጠሩ ተስፋዎች ተጽፈዋል። ስለሆነም እርሱ የተናገረውን ቃል ጠባቂ እምላክ በመሆኑ ልንታመበት የሚገባ ጌታ ነው። በሌላ በኩል ደግሞ እግዚአብሔር እምላክ የማይሰወጥ ከሆነ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የተገሰጹት በረከቶችና መርገሞች ዛሬም በሰው ሕይወት ይፈጸማሉ ማለት ነው። ምክንያቱም እርሱ የማይሰወጥ እምላክ ከሆነ እርሱ የተናገረው ቃልም እይሰወጥምና ነው። ስለዚህ በዚህ በማይሰወጠው እምላክ ላይ ልንታመነው ይገባል። ይህን ስናደርግ ብቻ ልባችን በእረፍትና በሰላም ይሞላል።

2. የሚተላለፉ ባሕርያት /Communicable Attributes/

በመሠረቱ እነዚህም ባሕርያት የእግዚአብሔር ናቸው። ይህ ሆኖ እኛም ደግሞ እርሱን እንድንጋራው ለእኛም ጭምር የሚሰጡን መሆናቸውን መጽሐፍ ቅዱስ ያስተምረናል። ይህን እንጂ ከእግዚአብሔር ጋር እኩል መሆናችንን ለማሳየት እንዳልሆነ ማወቅ አለብን። ይህን ከተገነዘብን እሁን ደግሞ እነዚህን ባሕርያት በመጽሐፍ ቅዱስ ማስረጃ ላይ በመደገፍ በዝርዝር እንዳስላቸዋለን።

ሀ. እግዚአብሔር ቅዱስ ነው /God is Holy/

ቅዱስ የሚለው ቃል መለየት ማለት ነው። ይህ ባሕርይ በቀደምትነት የእግዚአብሔርን ቅድስና ያመለክታል። ምክንያቱም እርሱ ቅዱስ ነውና ነው። «እርስ በርሳቸው በመቀበልም ቅዱስ፤ ቅዱስ፤ ቅዱስ የሠራዊት ጌታ እግዚአብሔር ምድር ሁሉ በክብሩ ተሞልታለች ይሉ ነበር» /ኢሊ. 6:3/።

በራዕይ መጽሐፍም ተመሳሳይ ነጥብ እናነባለን «ቀንና ሌሊትም ቅዱስ፤ ቅዱስ፤ ቅዱስ፤ የነበረው፤ ያሰውና የሚመጣው፤ ሁሉ ቻይ ጌታ እምላክ» ማለትን እያቋርጡም ይላል /ራእይ. 4:8/። ከዚህ ባሕርይው የተነሣ እግዚአብሔር ከፋ ነገር ማድረግ እይቻለውም። በተመሳሳይ መልኩ ደግሞ እኛ ልጆቹ በቅድስና ሕይወት እንድንኖር ይጠበቅብናል። ይህን ሐዋርያው ጴጥሮስ ከጻፈው መልእክት በግልጽ መረዳት እንችላለን። «ነገር ግን የጠራችሁ እርሱ ቅዱስ እንደሆነ እናንተም በኑሮአችሁ ሁሉ ቅዱሳን ሁኑ» ተብሎ ተጽፎአል /1ኢጥ. 1:15-16/ ይላል።

የሕይወት ተዛምዶ

ከላይ በተገለጸው አውነት መሠረት ክጋጢእትና ከዚህ ከቆሽሸው ዓለም ተግባር መለየት ይጠበቅብናል። የፍጹምነትንም ሕይወት በመለማመድ እምላካችንን ወደ መምስል እንድንደርስ መጽሐፍ ቅዱስ ያሳስባል። «ስለዚህ የሰማይ እባታችሁ ፍጹም እንደሆነ እናንተም ፍጹማን ሁኑ» /ማቴ. 5:48/ እያለ ጥሪ ያደርግልናል። እንደ እግዚአብሔር ፍጹም ቅዱስ መሆን ባንችልም /ማቴ. 19:26/ ዕለት ዕለት ከጋጢእት በመራቅ የቅድስናን ኑሮ መስማመዱ ግን የግድ ነው።

ለ. እግዚአብሔር ፍቅር ነው /God is Love/

የእግዚአብሔርን ፍቅር መሰሉ በመሰሉ ማወቅ እስከማይቻለን ድረስ የእርሱ ፍቅር የጠስቀና የተለቀ ነው። ጳውሎስ የእግዚአብሔርን ፍቅር እስመልክቶ ለኤፌሶን እማኞች ሲጽፍ«...ደግሞም ሥር ሰዳችሁ፤ በፍቅር ታንጸችሁ፤ የክርስቶስ ፍቅር ስፋቱ፤ ርዝመቱ፤ ከፍታውና ጥልቀቱ ምን ያህል እንደሆነ ከቅዱሳን ሁሉ ጋር የመገንዘብ ኃይልን እንድታገኙ ነው... ከመታወቅም በላይ የሆነውን የክርስቶስን

ፍቅር ታውቁም ዘንድ ነው። /ኤፌ. 3:17-19/ እያለ የእግዚአብሔርን ፍቅር ታላቅነትና ጠሊቅነት ይገልጽላቸዋል።

ፍቅርን ለመግለጽ የሚያስችሉ ሁለት የግሪክ ቃላት 1/ አጋፔ /Agape/ 2/ ኢሮስ/Eros/ የሚሉት ቃላት ናቸው። ኢሮስ ከግብረ ሥጋ ግንኙነት ጋር የተያያዘ ፍቅር ነው። «ከእንተ/ከእንቺ ምን መውሰድ አችላለሁ?» ሲል የሚጠይቅም ነው። አጋፔ ፍቅር የመንፈስ ቅዱስ ፍሬ ሲሆን፤ የሚጠይቀው «ለእንተ/ለእንቺ ምን መስጠት አችል ይሆን?» እያለ በመጠየቅ ለሌላ ራሱን መስዋዕት አድርጎ የሚያቀርብ ሕያው የሆነ ፍቅር ነው።

የሐንሰ ሐዋርያው እንዲህ ዓይነቱ ፍቅር የእግዚአብሔር ፍቅር ነው /ዮሐ. 3:16፤ ሮሜ. 5:8/ እያለ ይመክረናል። እኛም ይህን መስል ፍቅር ከእርሱ ጋር በመጋራት ስለ ሌሎች መኖር እንዳለብን የሐንሰ በጻፈው መልእክቱ አበክሮ ያሳስበናል። «ኢየሱስ ክርስቶስ ሕይወቱን ስለ እኛ አሳልፎ ስለ ለጠ፤ ፍቅር ምን እንደሆነ በዚህ እናውቃለን፤ እኛም ሕይወታችንን ስለ ወድሞቻችን አሳልፈን ልንሰጥ ይገባናል። ማንም ሀብት እያለው ወንድሙን ሲቸገር አይቶ ባይራራለት፤ የእግዚአብሔር ፍቅር እንዴት በርሱ ይኖራል ልጆች ሆይ በተግባርና በእውነት እንጂ በቃልና በአንደበት ብቻ አንዋደድ» /ዮሐ. 3:15-18/ እያለ ይመክረናል።

በ1ኛ ቆሮ. 13:14-7 ባለው ክፍል ፍቅር ሁልጊዜ በተግባር የሚገለጽ መሆኑን የሚያረጋግጡ 16 ግሦችን እናገኛለን። ስለሆነም ፍቅር ተግባር እንጂ በርግጥም የለሜት መግለጫና ተግባር አልባ ጉዳይ አይደለም /ዮሐ. 3:16/። ስለሆነም ፍቅር ሁልጊዜ ሰጪ ነው። መስጠት እንጂ መቀበል አይሆንለትም። መራራት እንጂ መጨነቅን አያሳይም። መውደድ እንጂ መጥላትን አያውቅም። ስለዚህ ፍቅር ጠላትነትን ወደ ወዳጅነት

የመሰወጥ ኃይል አለው። እንዲህ ዓይነቱ ፍቅር የእግዚአብሔር ፍቅር ነው። እግዚአብሔርም ፍቅር በመሆን ይታወቃል። በዚህ ፍቅር አንድንኛ ደግሞ ይህን ፍቅሩን ሊያጋራን ወደደ «እግዚአብሔር ፍቅር ነው፤ በፍቅር የሚኖር በእግዚአብሔር ይኖራል እግዚአብሔርም በእርሱ ይኖራል» /1ኛ ዮሐ. 4:16-17/ ተብሎም ተጽፏል።

የሕይወት ተዛምዶ

መወደድ የማይገባን አንኳ ቢሆን እግዚአብሔር እኛን ይወደናል። ስለዚህ መወደድ የማይገባቸው አንኳ ቢሆን ሌሎችን መውደድ ይጠበቅብናል።

ሐ. እግዚአብሔር ጻድቅ/ትክክለኛ ነው /God is Just/

እግዚአብሔር ተገቢ ያልሆነውን ነገር ማድረግ ከቶ አይሆንለትም። ምክንያቱም እርሱ ጻድቅና ትክክለኛ እምባክ ነውና ነው። ቀጥለው ያሉትን እንጠባቸው።

ድቅና ፍትሕ የዙፋንህ መሠረቶች ናቸው፤ ምሕረትና ታማኝነት በፊትህ ይሄዳሉ። (መዝ. 89:14)

ጴጥሮስ እንዲህ ሲል መናገር ጀመረ፤ እግዚአብሔር ሰማንም እንደማያዳለ በእርግጥ ተረድቻለሁ። (ዮሐዋ. 10:34)

ለሰው ሳያዳለ በእያንዳንዱ ላይ እንደየሥራው የሚፈርደውን አባት ብላችሁ የምትጠሩት ከሆነ፤ በዚህ ምድር በእንግድነት ስትኖሩ በፍርሀት ኑሩ። (1ኛ ጴጥ. 1:17)

እኛም የጽድቅን ተግባር እንድናከናውን የምናመልከው አምላካችን ይህን ባሕርይ አጋርቶናል። ይህን አስመልክቶ አምጽ ቀጥሎ ያለውን ተናግሯል።

በፍርድ አደባባይም ፍትሕን አታገድሱ... ፍትሕ እንደ ወንዝ፣ ጽድቅም እንደማይደርቅ ምንጭ ይፍሰሰ። (አምጽ 5:15-24)

የሕይወት ተዛምዶ

በምንም ዓይነት አድሱን ማድረግ የለብንም። ነገር ግን የአምላካችንን የጽድቅ ባሕርይ ለብሰን ሰውን ሁሉ በትክክለኛ መንገድ ማስተናገድና ማገልገል አለብን።

መ. እግዚአብሔር እውነት ነው/ God is Truth/

እግዚአብሔር በባሕርይው እውነት ከመሆኑ የተነሣ መዋሸት አይሆንለትም «ኢየሱስ እንዲህ አለው፤ መንገዱ እኔ ነኝ፤ እውነትና ሕይወትም እኔው ነኝ» /ዮሐ. 14:6/። ሐዋርያው ጳውሎስ ለቲቶ በጸፈው መልእክት ላይም ይህን ግልጽ የሆነውን የእግዚአብሔርን ባሕርይ እንዲህ በማለት ይገልጻል፡- «እምነቱና እውቀቱ የተመሠረተውም የማይዋሸው አምላክ ከዘመናት በገባው የዘላለም ሕይወት ተስፋ ላይ ነው» /ቲቶ. 1:2/።

ለው ከኃጢአት የተነሣ ይህን የአምላኩን ባሕርይ ሊጋራው አልቻለም ነበር። ስለሆነም የእግዚአብሔር እውነት በውስጡ ጉልቶ እንዳይወጣ አፈነው /ሮሜ. 1:18/። ስለዚህ የእግዚአብሔርን እውነት በሐሰት ለወጠ /ሮሜ. 1:25/። ነገር ግን ለው ወደ ክርስቶስ ሲመጣ እውነትን መፈለግ ይጀምራል። ይህ ደግሞ እርነትን ወደ ተጎናጸፈ ሕይወት ለለጫያደርሰው የእግዚአብሔር ባሕርይ የሆነውን እውነት

ከአምላኩ ጋር በመካፈል ብርሃናዊ ኑሮን መኖር ይጀምራል /ዮሐ. 8:31-32/።

የሕይወት ተዛምዶ

በሁሉ ነገር እውነተኛ መሆን አለብን። እንዲህ ዓይነቱን ሕይወት ለመጎናጸፍ ግን ክርስቶስ አስቀድሞ በሕይወታችን መንገዱ አለበት።

ምዕራፍ አራት

የእግዚአብሔር ስሞች /The Names of God/

እግዚአብሔር የተጠራባቸው የተሰያዩ ስሞች በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ተዘግበዋል። እያንዳንዳቸውም የእግዚአብሔርን ማንነት፣ ባሕርያቱንና አምላክነቱን ዊምር ይነግሩናል። በተጨማሪም እነዚህ ስሞች እግዚአብሔርን በተመሰከተ ሰዩት ያሰ ትርጉም፣ የጠሰቀ ምሥጢርና ስራ የሆነ መሰከታዊ መልእክትን ከማስተላለፋቸውም በላይ በስሙ የተጠራውንም ሕዝብ እግዚአብሔር ከችግራቸው እንደሚያድናቸውም ይገልጻሉ። ከነዚህ ስሞች መካከል በዕብራይስጥ መሠረታዊ የሆኑ የፈጣሪ ስሞች በመባል የሚታወቁ 1. ኤሎሂም 2. ያህዌና 3. አዶናይ ናቸው።

ይሁን እንጂ በብሉይ ኪዳን ውስጥ ተካተው የሚገኙ ሌሎችም የእግዚአብሔር ስሞች አሉ። አንዳንዶቹ ስሞች እግዚአብሔር ማንነቱን ለመግለጽ ራሱ ለራሱ ያወጣቸው ስሞች ሲሆኑ የቀሩት ደግሞ የብሉይ ኪዳን ቅዱሳን ያወጡሳት ስሞች ናቸው። እነዚህም ስሞች በመጀመሪያው የዕብራይስጡ ብሉይ ኪዳን ውስጥ ይገኛሉ። በመሠረቱ የእግዚአብሔር ስሞች ስሁሳት ዋና ዋና ክፍሎች ይከፈላሉ። እነርሱም፤

1. ፈጣሪነቱንና አምላክነቱ የሚገልጹ
 2. ማዳኑና መታደጉን የሚገልጹ ናቸው።
- እነዚህን ስሞች ቀጥሎ በዝርዝር እንዳስላቸዋለን።

1. ፈጣሪነቱንና አምላክነቱን የሚገልጹ የእግዚአብሔር ስሞች /Creatorship/Elohistic Names of God/

ኤሎሂስቲክ ስሞች እግዚአብሔር ከፍጥረታትና ከፍጡራን ጋር ያለውን ዝምድና ወይም ግንኙነት የሚያመለክቱ ናቸው። ኤል /EL/ ብርታትን፣ ኃይለኛነትንና ኃይልነትን የሚያመለክት ነው። ኤል ማለት ሌላ ሳይሆን አምላክ ማለት ነው። የኤል ብዙ ቁጥርም

ኤሎሂም ነው። ኤሎሂምም ስለ ሶስት መሰከታዊ አካላት የሚናገር ነው /ስለ ሥላሴዎች ነው ማለት አችላለን/። ኤል የሚለው ቃል ከመሰከታዊ ስም ይልቅ ይበልጥ የሚያመለክተው የአምልኮን ዓላማ ነው። ኤል የሚለው ስም የቅንጅት ስም /Compound Name/ በሚሆንበት ጊዜ እግዚአብሔር በኃይሉና በባሕርይው አኳያ ከፍጥረታትና ከፍጡራን ጋር ያለውን ግንኙነት የሚያሳይ ይሆናል። ከዚህ ቀጥሎ ኤል የተቀናጀባቸው ፈጣሪነቱንና አምላክነቱን የሚገልጹ የኤሎሂስቲክ /Elohistic Names of God/ ስሞች በዝርዝር እመሰክታቸዋለን።

ሀ. ኤል

ትርጉሙ ብርቱ፣ ኃይለኛና ኃይል መሆን ማለት ነው። ይህ ስም ለአባት /ዘፍ. 14:18/፣ ለልጅና /ኢሳ. 7:14/ 9:6-9/ ለመንፈስ ቅዱስ /ኢዮ. 33:4/ 37:10/ በአኩል ደረጃ የሚያገለግል ነጠላ ስም ነው።

በ. ኤሎሂም

ኤሎሂም የሚለው የዕብራይስጡ ስም የብዙ ቁጥር ሲሆን የሚያመለክተውም መሰከታዊ አካላትን ነው። ይሁን እንጂ ግሉ ግን ነጠላ ነው። /ዘፍ. 1:1 ሳይ «ፈጣሪ» የሚለውን ቃል ማየት ይቻላል/። ይህ የሚያመለክተን ኤሎሂም የብዙ ቁጥር ይሁን እንጂ የሚጠቁመው ግን ወደ አንዱ ብቸኛ አምላክ /EL/Yahweh/ መሆኑን ነው። 2500 ያህል ጊዜ በብሉይ ኪዳን ተጠቅሷል /ዘፍ. 1:1፣ ዘጸ. 3:1-6፣ 15፣ መዝ. 45: 26.../ ኤሎሂም የሚለው ስም ይህ ከፍተኛ አምላክ ፈጣሪ እንደሆነ በዘፍጥረት ምዕራፍ እንደ ቁጥር አንድ ሳይ በሚገባ ያመለክተ መሰከታዊ ስም ነው /በመጀመሪያ ኤሎሂም /ያህዌ/ኤል/ ለማያትንና ምድርን ፈጠረ/።

ኤሉሂም የሚሰው የዕብራይስጥ ስም ወደ አማርኛ በተመሰለ ጊዜ እግዚአብሔር የሚል የግእዝ ስም አቻ አማኝቶ በአማርኛ መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ተጽፎ ይገኛል። እግዚአብሔር የሚለው የግእዝ ስም ወደ አማርኛ ሊመለስ ቀጥሎ ያለውን ትርጉም ይለጠናል። እግዚህ ማለት ገዢ ማለት ሲሆን ብሔር ማለት ደግሞ ሕዝብ ወይም ምድር ማለት ነው። በዚህ መሠረት እግዚአብሔር ሰሚለው ሰግእዝ ቃል የሚኖረው ትርጉም የምድር ወይም የሕዝብ ገዢ የሚለው ነው።

በአማርኛ ላይ የምናገኘው እግዚአብሔር የሚለው የግዕዝ ስም አምላክ የለማያትና የምድር ፈጣሪ ወይም የለማያትና የምድር ሁሉ ገዢና ጌታ ሆኖ ላለ ነገር ግን ይህን ወሰን የሰሸ አምላክ እንደገደበው እንመሰክታለን። በሰዚህ በአማርኛ መጽሐፍ ቅዱስ ላይ አልፎ አልፎ ይህን የመለሰ ግድፈት ሊኖር ስለሚችል ለናጠናው በሌሎች ቋንቋዎች ከተጻፉ መጽሐፍ ቅዱሳትና ከተለያዩ ኮሜንተሪዎችም ጋር በማገናዘብ ማጥናቱ ከበሕተት ይጠብቀናል። በተረፈ ኤሉሂም /Elohim/Yahweh: አምላክ/ የአጽናፈ ዓለም ሁሉ ፈጣሪ ነው። ገዢነቱና ጌትነቱም ደግሞ በሁሉም ፍጥረት ላይ ነው።

ኤሉሂም በቀጥታ ሊተረጎም አምላክ ፈጣሪ ነው ማለት ነው። ኤሉሂም በመጽሐፍ ቅዱስ ታሪክ ለአምላክ የተሰጠ የመጀመሪያ ስም ነው /ዘፍ. 1:1/። ይህን ስም ራሱ የለማያትና የምድር ፈጣሪ የሆነው አምላክ ለራሱ ያወጣው ስም ነው«...ቀጥሎም፤ እኔ የአባቶችህ የእብርሃም፤ የይቡሐን፤ የያዕቆብ አምላክ ነኝ አለው» /ዘጸ. 3:6/። ይህም ስም ከብሉይ ኪዳን መጀመሪያ አንስቶ እስከ መጨረሻው ድረስ በተደጋጋሚ ተጠቅሶ ይገኛል።

ሐ. ኤል ኤልዮን /El-Elyon/

ትርጉሙ በጣም ከፍ ያለ ወይም ልዑል ማለት ነው /ዘፍ. 14:18፤ 20፤ መዝ. 78:35 ዳን. 4:34/። ለሰዚህ እግዚአብሔር ከሰይጣን፤ ከመላእክትና ከፍጥረት ሁሉ ይበልጣል። በሰዚም እግዚአብሔር የበላይ የሆነ ሉአላዊ አምላክ ነው።

መ. ኤል ሮኢ /El-Roi/

የዚህ ስም ትርጉም እግዚአብሔር ያያል ማለት ነው /ዘፍ. 16:13/። እንደ አጋር አለቸጋሪ በሆነ ምድርበዳ ውስጥ ለንሆን እግዚአብሔር ያየንና ጥንቃቄ ያደርግልናል። ምን ጊዜም ቢሆን እግዚአብሔር በችግራችን ትቶን አያውቅም።

ሠ. ኤል ሻዳይ /El-Shaddai/

የስሙ ትርጉም ሁሉን ቻይ አምላክ ማለት ነው /ዘፍ. 17:1/። ሻዳይ /Shaddai/ የሚለው የዕብራይስጥ ቃል ሁሉን ቻይ ማለት ነው። ሻድ /Shad/ የሚለው የዕብራይስጡ ቃል ደግሞ ጡት ማለት ነው። ለሰዚህ የዚህ ስም ሌላው ትርጉም አምላክ የሚመግብ፤ የሚያሳድግና የሚረዳ ነው ማለት ነው።

ረ. ኤል ላላም /El-Olam/

የዚህ ስም ትርጉም እግዚአብሔር ዘላለማዊ ነው ማለት ነው /ዘፍ. 21:33/።

ለ. ኤል ቤት ኤል /El-Beth-El/

የስሙ ትርጉም የቤቴል አምላክ እኔ ነኝ ማለት ነው /ዘፍ. 31:13፤ 35:7/።

ሸ. ኤል ኤሎሔ ኢስራኤል /El-Eloha-Israel/

የዚህ ስም ትርጉም የእስራኤል አምላክ እግዚአብሔር ወይም የእስራኤል አምላክ ኃይል ነው ማለት ነው። /ዘፍ. 33:20/

ቀ. ኤሎአ /Eloah/

የሰሙ ትርጉም አንድ አምላክ ማለት ነው/ ዘፍ. 32:15፤ ጳጳ. 2:11።

በ. ኤል ጊቦር /El-Gibbor/

የሰሙ ትርጉም ኃይል ወይም ታላቅ አምላክ ማለት ነው /ኢሳ. 9:6፤ ኤር. 32:18-19።

ተ. ኤሎ-ሂም ኤልዮን /alohim Elyon/

ትርጉሙ እግዚአብሔር ልዑል ነው ማለት ነው /መዝ. 91:1-2፤ 78:56።

ቸ. ኤሎ-ሂም ሳቦት /Elohim Sabaoth/

የሰሙ ትርጉም የሠራዊት አምላክ ማለት ነው /መዝ. 80:7።

ጎ. አዶናይ /Adonai/

የዚህ ስም ትርጉም እግዚአብሔር ጌታና ገዥ መሆኑን የሚያመለክት ነው /መዝ. 147:5፤ 86:12/ ወይም የጌታ የሚለውንም ትርጉም ሊይዝ ይችላል /ዘፍ. 15:2። ጥቅሙም "Yahweh" የሚለውን ስም መተካትና አይሁዳውያን እንዲጠሩት ተደርጎ በምትክነት በመግባት ግልጋሎት የሚለጥ ስም ነው።

ነ. ኢማኑ ኤል /Immanu-El/

የሰሙ ትርጉም እግዚአብሔር ከእኛ ጋር ማለት ነው /ኢሳ. 7:14፤ ማቴ. 1:21-23።

2. ማዳኑንና መታደጉን የሚገልጹ የእግዚአብሔር ስሞች /The Redemptive or Jehovahistic Names of God/

የእግዚአብሔር ስሞች የተገለጡት እንደ ጂሆቫ (ይህሄህ)፡ ዘላለማዊና ፡ ላቅ አምላክ ማለት ነው። እነዚህም ስሞች የእግዚአብሔር የማንነቱ መታወቂያ ስሞች ናቸው። ይህዊ የሚለው የአምላክ ስም 6823 ጊዜ በብሉይ ኪዳን ተጠቅሷል። /ዘጸ. 3:14፤ 6:2-4.../ ይህዊ የሚለው ስም አምላክ በራሱ የቆመና በማንም ላይ ያልተደገፈ ነፃ መሆኑን የሚገልጽ ነው። በተጨማሪም ይህዊ የቃል ኪዳን መሥራች አምላክ ስም ነው /ዘፍ. 17:1-22፤ ኤር. 31:31-34። ይህ ስም እግዚአብሔር ማንነቱን የሚገልጽበት ስም ነው። ከዚህም ባሻገር እግዚአብሔር መጀመሪያና መጨረሻ የሌለው ዘላለማዊና ራሱ በራሱ ህላዌ ያለው ታላቅ አምላክ መሆኑንም የሚገልጽ ስም ነው። ይህዊ /Yahweh/ እግዚአብሔር በረድኤቱ ክስው ጋር እንደሚሆን የሚያረጋግጥ መለኮታዊ ስምም ነው /ዘጸ. 3:12።

ያህዌ /YHWH/ ቅዱስ ስም ሆኖ ከመቆጠሩ የተነሣ በዓመት አንድ ጊዜ ብቻ እንዲጠራ የተደረገ ብቸኛ ስም ነው። ይህም ስም አራት ፊደላት እሱት እነዚህም ፊደላት/YHWH/ናቸው። እነዚህም አራት ፊደላት ቴትራግራማቶን /Tetragramaton/ ተብለው ይጠራሉ። ቴትራ /Tetra/ ማለት አራት ማለት ሲሆን ግራማቶን /gramaton/ ማለት ደግሞ ፊደላት ማለት ነው።

ይህን የያህዌ /YHWH/ ስም ካህኑ በዓመት እንድ ጊዜ በሰርየት ቀን በግልጽ ያውጀዋል። ከዚህ ከተፈቀደለት ጊዜ ውጭ ይህን ስም መጥራት ስለማይቻል በርሱ ምትክ እድናይ የሚለውን መለኮታዊ ስም በመጠቀም አይሁዳውያን የእምላካቸውን ስም ይጠሩ ነበር።

ድሐፍትና ፈራሳዊያን ብሉይ ኪዳንን በሚገልጡበት ጊዜ YHWH ፊደላትን ለመጻፍ ልዩ የሆነ ዘዴን ይጠቀሙ ነበር። ይኸውም እነዚህ ፊደላት YHWH ጋ በሚደርሱበት ጊዜ የመጻፍ ሥራቸውን ያቆሙና እጃቸውን ይታጠቡ ነበር። መታጠቡን ከጨረሱ በኋላ YHWH ፊደላትን ብቻ ለመጻፍ የሚጠቀሙበትን የመጻፊያ መሣሪያን ያነሱና YHWH ፊደላትን ብቻ ይጽፋቸዋል። “YHWH” ፊደላት ከጻፉ በኋላ የተሰመደውን የመጻፊያ መሣሪያቸውን በመጠቀም ቀጣዩን የብሉይ ኪዳን ክፍል መጻፋቸውን ይቀጥሉ ነበር። ይህን ሁሉ ማድረጋቸው /YHWH/ የተቀደሰው የእምላክ ስም የሚጠራባቸው ፊደላት ስለሆኑና እነርሱም /YHWH/ ደግሞ ቅዱሳን እንደሆኑ ስለሚያስቧቸው ነው።

ጂሆቫህ /Jehovah/ ቀደም ሲል እንደተባለው እግዚአብሔር ያለና የሚኖር መሆኑን የሚገልጽ መለኮታዊ ስም ነው /ዘጸ. 3:14-15/ ። በሌላ አነጋገር የእግዚአብሔርን ዘላለማዊነት የሚገልጽ ስም ነው /ያልተሰወጠና የማይለወጥ ብቸኛ እምላክ መሆኑን ይገልጻል/። ጂሆቫህ /Jehovah/ የሚለው የእምላክ ስም ከሌሎች ስሞች ጋር በቅንጅት በሚሆንበት ጊዜ የእግዚአብሔር የማዳን ወይንም የመታደግ ስሞች የሚባሉትን የማስገኘት ባሕርይ አለው። እነዚህም የተቀናጁ ስሞች ሁል ጊዜ ከእንዳንድ የሰው ፍላጎቶች ጋር የሚያያዙ ናቸው። ይህም እግዚአብሔር ሕዝቡን ለማዳንና ለመታደግ ከሕዝቡ ጋር ዝግጁ ሆኖ እንደሚገኝ ያመለክታል /ዘጸ. 3:12-14/። የያህዌነቱ /Yahweh/ መገለጥም ለእንድ ትውልድ ብቻ ሳይሆን ወደፊት ለሚነሡ ተከታታይ ትውልዶች ሁሉ ማዳኑን

የሚገልጥበት ኪዳናዊ የሆነ መለኮታዊ ስም ነው /ዘጸ. 3:14-15፣ 15:3፣ ኢላ. 42:8፣ ኤር. 16:21፣ 33:2፣ አሞ. 5:8፣ 9:6/።

እነዚህ የእግዚአብሔርን ማዳንና መታደግ የሚገልጹ የጂሆቫህ /Jehovah/ ቅጥያ ስሞች ትርጉሞች እንደሚከተለው ተዘርዝረዋል።

ሀ. ጂሆቫህ /Jehovah/

ቀጥለው ያሉ ስሞች ሁሉ የዚህ ስም ቅጥያ ስለሆኑ ይህን ስም እንደገና በማንላት ወደሚቀጥሉት እናልፋለን።

ጂሆቫህ /Jehovah/ ማለት እግዚአብሔር ያለና የሚኖር ማለት ነው /ዘጸ. 3:14/። ይህ ማለት እግዚአብሔር በራሱ የቆመና በማዳን ዓላማው ለሰው ራሱን የሚገልጥ እምላክ ማለት ነው። «እኔ እግዚአብሔር አልለወጥም ስለዚህ እናንተ የያዕቆብ ልጆች ሆይ አልጠፋችሁም» /ሚላ. 3:6/።

በነቢዩ ሚልክያስ ዘመን እንዳንዶች እግዚአብሔር እንደሚለወጥ አድርገው ያለቡ ነበር። እግዚአብሔር ግን ሰገባው ኪዳን ታማኝና የማይለወጥ ነው። ስለዚህ በያህዌነቱ ተገልጦ ሕዝቡን እንደሚያድን በድጋሜ ተስፋውን ሲያፀና እንመለከታለን። በእውነትም እምላካችን ጂሆቫህ /Jehovah/ ነው። ጂሆቫህ /Jehovah/ የሚለውን ቃል ለንሰማ ብዙ ጊዜ ግር ይለናል። ስለዚህ ይህን ለማርዝብ ጂሆቫህ /Jehovah/ ማለት ከያህዌ /Yahweh/ ጋር ተመሳሳይ ትርጉም ያለው መሆኑን ማወቁ ጠቃሚ ነው። ክርስቲያን ምሁራን ጂሆቫህ የሚለውን አባባል መጠቀም የጀመሩት በ16ኛው ክፍለ ዘመን መጀመሪያ ጀምሮ ነበር።

ለ. ጂሆቫህ ኤሉ-ሂም /Jahovah-Elohim/

የዚህ ስም ትርጉም ጌታ እግዚአብሔር አዳኝና ፈጣሪ ማለት ነው /ዘፍ. 2:4/::

ሐ. ጃህ /Jah/

ጃህ /Jah/ የጂሆቫህ /Jehovah/ አህፅሮተ ቃል ነው። ማለትም "Jehovah" የሚለው ቃል በአጭሩ ሲጻፍ ጃህ /Jah/ ይሆናል። ትርጉሙ እግዚአብሔር እርሱ አዳኝና አምላክ ነው ማለት ነው /ዘፀ. 15:2፤ 17:16፤ መዝ. 68:4/:: በሌላ አነጋገር ስሙ አምላክ /Yahweh/Jehovah/ የሆነና ሰማዳን የሚገለጥ ዘላለማዊ ማለት ነው።

መ. ጂሆቫህ ኤሉ-ሂም ሳቦት /Jahovah-Elohim-Saboath/

የስሙ ትርጉም ጌታ የሠራዊት አምላክ ማለት ነው። ይህም የሰማይ ሠራዊትን፣ ፍጥረታትንና ፍጡራንን ሁሉ የሚያጠቃልል ነው /መዝ. 84:8፤ ኤር. 15:16/::

ሠ. አዶናይ ጂሆቫህ ሳቦት /Adonai-Jehovah-Saboath/

የስሙ ትርጉም የሠራዊት አዳኝና ጌታ ማለት ነው /መዝ. 69:6/::

ረ. ጃህ ኤሉ-ሂም /Jah-Elohim/

የስሙ ትርጉም ጌታ አምላክ ማለት ነው /መዝ. 68:18/::

ሰ. ጃህ ጂሆቫህ /Jah-Jehovah/

ትርጉሙ ጌታ የዘላለም አምላክ ማለት ነው /ኢሳ. 12:2፤ 26:4/::

ሸ. ጂሆቫህ ጃይራ /Jehovah Jirah/

የዚህ ስም ትርጉም እግዚአብሔር ያዘጋጃል ማለት ነው /ዘፍ. 22:14/::

ቀ. ጂሆቫህ ራፋ /Jaovah Rapha/

ራፋ /Rapha/ የሚለው ቃል የዕብራይስጥ ቃል ሲሆን፤ ትርጉሙም መፈወስ ማለት ነው። ጂሆቫህ /Jehovah/ ወይም ያህዌ /Yahweh/ ከሚለው ከአምላክ ስም ጋር ሲቀናጅ የሚሰጠው ትርጉም አምላክ ፈዋሽ ወይም አዳኝ ነው የሚል ነው። ፈውሱ አካላዊ፣ መንፈሳዊና ሞራላዊ ሲሆን ይችላል።

አምላክ/ያህዌ ራፋነቱን /Yahweh-Rapha/ የገለጸው የኪዳን ሕዝብ ከግብጽ ወጥተው ውኃ በሌለበት ምድረበዳ በተጓዙበት ወቅት ነበር /ዘጸ. 15:22-26/:: ወደ ማራ ውሃ በደረሱም ጊዜ ውኃው መራራ ስለነበር መጠጣት አልቻሉም። ሕዝቡም በሙሴ ላይ በማጉረምረም ምን እጠጣለን አሉ /ቁጥር 24/:: በዚህን ጊዜ ውኃው ለመጠጥነት እንዴት ሊውል እንደሚችል አምላክ ለሙሴ መንገዱን ጠቆመው። ሙሴም የአምላኩን ትእዛዝ በተቀበለና የአደራረጉን መንገድ በተከተለ ጊዜ አምላክ/ ጂሆቫህ ራፋነቱን ገለጸ፤ ማለትም ውኃው ተፈወሰ። ውኃውም ጣፈጠ። የሕዝቡም ፍላጎት ተሟላ።

ከላይ የተገለጸውን ስንመለከት የአምላክን ቃል መታዘዝና ማድረግ እጅግ እስፈላጊ እንደሆነ እንገነዘባለን። ሰላምንም የቃል ኪዳን ሕዝብ አምላካቸው የጠቆማቸውን የሚያደርጉ ከሆነ በግብፃውያን ላይ ካመጣው በሽታ እንደሚጠብቃቸው ቃል ገብቶላቸዋል። ቃል መግባት ብቻ ሳይሆን ያደርጋልም። «እርሱም ለሰፊ የአምላካቸውን የእግዚአብሔርን /ያህዌ/ ድምጽ

በጥንቃቄ ብትሰሙ፤ በፊቱም ትክክል የሆነውን ብትፈጽሙ፤ ትእዛዛቱን ልብ ብትሉና ሥርዓቱንም ሁሉ ብትጠብቁ፤ በግብዓውያን ላይ ያመጣሁባቸውን ማንኛውንም ዓይነት በሽታ በእናንተ ላይ አላመጣም፤ ፈዋሻችሁ እኔ እግዚአብሔር ነኝና» /ዘጸ. 15:26/።

ለሕዝቡ ይህን የመሰለ ድንቅ ነገር በማድረግ እግዚአብሔር/ያህዌ ራፋንቱን /Yahweh-Rapha/ ወይንም ፈዋሽነቱን ገለጸ። ይህም የእግዚአብሔር ዓይነተኛ የሆነ ሁሉን ቻይነቱን የሚያሳይ ሌላው መገለጥ ነው። እግዚአብሔርም የሕዝቡ ፈዋሽ መሆኑን ያስመለከረበት ነው።

ዛሬ በምንኖርባት ዓለም ሁላችንም ለበሽታ የተጋለጥን ነን። ለእንዳንድ በሽታዎችም መድኃኒት እስከማይገኝላቸው ድረስ ብዙ ጭንቀት እየታየ ያለበት ጊዜ ነው። ይሁን እንጂ መጽሐፍ ቅዱስ እግዚአብሔር ከማንኛውም ዓይነት በሽታ ማዳን እንደሚችል ያረጋግጣል። እንዳንድ ጊዜ እግዚአብሔር በተለምዶ መንገድ መፈወስን ምርጫው ያደርጋል። በሌላ ጊዜ ደግሞ የሕክምና ጠበብቶችን በመጠቀም የፈውስን ሥራ ያከናውናል። ለምሳሌ ከጳውሎስ ጋር ለአገልግሎት ይጓዝ የነበረው ሉቃስ ሐኪም ነበረ /ቆላ. 4:14/። የእውነተኛ ፈውስ ምንጭ እግዚአብሔር ነው ለማለት ነው /2ኛ ነገ. 20:7፤ ኢሳ. 38:21/።

የእግዚአብሔር ፈውስ ከሥጋ ደዌ ያለፈ ነው። መንፈሳዊ ፈውስንም ይጨምራል ነው። በለዚህ ሕመሙ የሥጋ ይሁን የጋጢአት ጉዳይ ወይንም የልብ ስብራት እግዚአብሔር አምላክ ፈዋሽ ጌታ ነው/Jehovah Rapha/ /2ኛ ነገ. 20:11-14/፤ 1ኛ ጴጥ. 2:24-25፤ መዝ. 147:3/። እግዚአብሔር ሉላላዊና ሁሉን ገዢ እንደሆነ እናስታውስ። እካላዊ ፈውስን

በሌጠን ወይንም ባይለጠን ምርጫው ሁልጊዜ የርሱ ነው። በለዚህ እግዚአብሔር ሰውን የሚፈውስ ቢሆንም አንዳንድ ጊዜ ደግሞ አለመፈወስን ምርጫው ያደርጋል /2ኛ ጢሞ. 4:20፤ 2ኛ ቆሮ. 12:7-9/።

በ. ጂሆቫሁ-ኒሊ

የዚህ ስም ትርጉም እግዚአብሔር አርማዬ ወይንም ዓላማዬ ነው ማለት ነው /ዘጸ. 15:26/።

የሕይወት ተዛምዶ

እግዚአብሔር በጦርነት ወቅት የድል አርማችን ነው። በለዚህ ክእምላካችን የተነሳ መሱ ለሙሉ ጠላቶቻችንን እንደምንደመስስ ማመን ይኖርብናል። ጠላቶቻችንም ሥጋ ለባሾች ሳይሆኑ ዲያብሎስና የጨለማ ኃይላት ናቸው /ኤፌ. 6:10-18/።

ተ. ጂሆቫሁ-ካና /Jehovah-Kanna/

የሰሙ ትርጉም ቀናተኛ አምላክ ማለት ነው። /ዘፀ. 20:5፤ 34:14፤ ዘጸ. 5:9/

ቸ. ጂሆቫሁ-ሜካዴስካም /Jehovah Mekaddesum/

የዚህ ስም ትርጉም የምቀድሳችሁ እኔ ነኝ ማለት ነው /ዘጸ. 31:13፤ ዘሌ. 20:8/። እግዚአብሔር ይህን ስሙን የገለጸው የኪዳን ሕዝብ ሰንበቱን እንዲያከብሩ በሙሴ በኩል ትእዛዙን ባስተላለፈበት ወቅት ነበር /ዘጸ. 31:12-13/። መቀደስ ማለት ክጋጢአትና ከረከለው ዓለም ተግባር ሁሉ ተለይቶ ለእግዚአብሔር መሆን ማለት ነው። ደግሞም እኮ በእግዚአብሔር የተመረጥን ቅዱስ ሕዝቦች እንደሆንን የተጻፈልን ወገኖች ነን /1ኛ ጴጥ. 2:9/። የሚቀድስንም

እግዚአብሔር ነው /1ኛ ቆሮ. 1:30፤ 6:11፤ 1ኛ ተሌ. 5:23/።
ፍቃደኛ መሆን ግን የአኛ ድርሻ ነው።

ገ. ጂሆቫህ-ሻሎም /Jehovah-Shalom/

የሰሙ ትርጉም ጌታ ሰላማችን ነው ማለት ነው/መላ. 6:24/። በመጽሐፍ ቅዱስ እግዚአብሔር ጂሆቫህ-ሻሎም /Jehovah-Shalom/Yahweh - Shalom/ ተብሎ የተጠራው አንዴ ብቻ ነው። ይህ ጊዜ እግዚአብሔር ሕዝቡን ነፃ እንዲያወጣ ጌዴዎንን የጠራበት ጊዜ ነው። ጌዴዎንም ከእግዚአብሔር ጋር ከተገናኘ በኋላ ለአምላኩ ለእግዚአብሔር መሠዊያን ሠራ። ከዚያም እግዚአብሔር ሰላም ነው አለ /መላ. 6:24/። ጌዴዎን በመንፈሳዊ ውድቀትና በለው የቁጣ ትኩላት ተከቦ ባለበት ሰዓት እግዚአብሔር የሰላም ምንጭና ባለቤት መሆኑን እንዳስተዋለ ከዚህ ከስተት መረዳት እችላለን።

የእግዚአብሔር የሰሞቹ ቅንጅት የሚያመለክቱን እርሱ ችሎታና ጋይል ያለው አምላክ መሆኑን ብቻ ሳይሆን፤ በባሕርይውም የሰላም አምላክ መሆኑን ጭምር ነው። ስለሆነም ሁከትና ጠብ በሞላበት በዚህ ዓለም የሰላም አምላክ መገኘት ሰላምን በመስጠት ማሳረፍ ይችላል።

የእግዚአብሔር ዓላማ ሰላም መሰጠት እንደሆነ መጽሐፍ ቅዱስ ዘግቧል። «ሰላም እተውላችኋለሁ፤ ሰላሜን እሰጣችኋለሁ፤ እኔ የምሰጣችሁ ሰላም ዓለም እንደሚሰጣችሁ አይደለም። ልባችሁ አይጨነቅ፤ አይፍራም» /ዮሐ. 14:27/። ስለዚህ «ሰላም» ሰላማችን የሆነው ጌታ አምላካችን ያወረሰን ትልቁ ቅርሳችንና ሀብታችን ነው። በውስጣችን የሞላው ሰላምም በርግጥ አምላካችን እርሱ የሰላም አምላክ እንደሆነ ትልቅ ማረጋገጫ ነው።

ዛሬ የሰላም ጉዳይ ትልቁ የዓለም መሪዎች አጀንዳ ነው። ይሁን እንጂ ተፈላጊው ሰላም ከዓለም መሪዎች ኮንፈረንስና ከዝርዝር አጀንዳቸው የሚቀዳ አይደለም። ስለሆነም የሰላም ምንጭ ጂሆቫህ-ሻሎም /Jehovah-Shalom/ የሆነው አምላካችን ብቻ ነው። ስለዚህ ዓለም በጦርነት፤ በወንጀል፤ በስግብግብነት፤ በጥርጣሬ፤ በምቀኝነትና በሁከት የምትናወጥ ብትሆንም እንኳ ኢየሱስ ግን ይህን በመሰለ ከባድ ማዕበል መካከል ሰላምን ሊሰጥ ይችላል /ማር. 4:39/። በእስቸጋሪና በሚያስጨንቅ ሁኔታ ውስጥ ሆነን ሳለንም እኢሞሮአችንን በሰላሙ ሊሞሳው የታመነና ጻድቅ አምላክ ነው «ከማስተዋል በላይ የሆነው የእግዚአብሔር ሰላም፤ ልባችሁንና አባባችሁን በክርስቶስ ኢየሱስ ይጠብቃል» /ፊል. 4:7/። ነገር ግን የዚህ እውነተኛ ሰላም ባለቤት ለመሆን ከእግዚአብሔር ጋር የተስተካከለ ግላዊ ሕብረት ሊኖረን ይገባል። ይህ ሊሆን እግዚአብሔር ደግሞ ጂሆቫህ-ሻሎምነቱን በሕይወታችን ይገልጣል።

ኀ. ጂሆቫህ ሻፋት /Jehovah-Shaphat\

የሰሙ ትርጉም እግዚአብሔር ዳኛ ወይም ፈራጅ ነው ማለት ነው /መላ. 11:27/።

ኘ. ጂሆቫህ-ላቦት /Jehovah-Saboath/

ትርጉሙ የሠራዊት ጌታ ማለት ነው /1ኛ ሳሙ. 1:3፤ መዝ. 24:10፤ መዝ. 84:1,3/።

አ. ጂሆቫህ-ኤልዮን/Jehovah-Elyon/

የስሙ ትርጉም ከፍ ያለ ጌታ ወይም ልዑል ማለት ነው /መዝ. 7:17/::

ከ. ጂሆቫህ-ራሕ/Roi/

የስሙ ትርጉም እግዚአብሔር አረኛዬ ነው ማለት ነው /መዝ. 23:1/::

ኸ. ጂሆቫህ-ሆሴኑ/Jehovah-Hosenu/

የስሙ ትርጉም ጌታ ፈጣሪያችን ነው ማለት ነው /መዝ. 95:6/::

ወ. ጂሆቫህ-ጊቦር/Jahovah-Gibbor/

የስሙ ትርጉም እግዚአብሔር ኃይል ወይም ብርቱ ማለት ነው /ኢሳ. 42:13/::

ዐ. ጂሆቫህ-ጺድኬኑ/Jehovah-Tsidkenu/

ይህ ስም እግዚአብሔር ጽድቃችን እንደሆነ የሚገልጽ ነው::

በእርሱም ዘመን ይሁዳ ይድናል፤ እስራኤልም በስላም ይኖራል፤ የሚጠራበትም ስም እግዚአብሔር ጽድቃችን የሚል ነው:: (ኤር. 23:6)

እግዚአብሔር ሰዓሰም ሁሉ የሚሆነውን ጽድቁን በልጁ በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል ገልጧል:: ከዚህ የተነሣ ጽድቁ ሰላኛም ተረፈ::

እኛ በርሱ ሆነን የእግዚአብሔር ጽድቅ እንድንሆን፤ ኃጢአት የሌለበትን አርሱን እግዚአብሔር ስለ እኛ ኃጢአት እደረገው:: (2ኛ ቆሮ. 5:21)

ይህ የእግዚአብሔር ጽድቅ ኢየሱስ ክርስቶስን በማመን የሚገኝ ጽድቅ ነው:: ልዩነት የለም:: (ሮሜ. 3:22)

ከ. ጂሆቫህ ሻማህ/Jehovah-Shamah/

የዚህ ስም ትርጉም «እግዚአብሔር በዚያ እስ» ማለት ነው:: የከተማይቱም ዙሪያ አሥራ ስምንት ሺህ ከገድ ይሆናል፤ የከተማይቱ ስም ከዚያን ጊዜ ጀምሮ «እግዚአብሔር በዚያ እስ ይሆናል» /ሐዘ. 48:35/:: በችግራችን ጊዜ ሁሉ እግዚአብሔር ሊረዳን ስለኛ ጋር እስ:: ስዚህ ደግሞ እርግጠኞች እንድንሆን በማዳኑና በመታደጉ ኃይል ራሱን ይገልጥልናል::

በመከራ ቀን በድንኳኑ ውስጥ ይለውረኛልና በድንኳኑም ጓዳ ይሸሽገኛል፤ በዓለትም ላይ ያቆመኛል:: በዚህ ጊዜ በዙሪያዬ ባሉ ጠላቶቼ ላይ ራሴ ከፍ ከፍ ይላል:: በድንኳኑም ውስጥ የእልልታ መሥዋዕት አሠዋለሁ፤ ለእግዚአብሔር እቀኛለሁ፤ እዘምርለታለሁ:: (መዝ. 27:5-6)

ከላይ የተዘረዘሩ የእግዚአብሔር የማዳን ስሞች ሁሉ የሚያሳዩት እግዚአብሔር አምላክ እንዴት እድርጎ የእያንዳንዱን ሰው ፍላጎት እንደሚያሟላ ነው:: በመጨረሻም እነዚህ የእግዚአብሔር የማዳን ስሞች በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ስም ውስጥ በመጠቀሱ ጂሆቫህ ጂሆቫዋ ክርስቶስ /Jehovah-Jehoshua-Christos/ ተብለው ተገልጠዋል:: ይህ ማለት ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ማለት ነው:: በሌላ አባባል የተቀባ

የአምላክ አዳኝ/መድኃኒት ማሰት ነው /ማቴ. 1:21፤ ዮሐዋ. 2:34-36፤ ኤፌ. 1:20-21፤ ሉቃ. 2:11፤ 26፤ 27/።

የእግዚአብሔርን የማዳን ስሞች ሁሉ ያካተተ ስለሆነ የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ ስም ታላቅ የሆነ አዳኝ ስም ነው። ዛሬ እግዚአብሔር በማዳን ጋይሱ ተገልጦ አስፈላጊ የሆነውን የሰውን ፍላጎት የሚያሟላው ታላቅ በሆነው በኢየሱስ ክርስቶስ ስም ነው። ስለሆነም ኢየሱስ ክርስቶስ እግዚአብሔር ማዳኑን ሊገልጥበት የመረጠው አዳኝ ነው። /ኢሳ. 42:1-7/ ከዚህ የተነሣም በብሉይ ኪዳን የተዘገቡ የእግዚአብሔር የማዳን ስሞች ሁሉ ወደ እርሱ የሚያመለክቱ ናቸው። በመጨረሻም አዳኝ በሆነው በኢየሱስ ክርስቶስ ስም ውስጥ ተጠቃለዋል። እንዲህ ተብሎ ተጽፎአል፡-

እግዚአብሔርም ሙሳቱ ሁሉ በእርሱ ይሆን
ዘንድ ወደእልፍ... (ቆላ. 1:19)

የመለኮት ሙላት ሁሉ በአካል በእርሱ ይኖራልና...
(ቆላ. 2:9)

ምዕራፍ አምስት

አስተምህሮተ ሥላሴ /Doctrine of Trinity/

መግቢያ

አስተምህሮተ ሥላሴ የፍጥረታት ሁሉ ፈጣሪና ወሰን የሰሸ አምላክ ራሱን የገሰጠበት ትምህርት ነው። ይህ አስተምህሮ ጠሊቅና ክባድ ነው። ገደብ የሌለው አምላክ የተገሰጠበት ስለሆነ ከተገደበው የሰው አእምሮ በላይ የላቀ ነው። ስለዚህ ውስን የሆነው የሰው እውቀት ሊደርስበትና ሊገመገመው የማይቻለው ነው። በምድራዊ ቋንቋም መንፈሳዊ ይዘቱን እንደልብ ተንትኖና ገላልጦ ስማሳየት አይቻልም።

ከቀደሙት አባቶች መካከል አንዳንዶቹ የሥላሴን ጉዳይ ጠልቆ ለማወቅ መሞከር ውቅያኖስን ቀድቶ ስመጨረስ እየጨለፉም ስመጨለጥ እንደ ማሰብ ነው ብለዋል። ይህ ትክክለኛ የሆነ አባባል ነው። ምክንያቱም ሰዎች ከሚሠሯቸው ሥራዎች ሁሉ የሥላሴን ጉዳይ ከመመርመር የሰፋና ቮክስ የሰምና ነው። ምሥጢረ ሥላሴ የሚለው ስያሜም ይህን ክብደት ተክትሎ የመጣ መሆኑን ልንገነዘብ እንችላለን። ምሥጢሩም የሥላሴን ምንነት በጥልቀት ለማወቅ የሚቻል አስመሆኑ ነው።

ከላይ እንደተገለጸው፣ አስተምህሮተ ሥላሴ ክባድ ቢሆንም፣ መጽሐፍ ቅዱስን መሠረት በማድረግ ትክክለኛ አቅጣጫን ተክትሎ ማጥናት ይቻላል። ይህን ማድረጋችን ከሥላሴ አካላት ጋር ያለንን መንፈሳዊ ሕብረት እንድንረዳው ያስችለናል። መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር የመጨረሻው መገሰጥ ነው። ስለሆነም የሥላሴን አካላት፣ አንድነትና ሦስትነትን በተመለከተ በቂ መረጃዎችን ይዟል። ከዚህ አኳያ የእኛ ድርሻ የሚሆነው እነዚህን መረጃዎች መሰሉ በሙሉ በጥንቃቄ ማየቱ ነው። ሁልጊዜም ቢሆን ስለ እግዚአብሔር አብ፣ ወልድና መንፈስ ቅዱስ ኅብረት ስናጠና ይህን አካሄድ ማረጋገጥ ይኖርብናል።

ጥናታችን የሚያተኩርበትን የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል ግማሹን ብቻ አይተን ሌላውን ወደ ጎን መተው ወደ ስሕተት ሊመራን ይችላል። የስሕተት